

SURT

JUNY 2023

Equilibrem les cures!

Kit virtual de recursos pedagògics per afavorir
la corresponsabilitat en les tasques de cura

AUTORIA

Ruth García i Mar Beneit – Marsol (Fundació Surt)

SURT

SURT. Fundació de Dones. Fundació Privada.

Guàrdia, 14 Baixos - 08001 Barcelona

www.surt.org

Juny 2023

AGRAÏMENTS

Meritxell Palacios i Chía Gil, estudiants de pràctiques participants en el procés d'elaboració del Kit; centres educatius, entitats i associacions participants en la diagnosi del projecte: La Xixa Teatre, Fundesplai, Escola La Vinyala, Escola Dolors Monserdà – Santapau, Institut Miquel Martí i Pol, Escola Guerau de Jorba, Institut Alt Penedès, Enruta't, IEA Oriol Martorell, Xino Xano, Nus Cooperativa, Esplai Les Planes, Institut Súnion, Associació educativa Trompitxol, Casal dels infants i CEIP Escola Ramon Faus i Esteve

AMB EL SUPORT DE:

Generalitat de Catalunya
Departament d'Igualtat
i Feminismes

ÍNDEX DE CONTINGUT

PRESENTACIÓ DEL KIT	4
GUIA DE FUNCIONAMENT	5
ACTIVITATS I DINÀMIQUES PER A INFANTS DE 6 A 10 ANYS	6
ACTIVITATS I DINÀMIQUES PER A INFANTS DE 10 A 12 ANYS	37
ACTIVITATS I DINÀMIQUES PER A INFANTS DE 12 A 14 ANYS	75
RECURSOS PER A AGENTS EDUCATIUS	116

PRESENTACIÓ

El treball en relació a les tasques de cura, entès com totes aquelles activitats que es desenvolupen quotidianament per sostenir i reproduir la vida i que permeten fer front a les necessitats de totes les persones al llarg del seu cicle vital: cuinar, acompanyar al metge, ajudar a fer els deures, fer el llit,..., és allò que permet el sosteniment de la vida i que, a més, dona l'impuls necessari a l'economia productiva.

Tot i l'evident necessitat i importància de les feines de cura, en el sistema econòmic i social de l'acumulació i la immediatesa en el que vivim, aquestes es troben invisibilitzades i infravalorades, no compten amb cap tipus de reconeixement personal, social ni econòmic (tot i que, a vegades, s'externalitzen) i, majoritàriament, es troben assumides per dones.

Les dones, fruit de la societat patriarcal, assumeixen la gran majoria de les tasques de cura, invertint-hi més temps i esforços que els homes, compaginant, en la majoria de casos, la seva jornada laboral remunerada amb aquestes tasques tant necessàries per al sosteniment de les vides del seu entorn.

El projecte Equilibrem les Cures pretén contribuir a l'acció de posar en valor l'economia de les cures com a part central i indispensable de la vida, promovent la corresponsabilitat de tots els agents a l'hora de garantir el dret a una cura digna i, al mateix temps, afavorir la reducció de les desigualtats socials i de gènere que actualment caracteritzen tant la provisió com la recepció de les cures.

Aterrant la present problemàtica a la infància i l'adolescència, el Kit que teniu entre mans pretén treballar d'una manera específica la corresponsabilitat, proporcionant dinàmiques i activitats programades per a ser treballades a l'àmbit educatiu, tant a espais propis de l'educació formal com a espais d'educació no formal. Emmarquem aquesta eina en l'àmbit educatiu perquè entenem que aquests espais juguen un paper cabdal tant en la reproducció com en la construcció del nostre pensament sobre els rols de gènere i les nostres pràctiques quotidianes, alhora que poden afavorir canvis conductuals profunds, no només en infants i joves, sinó també en les seves famílies. Així, aquest Kit esdevé una eina orientada a la transformació social de pràctiques vigents que impedeixen i dificulten una major equitat entre homes i dones en relació a l'àmbit de les cures.

De forma sintètica, amb la utilització de l'eina que presentem, podreu treballar per generar espais de reflexió-acció amb infants i joves, amb la finalitat d'afavorir canvis a nivell conductual en l'assumpció de les tasques de cura i, d'altra banda, canvis en l'imaginari social de la percepció de les cures, treballant per entendre aquestes com activitats col·lectives, amb una responsabilitat social i comunitària darrere. Tot això, d'una forma amena, entretinguda, reflexiva i adaptada a les necessitats de la realitat amb la que conviuem.

ASPECTES PRÀCTICS I METODOLÒGICS DEL KIT

L'elaboració del Kit *Equilibrem les Cures* ha representat un procés transversal i holístic, el qual ha comptat amb la col·laboració de diversos i heterogenis agents, recopilant i analitzant les seves aportacions, per tal de construir una eina pràctica i adaptada a la realitat actual dels espais educatius. Es concep també el projecte com a una xarxa i sinèrgia entre diverses entitats, espais educatius i professionals que dediquem esforços a treballar la mirada coeducativa amb infants i joves; així, les dinàmiques que es presenten en aquest Kit remeten a la seva font original, sent aquesta pròpia o externa, donant peu a la creació d'un entramat de coneixement per a la promoció de la corresponsabilitat des dels espais educatius.

Sabent que les realitats dels diversos contextos educatius és complexa i diversa, el present projecte es mostra dividit en dos blocs, els quals presenten subdivisions temàtiques, per tal d'oferir una experiència completa i de senzill accés pels educadors i educadores. Així, el Kit està dividit en dos blocs principals: Un primer bloc **d'activitats i dinàmiques** a realitzar amb els infants i joves i un segon bloc, amb **recursos** dirigits als propis agents educatius, per tal de sostenir, amb arguments teòrics, la necessitat de treballar un canvi en la divisió social de les cures.

Les activitats i dinàmiques presentades estan catalogades en diferents **franges d'edat**, depenent de l'adequació en la seva realització (tot i que es recomana que cada educador o educadora avaluï l'adaptació de les dinàmiques al grup, tenint present les característiques dels infants i joves amb els que vol realitzar l'activitat). A més, s'han diferenciat diversos **blocs temàtics** que classifiquen la totalitat de les dinàmiques, per tal de fer més senzilla una cerca precisa en relació al contingut que es desitgi treballar.

A tall de síntesi, el Kit *Equilibrem les Cures* permet gaudir d'un conjunt de materials i dinàmiques que són una guia per treballar diferents temàtiques en relació a les cures, adaptades a les capacitats cognitives de cada grup d'edat, amb el suport de recursos específics per als i les educadores que vulguin aprofundir en un discurs sobre la centralitat de les cures en el sosteniment de la vida.

Per finalitzar, matisar que el contingut de les dinàmiques proposades sorgeix d'un procés de recerca participativa en el que la Fundació Surt, com a entitat referent en perspectiva feminista, ha seleccionat les que ha valorat més adients per a cada franja d'edat i ha ampliat els materials amb dinàmiques participatives d'elaboració pròpia, posant a disposició la seva expertesa per acompanyar als i les professionals de l'àmbit educatiu que ho puguin necessitar.

Equilibrem les cures!

Kit virtual de recursos pedagògics per afavorir
la corresponsabilitat en les tasques de cura

ACTIVITATS I DINÀMIQUES

PER A INFANTS
DE 6 A 10 ANYS

SURT

EIXOS TEMÀTICS DE LES ACTIVITATS

Les diverses activitats i dinàmiques que es presenten a continuació han estat dividides en els següents eixos temàtics, amb la finalitat de fer més àgil i concreta la recerca de continguts a treballar amb els infants

LA CORRESPONSABILITAT: SI TOTHOM AJUDA, TOT ÉS MÉS FÀCIL

La corresponsabilitat és el repartiment equilibrat de les tasques domèstiques i de les responsabilitats familiars, incorporant a tots els membres de la família en la seva execució, així com a altres agents socials i comunitaris. Parlem del repartiment de l'organització i execució de les cures i de les necessitats d'educació i afecte de persones dependents de la llar, per tal de distribuir de manera justa els temps de vida entre totes les persones. No es tracta de repartir, sinó de compartir les tasques-

ELS ESTEREOTIPS DE GÈNERE I LA DIVISIÓ SEXUAL DEL TREBALL: EXISTEIXEN LES FEINES D'HOMES I LES FEINES DE DONES?

Els estereotips de gènere són un conjunt d'idees preconcebudes, apreses durant el procés de socialització, que classifiquen les característiques personals en femenines i masculines en funció del gènere percebut (per exemple, les dones són dependents, sensibles, dèbils, comprensives, cuidadores... mentre que els homes són independents, racionals, forts, impulsius, productius...). A causa dels estereotips i rols tradicionals de gènere, el treball es distribueix de manera diferent: el treball productiu i remunerat i l'espai públic s'assigna a l'home, mentre que el treball reproductiu i l'espai privat/domèstic s'assigna a la dona, fet que es coneix com la divisió sexual del treball.

POSEM LES CURES AL CENTRE DE LA VIDA: QUI CUIDA A QUI ENS CUIDA?

Les cures són aquelles activitats que permeten el sosteniment de la vida i el benestar físic i emocional de les persones (per exemple, criar, educar, fer la compra, sanar, escoltar...), les quals són assumides majoritàriament per les dones. Tot i que són activitats essencials que permeten que el món funcioni, la nostra societat no els hi dona la importància i reconeixement que tenen per gaudir d'una vida digna i saludable. Per això, des del feminisme i l'economia feminista defensem la necessitat de posar les cures al centre de la nostra vida, per tal de visibilitzar les accions quotidianes de cures com a eix central de l'economia.

RACISME I ANDROCENTRISME: CADENES DE CURES EN UN MÓN GLOBALITZAT

L'androcentrisme és aquella visió del món que situa l'home al centre de totes les coses, de manera que allò masculí és més important, neutre i universal. Però aquesta mirada del món parteix d'una concepció d'home blanc, occidental, heterosexual, de classe mitjana-alta, amb plenes capacitats físiques i cognitives, de mitjana edat... En conseqüència, totes les "altres" mirades (dones i altres identitats de gènere, persones de minories ètniques, persones racialitzades, de classe baixa, amb diversitat funcional, del Sud global...) són invisibilitzades i les seves aportacions acaben sent ocultades. En aquest sentit, sovint les cures, necessàries per sostenir aquest sistema androcèntric, s'externalitzen i són assumides per altres persones, generalment dones racialitzades i migrades del Sud global, amb unes condicions laborals precàries que reproduïxen la invisibilització i infravaloració de la seva feina.

EL BALL DELS TREBALLS

 DURADA: 50 min.

 ESPAI: Aula o obert.

 MATERIAL: Reproductor de música.

 OBJECTIU

La finalitat d'aquesta activitat es veure si els infants associen el treball productiu als homes i el reproductiu per les dones, amb la finalitat de desmuntar estereotips sexistes i qüestionar la divisió sexual del treball.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Els infants es distribueixen per l'espai per ballar. Durant el ball, han d'imitar les feines i treballs que la persona que dinamitza l'activitat vagi nomenant. Aquests treballs seran tant productius (pilotar un avió, vendre tomàquets al mercat, construir una casa, fabricar un telèfon, atendre a pacients que vagin a un consultori, presentar un programa de televisió, desfilant com model, escriure un article...) com reproductius (cosir un pantaló, fregar els plats, fer la compra al mercat, portar al metge a l'avi, preparar la disfressa de carnestoltes, posar la rentadora, estendre, recollir la roba i endreçar-la, escombrar la casa, penjar un quadre a casa...).

A l'acabar, es pregunta als infants quines feines creuen que podran fer quan siguin grans i es pregunten els motius. Finalment, expliquem com totes les persones són capaces d'assolir i dur a terme qualsevol feina que es proposin, desmuntant falsos mites sobre capacitats de dones i homes i, sobretot, transmetent la importància de les tasques reproductives que es realitzen per al sosteniment de la vida.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

El treball productiu es refereix a les activitats que produeixen bens o serveis i que generen ingressos (àmbit públic), i que generalment s'atribueix als homes. El treball reproductiu són les activitats per la cura de la llar i la família (àmbit privat), i que generalment s'atribueixen a les dones.

FONT

<https://intered.org/es/recursos/vive-mas-la-igualdad>

ELS MÉS PETITS DE CASA

DURADA: 30 min.

ESPAI: Aula.

MATERIAL: Llapis/retoladors de colors i els [dibuixos](#).

OBJECTIU

Reflexionar sobre el repartiment de les tasques de cura a les respectives llars, així com la conciliació que han de realitzar les famílies entre la vida laboral i la familiar.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Mentre els infants pinten els dos dibuixos (adjuntats al material), l'agent educatiu aprofita per explicar-los en què consisteixen la corresponsabilitat i la conciliació (a l'apartat de *Recursos*, es pot trobar informació teòrica al respecte). En primer lloc, es demana als infants que descriguin els dibuixos: Què fa cada personatge? Què us sembla que preparin el dinar tots junts? Per què crida la taxista? Per què la mira el senyor de la vorera? Per què cuida del nadó mentre treballa?

Després, es relacionaran els dibuixos amb la realitat quotidiana de cada infant: A casa vostra, qui us fa el menjar? A la vostra llar, hi ha una situació similar a la del dibuix? Qui us acompanya al metge o ve a les reunions de l'escola en lloc de treballar? Si les respostes a aquestes preguntes mostren una situació de desigualtat en el repartiment de les tasques de cures, què podeu fer per canviar-ho?

FONT

<http://www.fundacionmujeres.es/maletincoeducacion/pdf/CUAD4horiz.pdf>

EL REPARTIMENT DE LES TASQUES DOMÈSTIQUES

 DURADA: 45 min.

 ESPAI: Aula.

 MATERIAL: Fitxa (veure pàg. 27 del document adjunt), papers, llapis, goma d'esborrar.

OBJECTIU

Afavorir el coneixement de la diversitat de funcions que componen les feines domèstiques o treball reproductiu; reflexionar sobre el repartiment de les tasques domèstiques i promoure el canvi d'actituds en nenes i nens en la qüestió del repartiment de les tasques i l'adquisició de compromisos i responsabilitats en l'àmbit familiar.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

La persona dinamitzadora de l'activitat reparteix a cada alumne/a una fitxa (adjuntada a l'apartat de materials). Durant una setmana, els infants apuntaran a la graella que es mostra a la fitxa, les tasques corresponents a l'espai domèstic, que realitza cada persona que conviu amb ells o elles (inclosos ells mateixos).

Una vegada transcorreguda la setmana es procedirà a realitzar un debat, dinamitzat amb les següents preguntes:

- Qui realitza el major nombre de tasques?
- Quina tasca us agrada més fer? I la que menys?
- Creieu que les tasques realitzades a casa les pot realitzar qualsevol membre de la família?
- Quant temps es dedica en la realització de cada una de les tasques?
- Qui te més temps lliure a casa?
- Per què serveix el que fa cada persona?

S'hauria de concloure l'activitat explicant que les tasques domèstiques i el seu repartiment igualitari fan que la vida de tothom sigui més agradable i habitable. Així, es pot també introduir el terme de corresponsabilitat, la centralitat de les cures o el sistema sexe-gènere.

PROPOSTA DE TANCAMENT

Si es desitja aprofundir en el tema, a la pàg. 28 de l'enllaç adjunt, es mostra una activitat complementària.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

Es important aprofitar l'activitat per parlar de la diversitat familiar.

FONT

<https://www.inmujeres.gob.es/publicacioneselectronicas/documentacion/Documentos/DE1487.pdf>

LA REVOLUCIÓ DE LES CURES

DURADA: 2-3 h.

ESPai: Aula.

MATERIAL: Conte de “La Rana Graciana” (pàg. 6), fitxa de la sopa de lletres (a l'enllaç), papers, bolígrafs, càmera, impressora o projector.

OBJECTIU

Reflexionar sobre el valor de les tasques de cura i domèstiques i la seva necessitat pel benestar de totes les persones; introduir la corresponsabilitat i posicionar les cures al centre de les nostres vides.

DURADA

=/- 1h

+1h

ESPai

Aula

Exterior

MATERIAL

Bàsic

Específic

INSTRUCCIONS

Arrel de la lectura del conte (adjunt a l'apartat de materials), es plantejaran una sèrie d'activitats. La primera d'elles serà una sopa de lletres (la qual es pot trobar a la pàg. 14 de l'enllaç adjunt). El grup classe haurà de trobar en aquest material un seguit d'objectes que s'han de netejar o endreçar (joguines, taula, plats, terra, vidres, roba neta, roba bruta, sabates). Seguidament, s'invitarà als infants a investigar o pensar qui fa aquestes tasques a les seves pròpies cases, si es necessiten utensilis o productes especials, per què serveix fer les tasques, per què són importants...

La segona activitat consistirà en realitzar una fotografia de l'aula un dia que estigui desendreçada, i realitzar-ne una altra un dia que estigui neta i endreçada. Al moment de dur a terme l'activitat, presentarem ambdues imatges al grup com si es tractés del clàssic joc d'identificar les diferències. Després, es poden plantejar les següents preguntes:

- Què ens transmet cada imatge?
- Què sentim quan arribem a l'aula i la trobem d'una manera o d'un altre?
- En quin moment treballem millor?
- Qui es sol preocupar més de la neteja i l'ordre de la classe?
- Què podem fer per mantenir-la neta i endreçada?
- Com podem repartir el treball de manera justa?

Com a tercera activitat, es demanarà als infants que, individualment, pensin i escriguin les coses que menys els agraden de l'escola, així com propostes que se'ls acudeixin per tal de millorar-la. Després, se celebrarà una assemblea en la que cada alumne tindrà l'oportunitat d'exposar la seva proposta i defensar-la. Al final, s'escolliran les tres idees que més consens generin i les persones que les formulin les podran presentar a la direcció de l'escola o la institució educativa.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

A l'enllaç adjunt, es poden trobar altres activitats que es poden fer servir per altres cursos i edats.

FONT

<https://intered.org/es/recursos/recursos-educativos/la-revolucion-de-los-cuidados>

M'AGRADA EL ROSA I M'AGRADA EL BLAU

 DURADA: 1 h.

 ESPai: Aula.

 MATERIAL: Targetes de valors i actituds, bagul de joguines embolicades, targetes pel bagul de joguines, retalls de catàlegs de joguines i targetes amb endevinalles. El contingut concret dels materials es troba a les instruccions de l'activitat.

 OBJECTIU

Reflexionar sobre la construcció dels estereotips de gènere, identificar les pròpies actituds i idees preconcebudes i rebutjar conductes de menyspreu cap a altres persones.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

La sala o classe es dividirà en tres racons, es dibuixarà a terra els símbols del sexe femení i masculí s'organitzarà el grup en tres equips de joc que s'ubicaran en cada racó. Els racons són els següents:

- **La capsa dels valors:** caldrà classificar damunt dels símbols dibuixats a terra els valors i actituds segons s'atribueixin socialment a nois o noies. Les targetes de la capsa poden tenir els següents valors i actituds: els/les ... no ploren, són més sensibles, són més agressius/ves, són més detallistes, són més insegurs/es, són més responsables, són més moguts/des, són més generosos/es, són més forts/es...
- **El bagul de les joguines:** s'emboicaran joguines i es col·locaran en la capsa. Cadascú agafarà una joguina, la desembolicarà i agafarà una targeta amb les següents afirmacions: "La joguina/joc m'agrada molt", "La joguina/joc no m'agrada gens", "Mai he jugat amb aquesta joguina/joc", "Algunes vegades he jugat amb aquesta joguina/joc". L'infant encerclarà l'afirmació amb la que estigui més d'acord i finalment es deixarà la joguina sobre el símbol del terra segons si és una joguina "per nois" o "per noies".
- **Els publmissatges:** demanarem als infants que observin durant 3 o 4 minuts una sèrie de retalls de catàlegs de jocs i joguines. A continuació, els proposarem un petit joc d'endevinalles (en targetes o cartolines preparades prèviament), com per exemple: el color que predomina en la secció de noies és el, el número de nois que apareix en la secció de les noies és..., el número de noies que apareixen en la secció de cotxes és..., quantes vegades apareixen nois i noies jugant junts?, apareix algun pare en el catàleg?, quantes noies apareixen pujades en una moto?

PROPOSTA DE TANCAMENT

Un cop finalitzat el joc cada equip posarà en comú els seus resultats i sensacions: Com us heu sentit amb aquest joc? Us heu adonat d'alguna cosa?... Finalment analitzarem si les relacions dins el grup estan estereotipades i proposarem accions concretes perquè les relacions entre l'alumnat siguin més respectuoses i igualitàries.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

Cal prestar atenció en observar si els infants reconeixen l'existència d'estereotips en els models de comportament i en la publicitat i si s'adonen que estan interioritzats. També cal analitzar si existeixen comportaments vinculats amb estereotips dins del grup.

FONT

<https://esplai.fundesplai.org/recurs/magrada-el-rosa-i-magrada-el-blau/>

VET AQUÍ UNA VEGADA

 DURADA: 2 h.

 ESPAI: Aula.

 MATERIAL: Contes infantils tradicionals i [carta de la Blancaneus i el Sant Jordi](#).

 OBJECTIU

Reflexionar sobre la transmissió dels estereotips de gènere a través dels contes i identificar les pròpies actituds i idees preconcebudes.

DURADA

=/- 1h

+1h

ESPAI

Aula

Exterior

MATERIAL

Bàsic

Específic

INSTRUCCIONS

Després de llegir les cartes de la Blancaneus i el Sant Jordi, tindrem preparat un recull de contes tradicionals. Organitzarem el grup en equips i deixarem que cada equip esculli un conte, havent d'identificar els estereotips de gènere. Una vegada identificats, el grup ha d'acordar les modificacions a introduir per tal de redissenyar i editar el conte sense la presència d'aquests estereotips.

PROPOSTA DE TANCAMENT

Una vegada redissenyats els contes, es compartiran amb la resta de grups i es reflexionarà en conjunt sobre les desigualtats de gènere. També es poden compartir amb la resta del centre socioeducatiu, i fins i tot escenificar-lo.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

Caldrà buscar diferents moments de reflexió per valorar no només els avenços del projecte, sinó també la capacitat del grup per treballar en equip, com estem afrontant les dificultats que apareixen, si tothom hi té un paper, etc.

FONT

<https://esplai.fundesplai.org/recurs/vet-aqui-una-vegada/>

LES ULLERES LILES

 DURADA: 1 h. 30 min.

 ESPAI: Aula.

 MATERIAL: Ordinador, anuncis sexistes i anuncis inclusius (adjuntats a [l'enllaç](#)).

 OBJECTIU

Conèixer la perspectiva de gènere com a eina d'anàlisi i així analitzar de manera crítica la socialització de gènere dels missatges publicitaris. També, identificar els models de masculinitat i feminitat hegemònica (rols, estereotips, mandats de gènere associats...) i motivar així l'alumnat a crear missatges inclusius.

DURADA

=/- 1h

+1h

ESPAI

Aula

Exterior

MATERIAL

Bàsic

Específic

INSTRUCCIONS

En primer lloc, s'haurà de fer una petita introducció teòrica de la perspectiva de gènere i la construcció dicotòmica de la societat (exposada a la pàg. 27 de l'enllaç adjuntat). Seguidament es faran grups de 4 o 5 persones i, a continuació, es visualitzarà la selecció d'anuncis sexistes (els quals es mostren a la pàg. 37 de l'enllaç adjuntat).

A l'acabar, es realitzaran una sèrie de preguntes, les quals es mostren al document, que els alumnes hauran de respondre en grups, amb l'objectiu que se n'adonin de la construcció social dels rols i estereotips de gènere, creant així un debat sobre la necessitat d'incorporar la perspectiva de gènere (les ulleres lila) a l'hora d'observar la realitat. Finalment, es reproduiran els anuncis inclusius (els quals es troben a la pàg. 37 de l'enllaç adjuntat), creant un debat sobre les diferències percebudes entre ambdós categories d'anuncis.

FONT

<https://www.pamplonaactual.com/media/pamplonaactual/files/2021/11/01/EL-RETO-DE-LOS-CUIDADOS-.pdf>

L'ARBRE DE LA MEMÒRIA

 DURADA: Més de 2 h.

 ESPai: Aula (amb col·laboració de l'àmbit familiar).

 MATERIAL: Necessari: Folis DinA3 blancs i material d'escriptura / dibuix (colors, retoladors, bolígrafs, llapis, etc.), ordinador i altaveus per a projectar el vídeo "[Desdibuixant el gènere: capítol 2. Biologia o cultura?](#)" (4 min. 52 s.). Opcional: cartolines de colors, cola, cordill, pinces per penjar el material a les parets...

OBJECTIU

L'objectiu principal de l'activitat és comprendre la diferència entre sexe i gènere, desmitificant la idea que les desigualtats de gènere són per motius biològics o genètics i, al mateix temps, fomentar la curiositat de l'alumnat per descobrir com és i com era la seva família, sempre en clau de gènere.

DURADA

=/- 1h

+1h

ESPai

Aula

Exterior

MATERIAL

Bàsic

Específic

INSTRUCCIONS

L'activitat es centra en la realització d'un arbre de la memòria (un arbre genealògic) de cada infant, en un full DinA3. Per tal d'elaborar-lo, hauran de demanar suport a les seves famílies, arribant a construir l'arbre fins a l'alçada dels avis i àvies o besavis i besàvies. És important que el o la docent remarqui que és necessari deixar un marge d'espai important al costat de cada personatge.

Una vegada cada infant hagi dissenyat el seu arbre genealògic, es demanarà que realitzin una segona investigació, en relació als estudis, professions, estat civil, feina... de cadascun dels integrants de l'arbre. La informació que s'obtingui es sintetitzarà al costat del nom de cada membre de la família. A continuació, es detallen algunes de les preguntes que es poden realitzar:

- Què van estudiar?
- Quina era la seva professió?
- Quanta estona dedicava a fer les feines de casa?
- Quines aficions tenen o tenien?
- Quin estat civil tenen o tenien?
- Tenia carnet de conduir?

Les respostes es posaran en comú amb el grup, per tal d'observar similituds i diferències, entre els homes i les dones de les diferents generacions.

A posteriori, es projectaran els vídeos (adjuntats al final del document), per tal d'acompanyar aquesta reflexió entorn al component social del gènere. El tancament de l'activitat, que s'exposa a continuació, és fonamental.

PROPOSTA DE TANCAMENT

S'ha d'animar a l'alumnat a fer una reflexió que ajudi a entendre l'experiència. S'ha d'analitzar, d'una manera molt clara, com canvia el gènere d'una generació a l'altra, fet que ajudarà a desnaturalitzar-lo i a entendre'l com quelcom que s'aprèn durant la socialització de gènere. Pot ser interessant veure quines altres qüestions interseccionen amb les diferències de gènere (classes social, origen cultural, etc.) i portar-les a debat.

La present activitat es pot comprendre com a un projecte integral, dividit en diverses sessions, si l'agent educatiu ho desitja.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

És interessant no plantejar a l'alumnat que el que estem buscant és una diferència de gènere, sinó més aviat que aquesta emergeixi de les respostes i poder fer-ne l'anàlisi posterior.

En el moment de compartir el treball realitzat amb la resta del grup, cal tenir en compte que els infants estan compartint qüestions personals i sensibles la resta de classe. Cada estudiant té diferents circumstàncies personals i familiars i, per tant, és necessari generar un bon clima abans de realitzar l'activitat en si mateixa. És important que s'evitin els comentaris i judicis dels companys i companyes, així com una breu introducció, a mode de reflexió, de la diversitat de famílies que hi ha actualment i com aquestes enriqueixen la societat.

FONT

<http://www.dibgen.com/index-ca.html>

REPENSANT ELS CONTES

 DURADA: 1 h.

 ESPai: Aula.

 MATERIAL: Contes tradicionals.

 OBJECTIU

Trencar amb els estereotips de gènere, oferir altres models per promoure socialitzacions més lliures i treballar la perspectiva crítica dels infants en relació al masclisme.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Per començar, l'agent educatiu selecciona una història on aparegui un personatge femení i un masculí amb estereotips de gènere marcats i l'explica als infants (pot ser un conte que ja s'hagi treballat prèviament o que sigui relativament desconegut). Mentre s'explica el conte, s'anirà fent esment a les característiques dels personatges, posant especial èmfasi en aquestes. En haver-lo llegit, es demanarà als infants que descriguin els personatges que han aparegut a la història i les seves característiques. Després es tornarà a explicar la història però canviant els papers dels dos personatges principals (per exemple, a la Caputxeta Vermella, la Caputxeta passaria a representar el paper del Llop), demanant que prestin atenció als possibles canvis.

Aquí s'inicia una nova conversa, en la qual es parla de quins canvis s'han vist. Es pot valorar de tornar a parlar dels personatges i les seves característiques, per veure si han canviat. Després, es fa una comparativa dels personatges principals del conte clàssic i del conte canviat. També es pot demanar als infants com se senten amb aquesta història nova (Què us sembla el conte? Quin us agrada més? Quin personatge voldríeu ser?).

Al final, es pregunta a cadascú quin personatge prefereix. Un cop establert quins són els personatges preferits, es construeix una nova història de forma col·lectiva, per tal de posar en valor característiques personals al marge de l'associació a un gènere.

PROPOSTA DE TANCAMENT

Per acabar l'activitat, es pot demanar als infants que interpretin el nou conte, parlant sobre quins canvis han notat, què ha estat diferent, si els han agradat els personatges... Una altra possibilitat per tancar l'activitat és fer un dibuix final, ja sigui dibuixant la part de la història que més els agradi o bé fent una seqüència del conte en un mural, assignant a cada infant una part de la història.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

En els contes tradicionals sovint ens topem amb personatges i històries estereotipades. Quan els expliquem als infants, estem contribuint que construeixin un imaginari concret on entren en jocs uns rols de gènere molt marcats que condicionaran la seva socialització.

QUÈ VULL FER DE GRAN?

DURADA: 1 h.

ESPai: Aula.

MATERIAL: Projector i material visual preparat anteriorment (vegeu les instruccions).

OBJECTIU

Reflexionar sobre el futur mitjançant la pregunta *Què volem ser de grans?*, centrant-se no només en els estereotips en l'elecció de la carrera professional, sinó també en altres dimensions de la vida.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Per al desenvolupament de la proposta és necessari crear un petit material visual que ajudarà als infants a reflexionar sobre el futur en diferents eixos: (1) on vull viure, (2) amb qui vull viure, (3) què vull fer al temps lliure i (4) en què vull treballar. La idea és crear un recull d'imatges que representin diversitat d'opcions (realistes i properes) en cada eix. Per exemple:

- On vull viure: finca al camp, apartament a la mar, estudi a una ciutat, pis a un poble petit, caravana, etc.
- Amb qui vull viure: amistats, animals, fills/es, persones grans, relacions afectives, etc.
- Què vull fer al temps lliure: esport, música, manualitat, voluntariat social, plans culturals, etc.
- En què vull treballar: cuina, tecnologia, medicina, educació, agricultura, art, etc.

Iniciem l'activitat amb una conversa exploratòria per conèixer les expectatives i somnis dels infants al voltant del seu futur. La conversa pot girar entorn a la pregunta: Què us agradaria fer en el vostre dia a dia quan sigueu grans?

Arribats a aquest punt, es presenta el material que es farà servir perquè els infants reflexionin en profunditat sobre el seu futur. La presentació es pot fer mitjançant la projecció de les imatges seleccionades i generant un diàleg sobre les quatre qüestions proposades. Es pot iniciar demanant: Com viviu ara el dia a dia? I després, ho completin pensant en què voldran fer al seu futur treballant els quatre eixos exposats. Es pot anar preguntat per a cada una de les opcions i que els infants aixequin la mà per indicar que és allò el que voldrien, complementant-ho amb torns de paraula per fer comentaris.

En tot moment s'ha d'anar abordant els estereotips. Especialment si en algun moment es donen situacions on s'expressen estereotips que impliquen un judici. En aquests moments, s'hauria d'aturar i treballar en l'eliminació d'aquestes idees estereotipades. Si per exemple es diu, les noies no poden viure soles o es fa burla quan un noi diu que voldria ballar durant el seu temps lliure, es pot abordar a través de l'evidència de realitats que trenquen l'estereotip. Per exemple: Algú coneix una dona que visqui sola? També pot ser un bon moment per veure les implicacions emocionals que tenen aquestes afirmacions: Com creieu que se sent en Joan, ballarí, quan us sent dir que el ball no és per nois?

PROPOSTA DE TANCAMENT

Acabar fent un dibuix personal d'allò que volen ser de grans. Posada en comú i construcció d'un mural col·lectiu amb el títol *Què vull fer de gran*.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

Cal intentar que la conversa no es focalitzi només en la tria de professions, sinó també en altres aspectes com l'ús del temps lliure, l'habitatge, la participació en la societat, etc. A més, durant la conversa s'ha d'anar detectant si hi ha visions estereotipades. L'agent educatiu pot utilitzar el seu propi exemple de manera que diversifiqui els models: què volia quan era petit/a, que fa ara en el seu dia a dia i què vol fer en un futur.

JUGUEM AL QUE VOLEM

DURADA: 1 h.

ESPai: Espai obert.

MATERIAL: Joguines i catàleg de joguines (tant el catàleg com les joguines les poden portar els infants o l'agent educatiu).

OBJECTIU

Repensar el joc sexista en la infància i generar alternatives de joc més lliures d'estereotips.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

En una primer part de la dinàmica, necessitem comptar amb tres espais diferenciats o bé amb tres capsos o sacs, per tal de poder fer una classificació. Es tracta de recopilar les joguines que hi ha a l'aula o a l'espai de racons i classificar-les segons si els infants consideren que són exclusivament de nen, exclusivament de nena o de tothom. Per fer-ho, se'ls dona la premissa que ho col·loquin segons el que consideren. A més, durant la classificació, també es poden anar recol·locant els objectes que ja estiguin a un dels espais, si consideren que alguna persona es pot haver equivocat.

Quan ja estan les joguines classificades, s'intervé, posant en qüestió aquelles que han quedat als espais exclusivament per nenes i exclusivament per nens, tot generant un diàleg. La idea és que totes les joguines acabin a l'espai de tothom, així es pot fer un procés simbòlic i visual amb els infants perquè entenguin que no existeixen joguines per unes i altres.

En una segona part de l'activitat, es revisa conjuntament un catàleg de joguines estereotipat amb els infants, fent preguntes per convidar al diàleg i la reflexió: És a això al que us agrada jugar? Heu provat de jugar alguna vegada a aquest joc? La idea és fer reflexionar als infants sobre l'impacte que té sobre ells/es la representació sexista del joc.

PROPOSTA DE TANCAMENT

Es podria proposar un dia de joc amb material concret, per tal d'afavorir que tots els infants tinguessin l'oportunitat de provar de jugar amb totes les joguines sense estar condicionats pels estereotips. Al final d'aquest dia es podria demanar als infants com s'ho han passat jugant amb materials que no utilitzen habitualment o com s'han sentit.

EN MARC I L'ANNA

DURADA: 1 h.

ESPAI: Aula.

MATERIAL: Fulls amb la fotografia d'un nadó, pissarra i guixos.

OBJECTIU

Identificar les expectatives diferenciades que associem a les nenes i als nens. Analitzar, de manera vivencial, com es desenvolupa la socialització de gènere.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Per començar, les i els participants fan grups d'un màxim de cinc persones. L'agent educatiu explica a tots els grups que es repartirà un full amb una fotografia d'un nadó i que hauran d'imaginar-se la vida de la criatura d'aquí a 25 anys tenint en compte com serà (capacitats i habilitats personals), quines aficions tindrà, què voldrà estudiar, de què treballarà, on i amb qui viurà, etc. Es repartirà a cada grup un full amb una fotografia del mateix nadó. A alguns grups se'ls presentarà el nadó com a Marc i a altres grups com a Anna (sempre escrit al full amb la fotografia), sense que la resta de grups se'n adonin. Se'ls explicarà que és un treball de grup i que no es pot comentar amb els altres grups, ja que després hi haurà una posada en comú.

Després d'uns 20 minuts, una vegada tots els grups hagin pensat i escrit la vida del nadó, es començarà la posada en comú al grup gran. Per ordre, s'anotará a la pissarra la vida de l'Anna i d'en Marc, fent incís en els aspectes més rellevants pel que fa al gènere. Havent anotat les dues vides a la pissarra, de manera conjunta es veuen les diferents projeccions que cada grup ha fet per a cada nadó. Es fa veure al grup que s'ha entregat la mateixa fotografia, però que a un grup s'ha presentat el nadó com a Anna i a un altre grup com a Marc. Tot seguit, es relacionen les diferents característiques de vida de l'Anna i el Marc amb els estereotips de gènere, i s'analitzen com es desenvolupa la socialització diferenciada. Una vegada acabada la dinàmica, es pregunta al grup si aquest tipus de situacions solen ocórrer a la vida quotidiana, tot deixant un temps perquè s'identifiquin situacions o experiències pròpies, i es reflexiona sobre les seves causes i conseqüències.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

És interessant reflexionar sobre si aquests estereotips i rols de gènere són a la nostra quotidianitat, sobre les seves causes i conseqüències, i també sobre les diferents expectatives que es projecten als nens i a les nenes i la socialització diferenciada.

Quan es comentin els diferents projectes de vida d'en Marc i l'Anna, pot ser que a la classe surtin exemples que trenquen els estereotips i rols de gènere. Cal destacar-los i posar-hi èmfasi, com a bons exemples que a poc a poc es produeixen canvis cap a una societat més equitativa i justa.

FONT

https://candela.cat/wp-content/uploads/2016/10/vm_pam_a_pam_coeduquem.pdf

CUIDAR ÉS UNA ALTRA HISTÒRIA

DURADA: 1 h.

ESPai: Aula o espai obert.

MATERIAL: [Joc de cartes](#) (impreses o joc online), materials per a la creació.

OBJECTIU

Enfortir la consciència personal i ciutadana sobre les cures com a eix central de les nostres vides i societats, qüestionant el model capitalista patriarcal que genera desigualtats de gènere per la manca de corresponsabilitat en les cures.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

La dinàmica treballa les tasques de cura a partir d'un joc de 30 cartes i uns contes associats a cada carta, abordant el dol, la desigualtat, les dificultats de conciliació i la corresponsabilitat en les tasques de cures. Presentarem l'activitat i definirem les cures a partir d'una sèrie de preguntes, exposades a la guia didàctica. Després, l'alumnat escollirà (sense mirar) una carta de la baralla per treballar amb ella, que s'ensenyarà a la resta del grup i es descriurà entre totes. Explicarem el conte al què fa referència la carta, convidarem al grup a tancar els ulls i proposarem una imatge a partir del conte, situant al grup en l'escena i fent una sèrie de preguntes (p. e. com és el lloc on estàs? Què vols fer? Com et sents?...). Seguidament, el grup comentarà les escenes que han vist i preguntarem si el personatge investigat cuida, descuida o necessita ser cuidat. A partir de la resposta, convidarem al grup a moure's per l'espai com aquest personatge i finalment projectarem de manera plàstica allò que hem sentit durant l'activitat.

PROPOSTA DE TANCAMENT

Es poden fer diverses sessions amb diferents cartes, per tal d'incloure altres visions sobre les cures. Mantenint la forma d'inici i tancament, es varia el protagonista o antagonista o bé, l'expressió plàstica o l'objecte màgic.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

Les cartes de la 1 a la 25 poden utilitzar-se en totes les edats, però a infantil i primària és convenient retirar les cartes de la 26 a la 30, perquè es tracta de temàtiques pròpies de secundària. Per enfocar el sentit de les cartes i el seu ús, la guia didàctica (enllaçada a la web) proposa una sèrie de preguntes per convidar a la reflexió.

FONT

<https://www.intered.org/es/recursos/cuidar-es-otra-historia>

CIUTAT DE CURES

 DURADA: 1 h.

 ESPAI: Aula.

 MATERIAL: Conte (adjuntat a l'enllaç que es mostra a continuació) i petit escenari per a narrar la història.

 OBJECTIU

Aquesta proposta afavoreix la capacitat de participar de manera activa, participativa i democràtica en la vida social i cívica. Es fa a través de l'anàlisi crítica de l'entorn, posant el centre d'atenció en les cures i en com molts dels hàbits de vida i consum que tenim són nocius per a la salut, per al medi ambient i per la justícia social, a nivell local i global. El conte mostra i convida a crear estils de vida alternatius en què es doni prioritat a la cura de les persones i de la natura.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

El format d'aquest conte s'inspira en els *kamishibai* i fa referència a una manera d'explicar històries que es va originar fa segles al Japó, orientant el conte cap al públic perquè aquest pugui contemplar les làmines il·lustrades (les quals s'hauran d'haver imprès prèviament), mentre la persona narradora se situa al darrere per poder llegir el text que acompanya cada làmina.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

El conte també es pot utilitzar en format vídeo, adjuntat a l'enllaç.

FONT

<https://intered.org/es/recursos/una-ciudad-de-cuidados>

LA VIDA PRIVADA DELS SUPERHEROIS / SUPERHEROÏNES

DURADA: 1 h. 30 min.

ESPAI: Aula.

MATERIAL: [Audioconte adjuntat](#), reproductor d'àudio o ordinador amb altaveus.

OBJECTIU

Visibilitzar i valorar els treballs de cures adreçades als nadons, així com oferir referents masculins lligats a les cures, l'amistat i l'empatia. També es motivarà als infants a practicar les cures d'altres persones i fomentar la diversitat, autonomia i llibertat a partir de la superació de rols, estereotips i mandats de gènere.

DURADA

=/- 1h

+1h

ESPAI

Aula

Exterior

MATERIAL

Bàsic

Específic

INSTRUCCIONS

Es reproduceix el conte i després es fa una reflexió grupal que es pot dinamitzar mitjançant preguntes, les quals mostraran la gran quantitat de tasques que es duen a terme per al sosteniment de la vida, més enllà de la jornada laboral. Seguidament es preguntarà als infants sobre la realitat a les seves llars en relació a aquestes tasques, deixant que ells mateixos valorin la importància de les tasques reproductives.

PROPOSTA DE TANCAMENT

Els propis infants, sense adonar-se'n realitzaran una jerarquia de tasques. Serà important que es realitzin reflexions que mostrin la importància de totes les tasques reproductives.

FONT

<https://www.pamplonaactual.com/media/pamplonaactual/files/2021/11/01/EL-RETO-DE-LOS-CUIDADOS-.pdf>

SUPERHEROÏNES I SUPERHEROIS DE BARRI

DURADA: 1 h. 30 min.

ESPai: Aula.

MATERIAL: Una cartolina o full per infant, material per pintar (llapis, retoladors...) i el conte de "la vida de Spiderman" (veure la pàg. 38 del [document adjuntat](#)).

OBJECTIU

Identificar el treball de cura i sosteniment de la vida, així com dotar-lo de valor i importància.

DURADA

=/- 1h

+1h

ESPai

Aula

Exterior

MATERIAL

Bàsic

Específic

INSTRUCCIONS

A través de la lectura en veu alta del conte "*Un día en la vida de Spiderman*", adjuntat a continuació, es crearà un debat a través de diverses preguntes (que es poden trobar a la pàg. 29 del document). A continuació, s'escriuran a la pissarra les tasques de cura que es poden trobar a la història. Finalment, cada alumne/a agafarà una cartolina i dibuixarà la seva superheroïna o superheroi "d'anar per casa", amb els súper poders de les tasques de cures que vulguin.

FONT

<https://www.pamplonaactual.com/media/pamplonaactual/files/2021/11/01/EL-RETO-DE-LOS-CUIDADOS-.pdf>

CRÉIXER AMB CURA: EL JOC DE LA JENGA

DURADA: 1 h. (aprox.). Tot i això, l'agent educatiu pot dilatar l'activitat fins a 3 h., si així ho desitja.

ESPAI: Aula o espai obert.

MATERIAL: Les fustetes que constitueixen [El joc de la Jenga](#).

OBJECTIU

El joc de la Jenga és un joc que vol ser una eina útil per la comprensió de l'actual model de desenvolupament, fonamentat en el creixement constant, així com mostrar la seva inviabilitat i els danys que ocasiona a les persones i a la natura. També aspira a ser d'utilitat per vincular aquests conceptes a altres conceptes curriculars de les diferents assignatures.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

El joc consta de 54 blocs de fusta, que s'han d'haver adquirit prèviament. L'activitat comença amb el muntatge de la torre original, que es formarà apilant els blocs en horitzontal de manera que cada pis de la torre tingui 3 blocs junts. Si al primer pis (la base) es col·loquen els blocs en direcció vertical, el següent anirà en direcció horitzontal, i així successivament. Al final quedaran 18 pisos. Al muntar-la, s'explicarà que la torre representa la mateixa idea que un iceberg, és a dir, que les fitxes situades a la base de la torre representen hores dedicades a tasques de cures i les fitxes situades a la part superior, les hores dedicades als treballs productius del mercat laboral.

Per torn, els infants agafaran una de les [targetes](#) que es proposen al material adjuntat (prèviament impreses) i la llegirà en veu alta. A cadascuna d'elles, es parla d'una tasca de cura, remarcant la seva importància. El contingut mostra com, a mesura que passen els anys, la tasca que es descriu es comprèn com a menys important (externalitzant-la al mercat o dedicant-hi menys hores).

Seguidament, extrauran una fitxa de la base de la piràmide i la situaran a la part superior per representar simbòlicament el canvi esdevingut. El joc segueix fins que la torre cau.

Aquest joc pretén que les persones puguin:

- Reconèixer els treballs de cures i comprendre la seva importància en el sosteniment de la vida.
- Qüestionar el "mite de creixement" i identificar les conseqüències del model de desenvolupament dominant.
- Identificar estereotips i rols de gènere que intervinguin en la divisió sexual del treball.
- Detectar l'androcentrisme que recau en la invisibilitat de les cures.
- Reconèixer el paper de la naturalesa com a base sobre la qual s'assenta la vida i la crisi ambiental actual.

PROPOSTA DE TANCAMENT

Després de jugar es pot prendre un temps per reflexionar sobre l'experiència, extrapolar-la a la vida real i pensar què podem fer per transformar el nostre model de desenvolupament a un model més sostenible.

FONT

[Crecer con cuidados. El juego de la jenga | InteRed](#)

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

Abans de començar a jugar, es recomana presentar alguns conceptes que puguin ajudar a contextualitzar el joc. Alguns d'aquests conceptes són: el treball productiu, el treball de cures, el mercat, l'ocupació, el creixement... És especialment rellevant presentar la idea d'iceberg, que representa la (in)visibilitat i valoració que cada tipus d'activitat rep a la nostra societat. Si es juga una segona vegada al joc, es pot posar èmfasi en qui són les persones encarregades de dur a terme aquestes activitats. Així, es poden introduir els conceptes de sexe, gènere, rols de gènere, divisió sexual del treball o doble jornada.

EL JOC DE LES TASQUES DE LA LLAR

DURADA: 1 h

ESPai: Aula o espai obert.

MATERIAL: Joc de taula: [El joc de les tasques de la llar de les cuques](#), un dau i fitxes/botons de colors. De forma opcional, es recomanen complements per a realitzar les tasques domèstiques, com escombria, pala, roba, paperera, draps, etc.

OBJECTIU

Rebutjar conductes de menyspreu cap a les altres persones; Descobrir les tasques domèstiques sense atribuir rols estereotipats de gènere al seu desenvolupament i valorar quines tasques domèstiques ens agraden més.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Començarem l'activitat presentant el joc anomenat "El joc de les tasques de la llar de les cuques" (annexat al material de la fitxa), que s'haurà d'haver imprès prèviament per poder utilitzar-lo com a tauler. És semblant al joc de l'oca, però cada casella simbolitza una tasca de la llar.

Jugarem en petits grups o farem equips, si hi ha molts infants. Abans de començar l'activitat, prepararem alguns racons de tasques domèstiques per tota l'aula, com per exemple: racó de plegar roba, racó d'estendre roba, racó de parar taula, racó d'escombrar, racó de netejar vidres, racó d'endreçar el cistell de la compra, racó de planxar, racó de fregar plats, racó de cuinar... Aleshores, podem jugar al joc de taula i fer-ne una o dues partides, però després, haurem de jugar movent-nos per tota l'aula, de manera que cada vegada que caiguem en una casella del taulell del joc, ens haurem de desplaçar fins al racó corresponent i realitzar la tasca que toca.

Al final, entre tots, podem valorar i debatre si ens hem esforçat a fer les tasques, quina ens ha agradat més, si ho hem fet per acabar ràpid o ho hem intentat fer bé, si creiem que fer les tasques és avorrit o divertit, si creiem que es poden repartir i fer-les entre totes les persones d'una família...

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

Cal que anem amb molt de compte de no jutjar els diferents models familiars dels infants i, al mateix temps, evitar els judicis que puguin tenir lloc entre ells.

FONT

<https://fundesplai.org/banc-recursos/recurs/el-joc-de-les-tasques-de-la-llar/#tab-desenvolupament>

PLANIFICANT LES MEVES TASQUES DE LA LLAR

 DURADA: 35 min.

 ESPAI: Aula.

 MATERIAL: Paper i bolígrafs.

 OBJECTIU

Visibilitzar la quantitat de tasques domèstiques invisibilitzades que es realitzen a les llars, per tal que els infants s'adonin de l'organització i el treball necessari per al sosteniment de la casa i de la vida.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Per parelles, una persona escollirà una acció que realitza a la seva vida diària, mentre que l'altra li farà preguntes per descobrir totes les tasques que s'invisibilitzen darrere aquesta. Per exemple, si l'acció és aixecar-se i dutxar-se, es pot preguntar qui manté el lavabo net, qui ha rentat les tovalloles perquè estiguin netes i en perfecte estat per utilitzar-les, qui es preocupa perquè hi hagi aigua calenta, etc.

Una vegada fet l'exercici, s'haurà de pensar quina és la seva contribució personal al treball de cures i les responsabilitats familiars, contestant a la següent enquesta:

● Hi ha tasques que no realitzes mai o gairebé mai? Per què?

- Em falta temps.

- No m'ho exigeixen a casa.

- No ho veig adequat al meu sexe.

- Altres motius. Quins?

● Creus que podries participar més en les tasques domèstiques de casa teva? Explica de manera concreta en què consistiria la teva contribució per repartir aquestes responsabilitats. Enumera-les i explica quins avantatges tenen.

● Comunica a la teva família el teu desig de contribuir més amb els treballs i responsabilitats domèstiques, ensenya'ls el teu pla setmanal i consensua'l amb les persones adultes de casa teva.

- Després es pot penjar amb un imant a la nevera de casa i en algun lloc de la classe.

- Setmanalment, es pot anar revisant i posant en comú com ha anat, quines dificultats has trobat i com et sents tant tu com la resta de familiars.

● Quins avantatges té el repartiment de les tasques de cura?

FONT

https://www.juntadeandalucia.es/iam/catalogo/doc/iam/2010/29893_profesorado.pdf

A L'ESCOLA FEM CURA

DURADA: 1 h.

ESPAI: Aula o espai obert.

MATERIAL: Papers i bolígrafs (opcional).

OBJECTIU

Treballar les cures com a part essencial de la salut comunitària, entenent quines són les necessitats de cura al llarg de la vida i què són les feines de cura quotidianes. Així mateix, visibilitzar i donar valor a les dones com a principals cuidadores, tot qüestionant aquest fet com una desigualtat social i de gènere, i visibilitzar que hi falten els homes en aquest àmbit amb l'exemple de les professions feminitzades relacionades amb les cures. Finalment, identificar com ens cuidem i com cuidem dels nostres entorns.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

L'activitat es tracta de fer un debat grupal. La persona que dinamitza l'activitat farà reflexionar al grup a partir de les següents possibles preguntes (a la pàg. 6 de [l'enllaç](#) adjunt es troben les respostes):

- Què son les cures?
- Què vol dir cuidar?
- Qui cuida generalment? Per què pensem que passa això? Pensem que és una feina que només poden fer les dones?
- Hi ha alguns treballs de cura que no es veuen ni valoren tant. Per exemple, qui neteja l'escola? Qui fa el menjar a l'hora del menjador?
- I vosaltres, cuideu?
- Què podem fer per què les persones ens sentim cuidades? Per sentir-nos bé?
- Què fem a l'escola per cuidar-nos entre els nens i nenes? (en un sentit ampli de benestar físic-emocional-mental-social)
- Com ens cuidem nosaltres mateixos/es? Feu coses que us relaxen? Feu coses que us diverteixen? Feu coses que us fan sentir felicitat? Dormiu les hores que necessiteu per estar descansat/da?
- Com cuideu als companyes i companyes? Les escolteu quan us parlen? Els doneu suport quan senten tristesa? Les ajudeu quan ho necessiten? Les abracem?
- Com cuideu els espais de l'escola? Netegeu l'escola? Deixeu els espais recollits i endreçats? Parleu fluixet als espais comuns per no molestar a la resta de persones?
- És l'escola un espai de cures? Si teniu un problema, hi ha espais a l'escola per compartir com us sentiu? I si teniu un conflicte amb algun/a company/a de classe? Us trobeu els espais nets i endreçats?

PROPOSTA DE TANCAMENT

Una possible activitat de tancament pot ser plasmar la reflexió en un procés creatiu, com l'elaboració d'un diari. Deixem a la vostra elecció la forma d'expressar-ho: fotografia, arts plàstiques, redacció, poesia, etc. Com més bonic i creatiu, millor!

FONT

<http://placomunitari.poblesec.org/wp-content/uploads/2021/03/Posem-les-cures-al-centre-de-la-vida.-Guia-didactica-per-a-les-escoles.202112.pdf>

LA FI DEL MÓN

DURADA: 30 min.

ESPAI: Aula o espai obert.

MATERIAL: Opcional: reproductor amb música apocalíptica.

OBJECTIU

Que els infants pugui observar la quantitat de cures que tenen lloc al seu voltant, al mateix temps que reflexionin sobre les persones responsables de subministrar-les

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

La situació que s'ha de plantejar al grup és la d'un context post - apocalíptic (a elecció de l'agent educatiu), on tots els adults del planeta han desaparegut, és a dir, els infants es troben sols i soles a la terra. La finalitat? Sobreviure. Durant el transcurs de la dinàmica, el paper de la persona educadora és transcendental, ja que haurà de ser l'encairada que els infants és plantegin i qüestionin l'enorme quantitat de cures que els adults del seu voltant sostenen.

Així, es demanarà als infants que performin la quotidianitat del seu nou dia a dia, sense la intervenció de cap adult (ni familiars, ni docents, ni botigueres i botiguers, ni professionals de la cuina, etc.). Algunes de les preguntes que poden ajudar a guiar la dinàmica són:

Què és el primer que feu quan us aixequueu? Què mengeu? D'on traieu el menjar? Quan el menjar que teniu a la nevera s'acabi, què fareu? Si teniu germans petits, què en feu d'ells? Sabeu fer el seu menjar? Quina roba us poseu? Com us moveu d'un lloc a l'altre? Els plats estaran nets?

PROPOSTA DE TANCAMENT

Es proposa tancar l'activitat debatent sobre les persones que, diàriament, realitzen aquestes tasques.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

Es pot animar als infants a que realitzin un dibuix del progenitor que sosté la majoria de tasques domèstiques de casa seva, agraint-li tot l'esforç que fa en per realitzar aquestes tasques invisibilitzades.

TOTHOM NECESSITA AJUDA

DURADA: 30-40 min.

ESPAI: Aula o espai obert.

MATERIAL: Campana / timbre / pandereta...
o qualsevol altre objecte sorollós.

OBJECTIU

Reflexionar sobre la quantitat de cures necessàries que les persones necessitem al llarg de la nostra vida. Al mateix temps que introduir el component de les cures concretes necessàries durant la vellesa, o les que necessiten les persones amb diversitat funcional.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

L'activitat es realitzarà en grups d'unes 7 persones, que treballaran independentment els uns dels altres. La dinàmica, la qual necessita ser realitzada en espais amplis, serà performativa i teatralitzada. Un/a dels alumnes del grup farà el rol de persona completament depenent (sense capacitat de moure's ni realitzar cap tasca bàsica diària), podent només parlar i reclamar l'atenció de la resta de membres del grup utilitzant la campana.

La finalitat de la dinàmica és que l'alumne "depenent" pugui tenir un dia a dia digne, realitzant totes les tasques necessàries per a tenir qualitat de vida: vestir-se, esmorzar, anar a l'escola, jugar al pati... Com que, per ella mateixa, no serà capaç de realitzar-les, demanarà ajuda, d'una forma estrident, utilitzant la campana, a la resta de companyes i companys, de forma reiterativa i constant. Aquestes, hauran de subministrar-li, de forma simbòlica, totes les atencions que reclami. La idea és que la persona depenent reclami, constantment, l'atenció de la resta de grup.

PROPOSTA DE TANCAMENT

Quan l'activitat ja s'hagi realitzat, tindrà lloc el debat corresponent. Quantes vegades ha sonat la campana? Qui sol realitzar les tasques de cura que aquesta persona ha necessitat? Nosaltres podem fer quelcom per ajudar a les persones que necessiten aquesta tipologia de cures? Tenim al nostre voltant persones que necessitin cures? Us ha molestat sentir tantes vegades la campana? Heu acabat cansats i cansades? etc.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

La persona que dinamitza l'activitat ha de procurar que l'infant que realitzi el paper de depenent sigui un infant amb imaginació i habilitats teatrals, per tal que l'activitat sigui més amena i distesa, al mateix temps que pugui comportar una reflexió interessant.

LA LLUM ENS NECESSITA!

DURADA: 1 h.

ESPai: Aula o espai obert.

MATERIAL: Opcional: paper i retoladors, pissarra, guixos...

OBJECTIU

Repensar i posar al centre de la vida les tasques de cura, mitjançant la imaginació i el joc simbòlic.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

L'activitat girarà al voltant de la història de la Monstre Llum, una monstre que, per tal de poder entrenar Kung-fu, abans ha de realitzar una sèrie de tasques. El que haurà de fer la persona dinamitzadora de l'activitat, serà anar explicant la història de la Llum, intercalant les preguntes que es proposen, per tal que els infants vagin responnent-les. Abans de començar el relat, la narradora anunciarà al grup que, de cop i volta i per art d'encantament, s'han convertit tots en monstres. Tot seguit, es presentarà a la protagonista, la Llum:

La Monstre Llum vol aprendre Kung-fu, com la seva àvia. Abans de començar el seu primer dia d'entrenament, és imprescindible que realitzi una sèrie de tasques, les quals no pot fer sola. La seva família ha anat a treballar i no poden col·laborar i, per tant, els infants l'han d'ajudar.

Les tasques que la Llum ha de realitzar són les següents:

- Dormir bé: a la Llum li costa molt dormir, ja que és hivern i fa fred.
- Menjar: la Llum necessita una bona alimentació per tal de tenir l'energia necessària per a practicar Kung-fu. El seu menjar preferit són les fulles de l'arbre del costat de casa seva, barrejades amb una mica de canyella i un ou de les gallines que cria.
- Rentar els plats i estris utilitzats per cuinar.
- Fer-se i posar-se roba còmoda per poder entrenar amb comoditat.
- Fer-se un massatge al dit gros del peu, ja que va caure fa uns dies i encara li fa una mica de mal.

Preguntes que es poden anar formulant durant la història són les següents:

- Per dormir bé, que necessita? (llit, manta, musica relaxant, llum apagada...)
- Per menjar, primer haurem d'anar a buscar el menjar al galliner i a l'arbre, però després, com podrem cuinar-ho? (imaginació col·lectiva)
- Què necessita per rentar els plats? (aigua, sabó, els estris utilitzats...)
- Què necessita per fer-se la roba? (tela, agulla, fil...)
- Li fa una mica de mal el dit gros del peu dret, què podem fer?

La finalitat de la dinàmica és que els infants puguin reflexionar sobre l'enorme quantitat de treball de cures que es troba darrere una tasca tant quotidiana com és la preparació per un entrenament.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

L'activitat és més indicada per infants de 6 a 8 anys. És important que la persona que relata la història ho faci de manera dinàmica, per tal de mantenir l'atenció del grup i fer l'activitat més interactiva. Continuar el relat després de les possibles respostes és clau per el bon funcionament de l'activitat.

LES TOMAQUERES I LES CURES

DURADA: 1 h.

ESPAI: Aula.

MATERIAL: Opcional: fotografies o dibuixos del cicle d'una tomaquera, pissarra, guixos, reproductor de música o altaveus...

OBJECTIU

Mostrar la importància de les cures i les auto-cures; al mateix temps que identificar les cures necessàries perquè la nostra societat funcioni de manera òptima.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

La present activitat gira al voltant del cicle vital d'una tomaquera. La dinàmica consisteix en observar, a partir de la reflexió, analogismes entre el cicle de vida de la tomaquera, les cures necessàries per a que aquesta tiri endavant i la pròpia evolució d'una persona, amb totes les cures que aquesta comporta.

Així, l'agent educatiu que dinamitzi l'activitat, realitzarà, sostenint-se en imatges, l'explicació del cicle vital de la tomaquera, realitzant una comparativa amb el cicle vital de les persones, animant als infants a que realitzin les seves pròpies aportacions. A continuació, s'exposen, de forma esquemàtica, les diferents etapes a explicar:

1. Preparació de la terra

S'explicarà que, per tal que les plantes puguin néixer i començar a créixer, si no existeix un ambient adequat (temperatura, aigua, nutrició, llum...) no tindran manera de germinar i, per tant, la preparació de la terra i l'ambient és una part imprescindible en aquest procés. En relació a les persones, aquesta fase podria ser equivalent al procés d'embaràs, el qual necessita condicions idònies per a produir-se (òvuls i espermatozous de qualitat, bona nutrició, bon estat de la persona, etc.).

2. Germinació i desenvolupament de la planta

Equivalents a la infància i la joventut de les persones, fins al moment que comença l'edat adulta. Al principi la planta comença a créixer i és petita, necessita que la tractin amb molt d'amor i cura, ja que encara és fràgil. Poc a poc, la planta va creixent i desenvolupant-se, i mica a mica, pot anar-se auto-regulant més per si mateixa. Les persones, en especial durant la infància, requerim també moltes cures i atencions i, si l'ambient és favorable, es podrà créixer d'una forma saludable. Poc a poc, la persona que creix anirà aprenent també a realitzar tasques de cura, cap a ella mateixa i cap als altres.

3. Floració i formació del fruit

Durant les fases de floració i fructificació de la planta, aquesta comença a fer flors, i d'aquestes flors és d'on sortiran els tomàquets. Aquesta fase segueix necessitant d'un bon ambient per tal de prosperar. En relació a les persones, equivaldria a l'etapa de l'adulesa. Si totes les fases anteriors s'han desenvolupat d'una forma correcta, les tomaqueres podran treure el seu fruit, de la mateixa manera que, en el cas de les persones, les cures rebudes durant les primeres infàncies determinen l'èxit personal de l'edat adulta. En canvi, si les altres fases no han anat bé, la tomaquera tindrà més possibilitats d'emmalaltir, de ser envaïda per una plaga, que els tomàquets no siguin bons o de morir. És imprescindible remarcar el fet que, tant les persones com les plantes, necessitem ser cuidades durant tota la nostra vida.

LES TOMAQUERES I LES CURES

4. Recol·lecció dels fruits

És l'època de recol·lecció dels fruits i de mantenir en vida la tomaquera, per tal que l'any vinent pugui tornar a florir. La feina ja ha estat feta, però la planta ha de seguir vivint i, per aquest motiu, hem de continuar subministrant-li cures. Aquesta etapa pot ser equiparada a la vellesa d'una persona.

5. Mort.

Després d'explicar tot el cicle, es poden realitzar algunes de les següents:

- Com us heu sentit durant l'explicació? Us ha agradat?
- Penseu que són importants les cures cap a les persones?
- Creieu que sense les cures que rebem per part de les altres persones podríem viure?
- Hi ha diferència entre viure i sobreviure?
- Us cuideu a vosaltres mateixes/os? Cuideu a les persones del vostre entorn?
- És important estimar-se? Per què?

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

Tot i que en les explicacions no cal que s'utilitzi una tomaquera real, l'experiència millora si és realitza amb una planta real. De la mateixa manera, es planteja la possibilitat que els infants cuidin i vegin créixer la seva pròpia planta.

VET AQUÍ UNA VEGADA

 DURADA: 2 h.

 ESPai: Aula.

 MATERIAL: Contes infantils tradicionals i [carta de la Blancaneus i el Sant Jordi](#).

 OBJECTIU

Reflexionar sobre la transmissió dels estereotips de gènere a través dels contes i identificar les pròpies actituds i idees preconcebudes.

DURADA

=/- 1h

+1h

ESPai

Aula

Exterior

MATERIAL

Bàsic

Específic

INSTRUCCIONS

Després de llegir les cartes de la Blancaneus i el Sant Jordi, tindrem preparat un recull de contes tradicionals. Organitzarem el grup en equips i deixarem que cada equip esculli un conte, havent d'identificar els estereotips de gènere. Una vegada identificats, el grup ha d'acordar les modificacions a introduir per tal de redissenyar i editar el conte sense la presència d'aquests estereotips.

PROPOSTA DE TANCAMENT

Una vegada redissenyats els contes, es compartiran amb la resta de grups i es reflexionarà en conjunt sobre les desigualtats de gènere. També es poden compartir amb la resta del centre socioeducatiu, i fins i tot escenificar-lo.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

Caldrà buscar diferents moments de reflexió per valorar no només els avenços del projecte, sinó també la capacitat del grup per treballar en equip, com estem afrontant les dificultats que apareixen, si tothom hi té un paper, etc.

FONT

<https://esplai.fundesplai.org/recurs/vet-aqui-una-vegada/>

BRETXES

 DURADA: 50 min.

 ESPai: Aula i/o espai obert.

 MATERIAL: Projector, altaveus, pissarra, connexió a internet, adhesius, caramels... i el [vídeo "Los niños y el salario desigual entre hombres y mujeres experimento social noruego"](#) (2 min. i 57 s.).

OBJECTIU

La finalitat de la present activitat és que l'alumnat se n'adoni de la desigualtat que pateixen les dones al mercat laboral i entenguin, d'una forma aterrada a la seva realitat, el terme de "*bretxa salarial*".

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Demanarem a tots els infants del grup que realitzin una o diverses tasques (endreçar la taula, portar la brossa als contenidors, classificar llibres a la biblioteca, moure equipament del gimnàs, netejar el pati...). Quan acabin de realitzar la tasca, donarem un petit premi per la feina feta (un adhesiu, un caramel...), de manera que als nens els donarem una quantitat major que a les nenes.

Quan se n'adonin de la diferència, els demanarem la seva opinió, creant un petit debat al voltant d'aquest fet. Així, els explicarem que aquesta desigualtat que han viscut existeix a dia d'avui, és l'anomenada "*bretxa salarial*", que fa que les dones cobrin menys diners que els homes per realitzar la mateixa tasca. Explicuem que es una realitat que està canviant i que tothom s'ha d'implicar perquè no hi hagi desigualtat entre dones i homes.

Finalment, donem a les alumnes la mateixa quantitat de premi que haguem donat als alumnes.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

És important remarcar el fet que totes les feines són igual d'importants.

FONT

<https://intered.org/es/recursos/vive-mas-la-igualdad>

WANGARI ELS ARBRES DE LES CURES

 DURADA: 1 h.

 ESPAI: Aula.

 MATERIAL: [Audio-conte Wangari](#) (4 min. i 44 s.), ordinador, altaveus, projector, papers o cartolines de colors, material per pintar, tisores i material per penjar els colibrís de la paret o el sostre.

 OBJECTIU

Repensar la importància de cuidar el territori i visibilitzar l'androcentrisme que gira al voltant de la nostra societat, tot situant les cures al centre per una vida digna i sostenible.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Es visualitzarà l'[audio-conte](#) "Wangari y los árboles de la paz" de Jeanette Winter (enllaçat a l'apartat de materials). El conte explica la història real de la Wangari, qui vivia rodejada d'arbres però, quan creix, s'inicia una massiva desforestació i ella pateix que tot el bosc sigui destruït. Per això, decideix plantar de nou arbres i iniciar una acció ecologista per lluitar contra la desforestació: el Moviment del Cinturó Verd. Després d'escoltar l'audioconte, la persona que dinamitza l'activitat iniciarà un debat amb el grup, seguint les següents preguntes:

- Quan la Wangari comença a plantar arbres, creieu que està cuidant del territori? Per què?
- En cas que la Wangari no hagués començat el moviment de plantar arbres anomenat Cinturó Verd, què creieu que hauria passat amb el territori i la gent?
- Per què creieu que el govern de Kenya va decidir talar milers d'arbres per construir edificis?
- Per què és important cuidar del territori?

PROPOSTA DE TANCAMENT

A partir de la lectura del fragment traduït de la pel·lícula *Dirt!* (dirigida per Bill Benenson i Gene Rosow), es farà una creació conjunta. En primer lloc, es llegirà el fragment del conte que narra la Wangari a la pel·lícula/documental:

Seré un colibrí

La història del colibrí tracta d'un enorme bosc que s'estava consumint per un gran incendi. Tots els animals van escapar corrents i es van quedar des de lluny mirant com tota la natura es cremava. Es van sentir molt impotents, sentien que no podien fer res per aturar-lo. Però llavors, un petit colibrí va dir: - He de fer alguna cosa amb aquest foc!

I així, va volar fins el riu més proper, va agafar amb el bec una gota d'aigua, i la va deixar caure sobre el foc del bosc. I així va fer-ho molts cops, tant ràpid com va poder. Mentrestant, els altres animals més grans, com per exemple l'elefant que amb la seva trompa podia agafar molta més aigua, estaven dempeus parats, sense fer res i sentint-se impotents. Llavors alguns animals li van dir al colibrí: - Colibrí, què estàs fent? L'incendi és massa gran i tu ets massa petit, només pots portar una gota cada cop!

Llavors el colibrí, sense perdre massa el temps, els hi va dir: - Ho estic fent de la millor manera que puc!

A continuació la Wangari Maathai, ja finalitzat el conte diu: Hauríem de sentir-nos sempre com un colibrí. Segurament ens sentirem insignificants, però no m'agradaria ser com els animals que es queden parats mirant com el bosc és destruït. Seré un colibrí: ho faré de la millor manera que pugui.

El conte i aquest petit fragment transmeten dos missatges a l'alumnat: d'una banda, respectar la individualitat de cadascú procurant sempre donant el millor de si mateixos i mateixes; i d'altra banda, no resignar-se o donar l'esquena a aquells problemes que creiem que són massa grans o escapen del nostre abast. Aquesta idea és extrapolable a qualsevol lluita social, com ara el feminisme.

Seguidament, és repartiran papers o cartolines de colors i es demanarà al grup que dibuixin com vulguin els seus propis colibrís per, finalment, retallar-los i enganxar-los a la paret o penjar-los del sostre.

Equilibrem les cures!

Kit virtual de recursos pedagògics per afavorir
la corresponsabilitat en les tasques de cura

ACTIVITATS I DINÀMIQUES

PER A INFANTS
DE 10 A 12 ANYS

SURT

EIXOS TEMÀTICS DE LES ACTIVITATS

Les diverses activitats i dinàmiques que es presenten a continuació han estat dividides en els següents eixos temàtics, amb la finalitat de fer més àgil i concreta la recerca de continguts a treballar amb els infants

LA CORRESPONSABILITAT: SI TOTHOM AJUDA, TOT ÉS MÉS FÀCIL

La corresponsabilitat és el repartiment equilibrat de les tasques domèstiques i de les responsabilitats familiars, incorporant a tots els membres de la família en la seva execució, així com a altres agents socials i comunitaris. Parlem del repartiment de l'organització i execució de les cures i de les necessitats d'educació i afecte de persones dependents de la llar, per tal de distribuir de manera justa els temps de vida entre totes les persones. No es tracta de repartir, sinó de compartir les tasques.

ELS ESTEREOTIPS DE GÈNERE I LA DIVISIÓ SEXUAL DEL TREBALL: EXISTEIXEN LES FEINES D'HOMES I LES FEINES DE DONES?

Els estereotips de gènere són un conjunt d'idees preconcebudes, apreses durant el procés de socialització, que classifiquen les característiques personals en femenines i masculines en funció del gènere percebut (per exemple, les dones són dependents, sensibles, dèbils, comprensives, cuidadores... mentre que els homes són independents, racionals, forts, impulsius, productius...). A causa dels estereotips i rols tradicionals de gènere, el treball es distribueix de manera diferent: el treball productiu i remunerat i l'espai públic s'assigna a l'home, mentre que el treball reproductiu i l'espai privat/domèstic s'assigna a la dona, fet que es coneix com la divisió sexual del treball.

POSEM LES CURES AL CENTRE DE LA VIDA: QUI CUIDA A QUI ENS CUIDA?

Les cures són aquelles activitats que permeten el sosteniment de la vida i el benestar físic i emocional de les persones (per exemple, criar, educar, fer la compra, sanar, escoltar...), les quals són assumides majoritàriament per les dones. Tot i que són activitats essencials que permeten que el món funcioni, la nostra societat no els hi dona la importància i reconeixement que tenen per gaudir d'una vida digna i saludable. Per això, des del feminisme i l'economia feminista defensem la necessitat de posar les cures al centre de la nostra vida, per tal de visibilitzar les accions quotidianes de cures com a eix central de l'economia.

RACISME I ANDROCENTRISME: CADENES DE CURES EN UN MÓN GLOBALITZAT

L'androcentrisme és aquella visió del món que situa l'home al centre de totes les coses, de manera que allò masculí és més important, neutre i universal. Però aquesta mirada del món parteix d'una concepció d'home blanc, occidental, heterosexual, de classe mitjana-alta, amb plenes capacitats físiques i cognitives, de mitjana edat... En conseqüència, totes les "altres" mirades (dones i altres identitats de gènere, persones de minories ètniques, persones racialitzades, de classe baixa, amb diversitat funcional, del Sud global...) són invisibilitzades i les seves aportacions acaben sent ocultades. En aquest sentit, sovint les cures, necessàries per sostenir aquest sistema androcèntric, s'externalitzen i són assumides per altres persones, generalment dones racialitzades i migrades del Sud global, amb unes condicions laborals precàries que reproduïxen la invisibilització i infravaloració de la seva feina.

LA CONCILIACIÓ I LA DOBLE JORNADA LABORAL: LA MEVA MARE MAI SEU AL SOFÀ

Les cures són una responsabilitat compartida que acaba sent majoritàriament assumida per les dones. Ara bé, aquest treball reproductiu a l'àmbit privat generalment s'acompanya del treball productiu i remunerat a l'àmbit públic, cosa que comporta una doble càrrega de treball. Aquesta doble jornada laboral repercuteix en l'àmbit professional, personal i familiar, sent necessari adoptar mesures conciliatòries per organitzar el temps de treball productiu en relació amb el temps per la vida familiar o domèstica i personal (per exemple, la contractació a temps parcial o temporal o els permisos de maternitat/paternitat).

COM REPARTIM LES TASQUES DOMÈSTIQUES?

DURADA: 1 h.

ESPai: Aula.

MATERIAL: Fitxa de [Graella de tasques domèstiques](#).

OBJECTIU

Reflexionar sobre el desequilibri en el repartiment de les tasques domèstiques, visibilitzar les tasques de cura com a necessàries i valuoses i reflexionar sobre com transformar el repartiment d'aquestes tasques.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Els infants hauran de pensar en les diverses persones de la seva família amb qui conviuen. Individualment, llegiran les tasques de cura que es realitzen, de forma general, a les llars. Finalment, assenyalaran amb una X quin membre de la seva família les realitza normalment, i contestaran les preguntes plantejades a la Fitxa 2.2 de les conclusions. Aquesta dinàmica permet prendre consciència sobre la divisió sexual del treball en l'àmbit familiar i en el repartiment de les tasques domèstiques a partir de l'anàlisi de la llar.

PROPOSTA DE TANCAMENT

Després d'omplir individualment la graella i respondre les preguntes, es poden posar en comú els resultats amb el grup classe.

FONT

https://www.gencat.cat/empresaiocupacio/nimesnimenys/content/nimesnimenys/pdf/exp2/Ex2_2_fitxa_tasques_dom.pdf

I TU, HO SAPS FER?

 DURADA: 35 min.

 ESPai: Aula.

 MATERIAL: Projector, ordinador i [vídeo "Reparto de responsabilidades domésticas"](#) (34 s.).

 OBJECTIU

Que l'alumnat sigui conscient del desigual repartiment de les tasques domèstiques i les conseqüències que aquest pot provocar (dobles jornades laborals i càrrega mental per a les dones, homes amb major trajectòria professional que provoquen segregació vertical, etc.).

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Es començarà l'activitat amb la visualització de l'anunci seleccionat (adjuntat a continuació). Seguidament, es crearà un debat amb la classe per observar quina és la seva opinió. Es proposen les següents preguntes per a dinamitzar el debat:

- Què us ha semblat el vídeo?
- Us ha fet reflexionar?
- Els homes participen suficient en les tasques domèstiques? Per què creieu que passa?
- Els homes tenen les mateixes capacitats que les dones amb les feines domèstiques? Per què aquestes feines no es comparteixen amb igualtat? És un problema de falta de sensibilització o de desinterès?
- Les dones permeten que els homes realitzin les tasques domèstiques?
- Heu pensat en les diferències de treballs i responsabilitats familiars dins i fora de la llar?
- Quin temps s'utilitza en cada una d'aquestes feines?
- Creieu que actualment la igualtat d'oportunitats entre dones i homes és una realitat?

PROPOSTA DE TANCAMENT

Quan el debat finalitzi, es proposa que tot l'alumnat de la classe ordeni i netegi l'espai on es troben, mostrant que tots i totes tenen la capacitat d'assumir tasques de cura i neteja.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

Cal fer èmfasi en l'existència d'estereotips de gènere que reforcen i perpetuen la reproducció d'aquestes tasques per part de dones i homes.

FONT

https://www.juntadeandalucia.es/iam/catalogo/doc/iam/2010/29893_profesorado.pdf

COM UTILITZEM EL NOSTRE TEMPS?

DURADA: 1 h.

ESPAI: Aula.

MATERIAL: Pissarra, guixos de colors, paper, bolígrafs. Opcional: Graella (adjuntada a la pàg. 54 de [l'enllaç](#)).

OBJECTIU

Mostrar com les dones són presents tant a l'àmbit productiu (espai públic) com en el reproductiu (espai privat), veient-se obligades, en molts casos, a realitzar una doble jornada laboral o una "doble presència". Així, es pretén evidenciar com l'assumpció d'ambdues responsabilitats fa que les dones comptin amb menys temps personal o d'oci que els homes.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Un alumne o grup d'alumnes representarà una tasca domèstica, a la vegada que la resta haurà de pensar i compartir el temps que creuen es triga, diàriament, en fer-la, i la persona que, usualment, la realitza.

Quan s'hagin representat unes 10 accions, la persona que dinamitza l'activitat dibuixarà dos rellotges d'esfera a la pissarra: un rellotge referent al temps dels homes i l'altre, al de les dones. L'alumnat que hagi representat l'acció haurà d'ombrejar la franja horària de temps consensuada, dedicada a cada tasca domèstica. Prèviament, a més, s'hauran hagut d'ombrejar les hores diàries que corresponen a la feina remunerada (les quals oscil·len les 8 hores diàries), i unes 7 hores de son. Així, seguidament, es debatrà plantejant les següents qüestions:

- Quin temps dediquen les dones i homes respectivament a les responsabilitats i treballs de la llar?
- Quant de temps lliure ha quedat al rellotge de les dones? I al dels homes?

Al finalitzar el debat, es farà un altre exercici que mostrarà a l'alumnat com s'utilitza el temps per part de les dones i els homes, i les diferències que hi ha entorn a l'assumpció de responsabilitats i treball domèstic. Es plantejarà que realitzin una lectura del següent text:

Sobre el tiempo que dedican los hombres y mujeres a la realización de los trabajos domésticos, existe un estudio sobre los Usos del tiempo, estereotipos, valores y actitudes (Instituto de la Mujer. Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. 2006) en el que se manifiesta que las mujeres dedican una media de 5 horas y 59 minutos al trabajo doméstico, mientras que los hombres emplean en este grupo de actividades 2 horas y 20 minutos, es decir, menos de la mitad del tiempo dedicado por las mujeres, habiendo una diferencia de 3 horas y 39 minutos entre el tiempo dedicado por unos y otras.

Tot seguit, es mostrarà la graella (adjuntada a l'enllaç de la pàg. 54) i finalment, es formularan les últimes preguntes:

- A què dediquen els homes més temps? A què creus que és degut?
- A què dediquen menys temps? Sabries explicar perquè?
- Perquè creus que hi ha aquest repartiment de les tasques domèstiques i les responsabilitats familiars?

FONT

https://www.juntadeandalucia.es/iam/catalogo/doc/iam/2010/29893_profesorado.pdf

ELS REFRANYS I ELS REPARTIMENTS DE LES TASQUES

DURADA: 1 h.

ESPAI: Aula.

MATERIAL: Paper i bolígraf. Opcional:
paper d'embalar per la realització d'un
mural.

OBJECTIU

Prendre consciència del paper dels refranys en
l'atribució de rols de gènere, socials i laboral;
Desconstruir la tradició del repartiment de les
tasques a partir de la creació de nous refranys
que transmetin la conveniència i la correspon-
sabilitat.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

S'explicarà què són els refranys: *sentències tradicionals breus que ensenyen o aconsellen com actuar en el dia a dia*. Així, es mostrarà com aquests transmeten idees recollides de la saviesa popular, basada en les experiències i costums generalitzades per la societat. Tot seguit, en petits grups, es comentaran els següents refranys:

- *Madre muerta casa deshecha*
- *La rosa en el rosal, la uva en el lagar, y la mujer con escoba y delantal*
- *A la mujer muy casera su marido bien la quiera*
- *La buena esposa, limpia, sana y hacendosa*
- *La mujer y la sartén en la cocina están bien*
- *Hombre cocinilla, medio hombre, medio mariquilla*
- *La mujer debe gobernar la casa y el marido la caja*
- *Si una vez te pones a barrer ya no barre tu mujer*
- *Las mujeres hilan y no estudien*
- *Si tienes hijas comerás buñuelos*
- *La hija y la heredad para la ancianidad*
- *Madre, ¿Qué cosa es casar? Hija: hilar, parir y llorar*
- *Aquella es buena mujer, la que barre su casa al amanecer*
- *El amor de la mujer, en la ropa del marido se echa de ver*
- *Calzones rotos no deshora a quien los lleva, sino a su hija, a su mujer o a su nuera*
- *El dinero y la mujer en la vejez son menester*
- *El hombre en la plaza y la mujer en la casa*
- *A la mujer la rueca y al hombre la espada*

Passada l'estona de debat intern, cada grup comentarà amb la resta de la classe les conclusions o pensaments que s'han creat a partir dels refranys, aprofundint en el debat. Per a finalitzar, es proposa crear nous refranys que defensin la corresponsabilitat en la llar com, per exemple: *"Si yo plancho y tu lavas, el próximo día hago yo la colada"*. Finalment, amb els nous refranys es podrà crear un mural per a penjar a la paret.

FONT

<https://www.inmujeres.gob.es/areasTematicas/AreaEducacion/MaterialesDidacticos/docs/GuiaCorresponsabilidad.pdf>

EL REPARTIMENT DE LES TASQUES DOMÈSTIQUES

 DURADA: 45 min.

 ESPAI: Aula.

 MATERIAL: Fitxa (veure pàg. 27 del document adjunt), papers, llapis, goma d'esborrar.

OBJECTIU

Afavorir el coneixement de la diversitat de funcions que componen les feines domèstiques o treball reproductiu; reflexionar sobre el repartiment de les tasques domèstiques i promoure el canvi d'actituds en nenes i nens en la qüestió del repartiment de les tasques i l'adquisició de compromisos i responsabilitats en l'àmbit familiar.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

La persona dinamitzadora de l'activitat reparteix a cada alumne/a una fitxa (adjuntada a l'apartat de materials). Durant una setmana, els infants apuntaran a la graella que es mostra a la fitxa, les tasques corresponents a l'espai domèstic, que realitza cada persona que conviu amb ells o elles (inclosos ells mateixos).

Una vegada transcorreguda la setmana es procedirà a realitzar un debat, dinamitzat amb les següents preguntes:

- Qui realitza el major nombre de tasques?
- Quina tasca us agrada més fer? I la que menys?
- Creieu que les tasques realitzades a casa les pot realitzar qualsevol membre de la família?
- Quant temps es dedica en la realització de cada una de les tasques?
- Qui te més temps lliure a casa?
- Per què serveix el que fa cada persona?

S'hauria de concloure l'activitat explicant que les tasques domèstiques i el seu repartiment igualitari fan que la vida de tothom sigui més agradable i habitable. Així, es pot també introduir el terme de corresponsabilitat, la centralitat de les cures o el sistema sexe-gènere.

PROPOSTA DE TANCAMENT

Si es desitja aprofundir en el tema, a la pàg. 28 de l'enllaç adjunt, es mostra una activitat complementària.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

Es important aprofitar l'activitat per parlar de la diversitat familiar.

FONT

<https://www.inmujeres.gob.es/publicacioneselectronicas/documentacion/Documentos/DE1487.pdf>

LA REVOLUCIÓ DE LES CURES

 DURADA: 2-3 h.

 ESPAI: Aula.

 MATERIAL: Conte de “La Rana Graciana” (pàg. 6), fitxa de la sopa de lletres (a l'enllaç), papers, bolígrafs, càmera, impressora o projector.

OBJECTIU

Reflexionar sobre el valor de les tasques de cura i domèstiques i la seva necessitat pel benestar de totes les persones; introduir la corresponsabilitat i posicionar les cures al centre de les nostres vides.

DURADA

=/- 1h

+1h

ESPAI

Aula

Exterior

MATERIAL

Bàsic

Específic

INSTRUCCIONS

Arrel de la lectura del conte (adjunt a l'apartat de materials), es plantejaran una sèrie d'activitats. La primera d'elles serà una sopa de lletres (la qual es pot trobar a la pàg. 14 de l'enllaç adjunt). El grup classe haurà de trobar en aquest material un seguit d'objectes que s'han de netejar o endreçar (joguines, taula, plats, terra, vidres, roba neta, roba bruta, sabates). Seguidament, s'invitarà als infants a investigar o pensar qui fa aquestes tasques a les seves pròpies cases, si es necessiten utensilis o productes especials, per què serveix fer les tasques, per què són importants...

La segona activitat consistirà en realitzar una fotografia de l'aula un dia que estigui desendreçada, i realitzar-ne una altra un dia que estigui neta i endreçada. Al moment de dur a terme l'activitat, presentarem ambdues imatges al grup com si es tractés del clàssic joc d'identificar les diferències. Després, es poden plantejar les següents preguntes:

- Què ens transmet cada imatge?
- Què sentim quan arribem a l'aula i la trobem d'una manera o d'un altre?
- En quin moment treballem millor?
- Qui es sol preocupar més de la neteja i l'ordre de la classe?
- Què podem fer per mantenir-la neta i endreçada?
- Com podem repartir el treball de manera justa?

Com a tercera activitat, es demanarà als infants que, individualment, pensin i escriguin les coses que menys els agraden de l'escola, així com propostes que se'ls acudeixin per tal de millorar-la. Després, se celebrarà una assemblea en la que cada alumne tindrà l'oportunitat d'exposar la seva proposta i defensar-la. Al final, s'escolliran les tres idees que més consens generin i les persones que les formulin les podran presentar a la direcció de l'escola o la institució educativa.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

A l'enllaç adjunt, es poden trobar altres activitats que es poden fer servir per altres cursos i edats.

FONT

<https://intered.org/es/recursos/recursos-educativos/la-revolucion-de-los-cuidados>

L'ÚS DEL TEMPS

DURADA: 1 h.

ESPAI: Aula.

MATERIAL: [Ruleta de l'ús del temps](#)
(pàg. 2).

OBJECTIU

Reflexionar sobre el repartiment de les tasques de cura dins la pròpia llar, sent conscients de com aquest repartiment no és igualitari, mostrant com les dones solen assumir la major part de les tasques domèstiques.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

L'activitat consisteix en pintar la ruleta, la qual està dividida en 24 porcions, una per cada hora del dia. Cal pintar les porcions assignant un color a cadascuna d'aquestes categories: neteja (netejar i recollir la casa, cura de la roba, etc.), reparacions domèstiques, compra i preparació de menjar, atenció escolar, cura a persones dependents (fills/es petits/es, ancians/es), relacions socials, oci i temps lliure, formació, treball remunerat i cures personals (menjar, dormir i higiene). Es pintaran les porcions segons les hores diàries que es dediquin a cadascuna d'aquestes tasques. Per exemple, si de mitjana es dediquen tres hores al dia a la neteja, es pintaran 3 porcions de la ruleta.

Després d'haver completat la ruleta amb les tasques que l'alumne/a realitza habitualment, es repetirà el mateix procés en relació a les persones adultes amb qui convisqui. Una vegada fetes les diferents ruletes, es debatrà amb la resta de l'alumnat sobre la distribució dels temps i es donarà resposta a les següents preguntes: Et dona temps cada dia a fer tot allò que vols? Quines altres activitats t'agradaria incorporar a la teva vida diària? I de les activitats que ja desenvolupes habitualment, per quina d'elles t'agradaria tenir més temps?

PROPOSTA DE TANCAMENT

Pots invertir les ruletes de les persones que conviu amb tu (per exemple, intercanvia les ruletes del teu pare i de la teva mare, si és el cas). Resulten estranys aquests usos del temps?

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

Segurament la majoria de les ruletes mostraran que les dones s'ocupen de la realització de la major part de les tasques de cures. Convé fer notar a l'alumnat que aquestes activitats no es desenvolupen dins d'una jornada determinada (com la jornada laboral, que dura 8 hores) sinó que ocupen tot el dia, des de que una persona s'aixeca fins que se'n va a dormir. En conseqüència, a aquesta persona li resultarà molt complicat fer altres activitats fora de l'àmbit familiar i domèstic, com el descans o l'oci.

FONT

<http://www.fundacionmujeres.es/maletincoeducacion/pdf/CUAD4horiz.pdf>

<http://www.fundacionmujeres.es/maletincoeducacion/pdf/FICHA13.pdf>

LLETRES DE CANÇONS

 DURADA: 35 min.

 ESPAI: Aula.

 MATERIAL: Cançons prèviament descarregades: “[Los días de la semana](#)” (cançó original) i “[Los días de la semana](#)” (nova versió), reproductor de música o ordinador amb altaveus.

 OBJECTIU

Visibilitzar el repartiment desigual de les responsabilitats de cures i dels usos del temps d'oci i descans.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Mitjançant l'anàlisi de la cançó “*Los días de la semana*” de *Los Payasos de la tele*, es treballarà el repartiment de tasques (usos del temps) i el treball de cures. En primer lloc, s'escoltarà com la nena de la cançó organitza les tasques de cures: dilluns netejar, dimarts estendre, dimecres cosir, dijous planxar, divendres escombrar, dissabte cuinar i diumenge resar.

En subgrups es comentarà la lletra de la cançó, analitzant els estereotips de gènere que hi apareixen. Després es reproduirà la nova versió de la cançó, on se substitueix “*la niña*” per “*el marido*”. En els mateixos subgrups, es discutirà sobre els canvis en la cançó i per què era necessari fer-los.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

L'agent educatiu ha de conduir a reflexionar sobre el fet que el desigual repartiment de les tasques de cura té conseqüències per les dones, entre elles, el menor temps personal pel descans o l'oci

FONT

<http://www.fundacionmujeres.es/maletincoeducacion/pdf/CUAD4horiz.pdf>

VET AQUÍ UNA VEGADA

 DURADA: 2 h.

 ESPai: Aula.

 MATERIAL: Contes infantils tradicionals i [carta de la Blancaneus i el Sant Jordi](#).

 OBJECTIU

Reflexionar sobre la transmissió dels estereotips de gènere a través dels contes i identificar les pròpies actituds i idees preconcebudes.

DURADA

=/- 1h

+1h

ESPai

Aula

Exterior

MATERIAL

Bàsic

Específic

INSTRUCCIONS

Després de llegir les cartes de la Blancaneus i el Sant Jordi, tindrem preparat un recull de contes tradicionals. Organitzarem el grup en equips i deixarem que cada equip esculli un conte, havent d'identificar els estereotips de gènere. Una vegada identificats, el grup ha d'acordar les modificacions a introduir per tal de redissenyar i editar el conte sense la presència d'aquests estereotips.

PROPOSTA DE TANCAMENT

Una vegada redissenyats els contes, es compartiran amb la resta de grups i es reflexionarà en conjunt sobre les desigualtats de gènere. També es poden compartir amb la resta del centre socioeducatiu, i fins i tot escenificar-lo.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

Caldrà buscar diferents moments de reflexió per valorar no només els avenços del projecte, sinó també la capacitat del grup per treballar en equip, com estem afrontant les dificultats que apareixen, si tothom hi té un paper, etc.

FONT

<https://esplai.fundesplai.org/recurs/vet-aqui-una-vegada/>

LA DONA IDEAL

 DURADA: 40 min.

 ESPAI: Aula.

 MATERIAL: Ordinador, bolígrafs, paper i un fragment del vídeo “Cuéntame cómo pasó: La mujer ideal (episodio 5)”. En cas de no disposar de material per al visionat, s’ha incorporat el fragment (en format lectura) del vídeo.

 OBJECTIU

Insistir en la injustícia social que és produeix al no compartir les responsabilitats familiars per part de cada membre de la família, amb l’objectiu de sensibilitzar i prendre’n consciència.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

L’activitat comença amb la lectura (la qual es troba a la pàg. 20 del document adjunt) o el visionat de l’extracte del capítol de la sèrie “Cuéntame” (el qual es troba a la pàg. 19 del document adjunt). Quan s’hagi visualitzat, s’inicia un debat amb el grup amb una sèrie de preguntes, tals com: Com era la dona ideal dels anys 70 segons la sèrie? La dona cuidadora, pròpia del rol tradicional de dona mestressa de casa, què rep a canvi? Seguretat econòmica? Amor incondicional? etc.

PROPOSTA DE TANCAMENT

Es pot ampliar la dinàmica realitzant l’activitat complementària que es proposa a la pàg. 21, per tal que l’alumnat observi les diferències entre la dona ideal dels anys 70 i la dona actual. És interessant matisar que el fet que les dones s’hagin incorporat al mercat remunerat de treball, no ha provocat que es deslliuressin de les tasques domèstiques, provocant, en molts casos, les anomenades “dobles jornades de treball”.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

En aquesta activitat és imprescindible el foment d’un esperit crític. Per això, és molt important que la persona que dinamitza l’activitat faci de guia del debat i orienti a l’alumnat cap als objectius proposats. Així, s’ha de focalitzar en que els infants descobreixin quines són les característiques del rol de la dona tradicional al seu país, així com els avantatges i inconvenients d’aquest model pel desenvolupament personal i professional de les dones. S’ha de remarcar també que **no existeix un model definit sobre com ser una dona o un home;** així, es proposa que l’alumnat pugui investigar quin és el model de “dona ideal” als diferents països.

FONT

https://www.juntadeandalucia.es/iam/catalogo/doc/iam/2010/29893_profesorado.pdf

DIFERÈNCIES I SIMILITUDS

 DURADA: 25 min.

 ESPai: Aula.

 MATERIAL: Cartolines, dues bosses, retoladors, paper i bolígrafs.

 OBJECTIU

Concretar les diferències i similituds entre el treball domèstic i les responsabilitats familiars, per una banda, i la feina remunerada, per altra.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

S'organitza la classe per tallar petites targetes de cartolina i escriure en cada una d'elles diferents feines, tant remunerades com no remunerades (a la pàg. 35 del document adjunt, es proposen algunes d'aquestes feines). Seguidament, s'introduiran a dues bosses diferents les diferents targetes: les que corresponguin a les tasques de treball domèstic (senyalades en color lila a la fitxa adjunta) a una bossa, i les que corresponguin a les tasques remunerades (senyalades en color groc a la fitxa adjunta) a una altra.

Cada infant haurà d'agafar una targeta de cada bossa i seleccionar d'entre les dues tasques, la que més li agradi. Si multàniament, la persona que dinamitza l'activitat anirà preguntant els motius de l'elecció. Després de les explicacions individuals, es formaran grups de 3 o 4 persones i comentaran les següents preguntes:

- Quines diferències i similituds hi ha entre una feina i l'altra?
- Què passaria si ningú es fes càrrec dels treballs domèstics?
- Quin tipus de treball està millor valorat a la societat? Quins avantatges i inconvenients té un treball en front l'altre?
- Què passa quan una sola persona s'ha de fer càrrec de tot el treball de la columna de l'esquerra?

PROPOSTA DE TANCAMENT

Per finalitzar, es pot posar en comú les conclusions a les que han arribat cada grup.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

A la pàg. 34 del document [adjunt](#), es mostren diferents aspectes teòrics a tenir en compte per a l'abordatge de les diferents preguntes que es proposen.

FONT

https://www.juntadeandalucia.es/iam/catalogo/doc/iam/2010/29893_profesorado.pdf

QUI FA QUÈ?

 DURADA: 30 min.

 ESPai: Aula.

 MATERIAL: Notes adhesives i bolígrafs.

 OBJECTIU

Visibilitzar els canvis de rols entre dones i homes en l'exercici de les tasques domèstiques i, al mateix temps, posar de manifest els prejudicis sexistes. També es reflexionarà sobre l'organització del treball domèstic a les cases pròpies de l'alumnat. Es prendrà consciència de la gran quantitat de treballs invisibilitats que es realitzen a les llars, així com en la quantitat de temps que es necessita per executar-los.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

S'enganxarà al front d'un alumne o alumna aleatòriament una nota adhesiva (prèviament creada) sobre una tasca de treball domèstic (a la pàg. 47 de l'enllaç adjunt es mostren exemples). La persona seleccionada no ha de veure l'escrit de la nota, però la resta de l'alumnat, sí. Seguidament el grup ha de començar a donar pistes verbals per tal que la persona amb la nota enganxada endevini la tasca que porta al front. Es repetirà el procés amb diferents alumnes i les diverses notes. Quan es finalitzi, es proposa que l'alumnat complimenti la taula adjuntada a la pàg. 47 del document, en relació a la persona que realitza tals activitats i el temps que n'ocupen. Quan cada alumne tingui la taula completa, es proposa una reflexió al voltant de les següents preguntes:

- Us adoneu de la quantitat de treball que es fa dins d'una llar i sobre quines persones recau majoritàriament aquestes funcions?
- Quant de temps dedica cada membre de la família a les tasques domèstiques? Quant de temps dediqueu vosaltres? Creieu que es suficient?
- Com penseu que es pot solucionar aquesta situació? Com podeu contribuir a millorar el repartiment de les tasques de la llar?
- Els homes, com podeu contribuir a millorar la situació?

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

La persona que dinamitza l'activitat ha de procurar que tant els treballs de la llar més feminitzats (escombrar i fregar el terra...) com els més masculinitzats (arreglar desperfectes de la casa, pintura, jardí), s'assignin indistintament tant a nois com a noies.

FONT

https://www.juntadeandalucia.es/iam/catalogo/doc/iam/2010/29893_profesorado.pdf

SEXISME A LA RAE

 DURADA: 40 min.

 ESPAI: Aula.

 MATERIAL: Diccionari físic o connexió a internet (mòbil o ordinador per a cada subgrup d'alumnes).

 OBJECTIU

Ser conscients de com el llenguatge reproduïx els estereotips de gènere, des d'una perspectiva androcèntrica.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

En subgrups de 3 o 4 persones, es buscarà al RAE les següents definicions: Mujer/Hombre (definició 3 i 5 respectivament), Gozar, Babosear, Huérfano, Afeminar, Femenino, Masculino, Madre, Padre, Madraza, Padrazo, Ventanera, Ventanero, Sombrero, Corbata. Per cadascuna de les paraules, es discutirà si aquestes definicions contribueixen a reproduir els estereotips de gènere.

Després, entre el conjunt de la classe es debatrà el significat de cadascuna d'aquestes expressions, tenint en compte com aquest canvia en funció del femení o masculí de la paraula: Hombre público/ Mujer pública, Patrimonio/ Matrimonio, Zorro/ Zorra, Hombre de la vida/ Mujer de la vida, Héroe/ Heroína, Perro/Perra, Hombre aventurero/ Mujer aventurera, Atrevido/ Atrevida, Hombre callejero/ Mujer callejera, Cualquier/Cualquiera, Solterón/ Solterona, Hombrezuelo/ Mujerzuela, Asistente/ Asistenta, Suegro/ Suegra, Gobernante/ Gobernanta.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

Aquesta activitat està pensada per fer en castellà, tot i que l'agent educatiu pot canviar les paraules per adaptar-les a l'idioma. Convé fer notar a l'alumnat que el llenguatge reproduïx la realitat i que, per tant, és important fixar-nos en com l'utilitzem per evitar perpetuar estereotips de gènere.

FONT

<http://www.fundacionmujeres.es/maletincoeducacion/pdf/CUAD4horiz.pdf>

L'ARBRE DE LA MEMÒRIA

DURADA: Més de 2 h.

ESPai: Aula (amb col·laboració de l'àmbit familiar).

MATERIAL: Necessari: Folis DinA3 blancs i material d'escriptura / dibuix (colors, retoladors, bolígrafs, llapis, etc.), ordinador i altaveus per a projectar el vídeo "[Desdibuixant el gènere: capítol 2. Biologia o cultura?](#)" (4 min. 52 s.). Opcional: cartolines de colors, cola, cordill, pinces per penjar el material a les parets...

OBJECTIU

L'objectiu principal de l'activitat és comprendre la diferència entre sexe i gènere, desmitificant la idea que les desigualtats de gènere són per motius biològics o genètics i, al mateix temps, fomentar la curiositat de l'alumnat per descobrir com és i com era la seva família, sempre en clau de gènere.

DURADA

=/- 1h

+1h

ESPai

Aula

Exterior

MATERIAL

Bàsic

Específic

INSTRUCCIONS

L'activitat es centra en la realització d'un arbre de la memòria (un arbre genealògic) de cada infant, en un full DinA3. Per tal d'elaborar-lo, hauran de demanar suport a les seves famílies, arribant a construir l'arbre fins a l'alçada dels avis i àvies o besavis i besàvies. És important que el o la docent remarqui que és necessari deixar un marge d'espai important al costat de cada personatge.

Una vegada cada infant hagi dissenyat el seu arbre genealògic, es demanarà que realitzin una segona investigació, en relació als estudis, professions, estat civil, feina... de cadascun dels integrants de l'arbre. La informació que s'obtingui es sintetitzarà al costat del nom de cada membre de la família. A continuació, es detallen algunes de les preguntes que es poden realitzar:

- Què van estudiar?
- Quina era la seva professió?
- Quanta estona dedicava a fer les feines de casa?
- Quines aficions tenen o tenien?
- Quin estat civil tenen o tenien?
- Tenia carnet de conduir?

Les respostes es posaran en comú amb el grup, per tal d'observar similituds i diferències, entre els homes i les dones de les diferents generacions.

A posteriori, es projectaran els vídeos (adjuntats al final del document), per tal d'acompanyar aquesta reflexió entorn al component social del gènere. El tancament de l'activitat, que s'exposa a continuació, és fonamental.

PROPOSTA DE TANCAMENT

S'ha d'animar a l'alumnat a fer una reflexió que ajudi a entendre l'experiència. S'ha d'analitzar, d'una manera molt clara, com canvia el gènere d'una generació a l'altra, fet que ajudarà a desnaturalitzar-lo i a entendre'l com quelcom que s'aprèn durant la socialització de gènere. Pot ser interessant veure quines altres qüestions interseccionen amb les diferències de gènere (classes social, origen cultural, etc.) i portar-les a debat.

La present activitat es pot comprendre com a un projecte integral, dividit en diverses sessions, si l'agent educatiu ho desitja.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

És interessant no plantejar a l'alumnat que el que estem buscant és una diferència de gènere, sinó més aviat que aquesta emergeixi de les respostes i poder fer-ne l'anàlisi posterior.

En el moment de compartir el treball realitzat amb la resta del grup, cal tenir en compte que els infants estan compartint qüestions personals i sensibles la resta de classe. Cada estudiant té diferents circumstàncies personals i familiars i, per tant, és necessari generar un bon clima abans de realitzar l'activitat en si mateixa. És important que s'evitin els comentaris i judicis dels companys i companyes, així com una breu introducció, a mode de reflexió, de la diversitat de famílies que hi ha actualment i com aquestes enriqueixen la societat.

FONT

<http://www.dibgen.com/index-ca.html>

NENA O NEN?

 DURADA: 20 min.

 ESPai: Aula.

 MATERIAL: Vídeo "[Muñecas para niñas y robots para niños. Un experimento de la BBC sobre los estereotipos de género](#)" (3 min 26 s.), reproductor de vídeo i connexió a internet.

OBJECTIU

Introduir els conceptes de gènere i socialització i promoure la reflexió i l'anàlisi en relació amb la desigualtat entre dones i homes.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Al vídeo es mostra l'experiment següent: intercanvien els noms i la roba de tres nadons i demanen a diferents adults que interactuïn amb ells. Quan identifiquen el nadó com una nena interactuen amb ell de manera diferent que quan l'identifiquen com un nen.

Es convida al grup a la reflexió sobre el que ha passat mitjançant un torn obert de paraules:

- Què ha succeït?
- Com interactuen amb el nadó quan creuen que és una nena?
- Com interactuen amb el nadó quan creuen que és un nen?
- Com pot afectar un nadó que el tractin d'una manera o d'una altra?

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

A partir del debat que sorgeixi, es presenten els conceptes de sexe i de gènere i s'aclareixen els dubtes que apareguin.

FONT

https://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/docs/vm_materialdidactic_violencia_masclista.pdf

El vídeo original de l'activitat de l'Institut Català de les Dones no està disponible. Per això, es proposa un altre amb un contingut bastant similar

EL GÈNERE ENCAPSULAT

DURADA: 1 h.

ESPAI: Aula.

MATERIAL: Retalls d'anuncis de revistes (on les imatges transmetin com se suposa que homes i dones "han de ser i com s'han de comportar"), paper gran (d'embalar, p.ex.), dos cartells titulats NOIES/DONES i NOIS/HOMES, el [Full de Treball 1.2](#). (pàg. 35) i bolígrafs.

OBJECTIU

Explorar i qüestionar els rols i estereotips de gènere construïts i reproduïts socialment, inclosos pels mitjans de comunicació. Explorar les creences en relació amb el gènere, reconèixer l'impacte negatiu de la normativitat rígida de gènere i com limita les eleccions d'homes com i dones. Per últim, comprendre la relació entre socialització de gènere, desigualtat de gènere i jerarquies de poder i com el compliment de la normativitat de gènere contribueix a la violència masclista.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

En primer lloc, es formaran grups petits, preferiblement mixtos, de manera que una meitat dels grups treballi amb imatges de dones i l'altra meitat amb imatges d'homes. Es reparteix a cada grup els retalls de les revistes i una còpia del Full de Treball 1.2 (annexada als materials). Una vegada que l'alumnat hagi tingut temps de discutir l'activitat (aproximadament 20 minuts), es preguntarà què han respost i es classificaran les respostes als dos cartells NOIES/DONES i NOIS/HOMES. Seguidament, es dibuixarà al voltant de les paraules una caixa (una per les dones i un altre pels homes). Tot seguit, s'explicarà què són les caixes de gènere i que en elles apareixen els comportaments que s'espera que tinguin les persones segons el seu gènere. Aleshores, es generarà un debat amb les següents preguntes:

- Segons la teva experiència, com se suposa que les noies han de ser i comportar-se? Què els fa ser atractives o populars?
- Com se suposa que els nens han de ser i comportar-se? Què els fa ser atractius o populars?
- On aprenem la normativitat de gènere? Quan comencem a aprendre-la? Qui ens l'ensenya?
- Algún d'aquests dos gèneres sembla tenir més poder o una posició més forta en la nostra societat?
- És fàcil romandre dins les caixes? Què passaria si s'actués de manera diferent al que estableixen les caixes? Com serien tractades per les seves famílies, companyes, companys, la societat?
- Què els hi passa a les persones quan les seves actituds s'ajusten al que apareix a les caixes?
- Què ens manté a les caixes? Existeix algun sistema de recompenses o càstigs? Com afecta aquest sistema a les decisions que prenem?

Durant el debat, si l'agent educatiu observa que s'identifiquen qualitats addicionals a aquelles que hi ha a les caixes de gènere, es poden afegir als cartells. Així mateix, les opinions sobre les recompenses i càstigs s'anotaran en el paper gran d'embalar, o bé a la pissarra.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

La finalitat de l'activitat és adonar-se que tots i totes en sentim pressionats/des per ajustar-nos a un ideal de dona i home, però que la complexitat de cada individu fa que sigui difícil, si no impossible, encaixar en les "caixes de gènere". Durant l'activitat cal tenir en compte que la desigualtat de gènere pot ser un tema sensible que pot generar rebuig. És important ajudar a explorar si aquestes qualitats són dictades per la societat en lloc de basar-se en la biologia. Pot ser d'ajuda per la persona que dinamitzi l'activitat investigar estadístiques específiques sobre la bretxa salarial o el nombre de dones amb càrrecs de poder (en comparació als homes).

FONT

https://medinstgenderstudies.org/wp-content/uploads/ManualY4Y_SP2.pdf

ESTEREOTIPS DE GÈNERE

 DURADA: 40 min.

 ESPai: Aula.

 MATERIAL: Paper, llapis, colors, pissarra i retoladors.

 OBJECTIU

Introduir els conceptes d'estereotip i rols de gènere per tal de reconèixer els estereotips que socialment s'adjudiquen a homes i dones i també integrar la dimensió social del gènere en la comprensió de la construcció de la identitat com a homes i dones.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Es presenta el concepte d'estereotip de gènere des del punt de vista teòric. A continuació, es demana a l'alumnat que dibuixin dos retrats: un que representi els estereotips de gènere femenins i un altre que representi els estereotips de gènere masculí. En altres paraules, cal que els dibuixos encarnin els estereotips predominants avui a aquesta societat per a les dones i els homes. Tot seguit, es presenten i s'expliquen els dibuixos i es plantegen les preguntes següents:

- Quines característiques tenen les dones?
- Què caracteritza allò femení, la feminitat?
- Quines característiques tenen els homes?
- Què caracteritza allò masculí, la masculinitat?

Es recull a la pissarra i a partir de la informació que s'obté es completen els conceptes d'estereotip i de rol presentats abans, alhora que s'evidencia les diferències que hi ha a causa de la categorització de gènere i les conseqüències que impliquen. És important veure com la interseccionalitat afecta també la creació d'estereotips al mateix temps que el gènere.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

Es poden fer variacions que facilitin el recull d'idees, com pot ser fer un recorregut històric pels rols entre diferents generacions de la pròpia família: progenitors, avis, àvies...

FONT

https://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/docs/vm_materialdidactic_violencia_masclista.pdf

REPENSANT ELS CONTES

 DURADA: 1 h.

 ESPai: Aula.

 MATERIAL: Contes tradicionals.

 OBJECTIU

Trencar amb els estereotips de gènere, oferir altres models per promoure socialitzacions més lliures i treballar la perspectiva crítica dels infants en relació al masclisme.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Per començar, l'agent educatiu selecciona una història on aparegui un personatge femení i un masculí amb estereotips de gènere marcats i l'explica als infants (pot ser un conte que ja s'hagi treballat prèviament o que sigui relativament desconegut). Mentre s'explica el conte, s'anirà fent esment a les característiques dels personatges, posant especial èmfasi en aquestes. En haver-lo llegit, es demanarà als infants que descriguin els personatges que han aparegut a la història i les seves característiques. Després es tornarà a explicar la història però canviant els papers dels dos personatges principals (per exemple, a la Caputxeta Vermella, la Caputxeta passaria a representar el paper del Llop), demanant que prestin atenció als possibles canvis.

Aquí s'inicia una nova conversa, en la qual es parla de quins canvis s'han vist. Es pot valorar de tornar a parlar dels personatges i les seves característiques, per veure si han canviat. Després, es fa una comparativa dels personatges principals del conte clàssic i del conte canviat. També es pot demanar als infants com se senten amb aquesta història nova (Què us sembla el conte? Quin us agrada més? Quin personatge voldríeu ser?).

Al final, es pregunta a cadascú quin personatge prefereix. Un cop establert quins són els personatges preferits, es construeix una nova història de forma col·lectiva, per tal de posar en valor característiques personals al marge de l'associació a un gènere.

PROPOSTA DE TANCAMENT

Per acabar l'activitat, es pot demanar als infants que interpretin el nou conte, parlant sobre quins canvis han notat, què ha estat diferent, si els han agradat els personatges... Una altra possibilitat per tancar l'activitat és fer un dibuix final, ja sigui dibuixant la part de la història que més els agradi o bé fent una seqüència del conte en un mural, assignant a cada infant una part de la història.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

En els contes tradicionals sovint ens topem amb personatges i històries estereotipades. Quan els expliquem als infants, estem contribuint que construeixin un imaginari concret on entren en jocs uns rols de gènere molt marcats que condicionaran la seva socialització.

QUÈ VULL FER DE GRAN?

DURADA: 1 h.

ESPai: Aula.

MATERIAL: Projector i material visual preparat anteriorment (vegeu les instruccions).

OBJECTIU

Reflexionar sobre el futur mitjançant la pregunta *Què volem ser de grans?*, centrant-se no només en els estereotips en l'elecció de la carrera professional, sinó també en altres dimensions de la vida.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Per al desenvolupament de la proposta és necessari crear un petit material visual que ajudarà als infants a reflexionar sobre el futur en diferents eixos: (1) on vull viure, (2) amb qui vull viure, (3) què vull fer al temps lliure i (4) en què vull treballar. La idea és crear un recull d'imatges que representin diversitat d'opcions (realistes i properes) en cada eix. Per exemple:

- On vull viure: finca al camp, apartament a la mar, estudi a una ciutat, pis a un poble petit, caravana, etc.
- Amb qui vull viure: amistats, animals, fills/es, persones grans, relacions afectives, etc.
- Què vull fer al temps lliure: esport, música, manualitat, voluntariat social, plans culturals, etc.
- En què vull treballar: cuina, tecnologia, medicina, educació, agricultura, art, etc.

Iniciem l'activitat amb una conversa exploratòria per conèixer les expectatives i somnis dels infants al voltant del seu futur. La conversa pot girar entorn a la pregunta: Què us agradaria fer en el vostre dia a dia quan sigueu grans?

Arribats a aquest punt, es presenta el material que es farà servir perquè els infants reflexionin en profunditat sobre el seu futur. La presentació es pot fer mitjançant la projecció de les imatges seleccionades i generant un diàleg sobre les quatre qüestions proposades. Es pot iniciar demanant: Com viviu ara el dia a dia? I després, ho completin pensant en què voldran fer al seu futur treballant els quatre eixos exposats. Es pot anar preguntat per a cada una de les opcions i que els infants aixequin la mà per indicar que és allò el que voldrien, complementant-ho amb torns de paraula per fer comentaris.

En tot moment s'ha d'anar abordant els estereotips. Especialment si en algun moment es donen situacions on s'expressen estereotips que impliquen un judici. En aquests moments, s'hauria d'aturar i treballar en l'eliminació d'aquestes idees estereotipades. Si per exemple es diu, les noies no poden viure soles o es fa burla quan un noi diu que voldria ballar durant el seu temps lliure, es pot abordar a través de l'evidència de realitats que trenquen l'estereotip. Per exemple: Algú coneix una dona que visqui sola? També pot ser un bon moment per veure les implicacions emocionals que tenen aquestes afirmacions: Com creieu que se sent en Joan, ballarí, quan us sent dir que el ball no és per nois?

PROPOSTA DE TANCAMENT

Acabar fent un dibuix personal d'allò que volen ser de grans. Posada en comú i construcció d'un mural col·lectiu amb el títol *Què vull fer de gran*.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

Cal intentar que la conversa no es focalitzi només en la tria de professions, sinó també en altres aspectes com l'ús del temps lliure, l'habitatge, la participació en la societat, etc. A més, durant la conversa s'ha d'anar detectant si hi ha visions estereotipades. L'agent educatiu pot utilitzar el seu propi exemple de manera que diversifiqui els models: què volia quan era petit/a, que fa ara en el seu dia a dia i què vol fer en un futur.

QUÈ REGALES A QUI?

 DURADA: 50 min.

 ESPai: Espai obert.

 MATERIAL: Pissarra, paper i bolígraf.

 OBJECTIU

Conscienciar sobre com les diferències personals i socials són més subtils i menys identificatives amb un sexe o l'altre, a la vegada que l'alumnat s'adona que actua de forma sexista i condicionat pels rols i estereotips de gènere.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Una persona voluntària representarà mitjançant gestos a un personatge del món de la cultura, política, televisió o cinema, sense escenificar si és home o dona, mentre la resta endevinen de qui es tracta. Caldrà utilitzar adjectius genèrics i llenguatge no sexista, descobrint al personatge representat per les seves qualitats i característiques no relacionades amb el sexe. Es poden fer preguntes a la persona que realitza la imitació, qui pot anar donant pistes, escrivint a la pissarra la professió o àmbit del personatge o les seves qualitats, fins que s'endevini de qui es tracta.

Tot seguit, l'alumnat farà individualment una llista de regals per nois i per noies perquè constatin com molts dels nostres comportaments i accions estan marcats pel sexisme. Una vegada s'hagi realitzat el llistat, es plantejaran les següents preguntes en debat amb tota la classe: Us heu parat a pensar en el tipus de regals que es fan a un amic i els que es fan a una amiga? Quines diferències trobeu entre una llista i l'altra? A què creieu que es deuen aquestes diferències?

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

La primera part de l'activitat es pot repetir diverses vegades amb diferents imitacions, en funció del temps que es tardi a endevinar el personatge.

FONT

https://www.juntadeandalucia.es/iam/catalogo/doc/iam/2010/29893_profesorado.pdf

CARACTERÍSTIQUES DE DONES I HOMES

 DURADA: 30 min.

 ESPAI: Aula.

 MATERIAL: [Fitxa de treball 1](#) (pàg. 10) i bolígraf.

 OBJECTIU

Diferenciar les característiques o trets de caràcter no determinats biològicament que la societat continua considerant com a més pròpies de dones i d'homes. A més, prendre consciència de com assumim aquests estereotips de gènere sense qüestionar-los.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

L'alumnat individualment haurà d'omplir la fitxa de treball (disponible a l'enllaç adjunt), assenyalant les característiques que considera que descriuen o representen millor els homes, les dones o ambdós.

La fitxa de treball inclou els següents conceptes: força física, tendresa, debilitat física, fredor, domini, autoritat, passivitat, iniciativa, submissió, delicadesa, sensibilitat, corpulència, baix/a, sentimentalisme, alt/a, detallista, afecte, comprensió, bellesa i dependència.

A continuació, raonaran amb la resta del grup les respostes i es farà notar com la majoria de les característiques recollides a la llista són apreses, és a dir, transmeses socialment pel fet de ser un home o una dona, i que no depenen de la base biològica que determina la pertinença a un sexe o un altre.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

L'agent educatiu ha d'introduir a l'activitat la idea que la diferència biològica també té un punt social. És a dir, el sexe, entès com un conjunt de característiques biològiques que permeten definir els éssers humans com a homes i dones, és una construcció social subjecte al canvi en funció del lloc, el temps i la cultura. Així, es pot aprofitar per introduir conceptes com el sexe, el gènere i la identitat de gènere.

FONT

https://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/docs/vm_materials_estimar_no_fa_mal.pdf

EN MARC I L'ANNA

DURADA: 1 h.

ESPAI: Aula.

MATERIAL: Fulls amb la fotografia d'un nadó, pissarra i guixos.

OBJECTIU

Identificar les expectatives diferenciades que associem a les nenes i als nens. Analitzar, de manera vivencial, com es desenvolupa la socialització de gènere.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Per començar, les i els participants fan grups d'un màxim de cinc persones. L'agent educatiu explica a tots els grups que es repartirà un full amb una fotografia d'un nadó i que hauran d'imaginar-se la vida de la criatura d'aquí a 25 anys tenint en compte com serà (capacitats i habilitats personals), quines aficions tindrà, què voldrà estudiar, de què treballarà, on i amb qui viurà, etc. Es repartirà a cada grup un full amb una fotografia del mateix nadó. A alguns grups se'ls presentarà el nadó com a Marc i a altres grups com a Anna (sempre escrit al full amb la fotografia), sense que la resta de grups se'n adonin. Se'ls explicarà que és un treball de grup i que no es pot comentar amb els altres grups, ja que després hi haurà una posada en comú.

Després d'uns 20 minuts, una vegada tots els grups hagin pensat i escrit la vida del nadó, es començarà la posada en comú al grup gran. Per ordre, s'anotará a la pissarra la vida de l'Anna i d'en Marc, fent incís en els aspectes més rellevants pel que fa al gènere. Havent anotat les dues vides a la pissarra, de manera conjunta es veuen les diferents projeccions que cada grup ha fet per a cada nadó. Es fa veure al grup que s'ha entregat la mateixa fotografia, però que a un grup s'ha presentat el nadó com a Anna i a un altre grup com a Marc. Tot seguit, es relacionen les diferents característiques de vida de l'Anna i el Marc amb els estereotips de gènere, i s'analitzen com es desenvolupa la socialització diferenciada. Una vegada acabada la dinàmica, es pregunta al grup si aquest tipus de situacions solen ocórrer a la vida quotidiana, tot deixant un temps perquè s'identifiquin situacions o experiències pròpies, i es reflexiona sobre les seves causes i conseqüències.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

És interessant reflexionar sobre si aquests estereotips i rols de gènere són a la nostra quotidianitat, sobre les seves causes i conseqüències, i també sobre les diferents expectatives que es projecten als nens i a les nenes i la socialització diferenciada.

Quan es comentin els diferents projectes de vida d'en Marc i l'Anna, pot ser que a la classe surtin exemples que trenquen els estereotips i rols de gènere. Cal destacar-los i posar-hi èmfasi, com a bons exemples que a poc a poc es produeixen canvis cap a una societat més equitativa i justa.

FONT

https://candela.cat/wp-content/uploads/2016/10/vm_pam_a_pam_coeduquem.pdf

QUI ENCAIXA?

 DURADA: 30 min.

 ESPAI: Aula.

 MATERIAL: Pissarra i guix, [material 1.4.1](#). (pàg.29, opcional).

 OBJECTIU

Identificar les característiques de l'estereotip de masculinitat i del de feminitat i ser capaç d'identificar transgressions quotidianes dels estereotips de gènere. A més, prendre consciència que, tot i el gran impacte dels estereotips de gènere en les nostres vides, ningú els compleix a la perfecció.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

L'agent educatiu dibuixa dues siluetes iguals a la pissarra, però a una li fa el símbol de la feminitat i a l'altra, el de la masculinitat. Es demana al grup que vagin dient característiques, valors, maneres de fer, etc., associats a cada silueta. Es fa una pluja d'idees i es van apuntant les característiques dins de cada figura (si no surten algunes de les importants, pot afegir-les la persona dinamitzadora: consulteu el material 1.4.1, enllaçat a l'apartat de materials, per veure'n la llista). Un cop feta la llista, es demana a l'alumnat que busqui els elements que no compleixen, tot ratllant aquells elements que vagin dient.

Tot seguit, se'ls demana que pensin en persones del seu entorn que no compleixin els estereotips que quedin a la llista, o que pensin en altres moments de la seva vida, de nou ratllant les característiques que es vagin dient. La idea és acabar ratllant-les totes amb l'objectiu de demostrar que aquestes no sempre es compleixen o com a mínim no totes, però que, tot i això, ens afecten a l'hora de fer, ser i sentir. Per tal de promoure el debat, la persona dinamitzadora pot emprar les preguntes següents:

- On aprenem aquests estereotips?
- Com són els protagonistes dels contes que ens explicaven de petits/es?
- I els/les protagonistes de les pel·lícules?
- Com ens afecten aquests estereotips?
- Com ens sentim quan no en complim algun?

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

És bo incentivar la participació per tal de fer la llista entre totes i tots els participants alhora que recordar que aquests estereotips tenen efectes molt nocius en el desenvolupament i l'aprenentatge de les criatures. La realitat és molt més diversa i això és una eina de transformació si la sabem fer servir.

FONT

https://candela.cat/wp-content/uploads/2016/10/vm_pam_a_pam_coeduquem.pdf

SOBRE DISTRIBUCIÓ D'ESP AIS A L'ESCOLA

DURADA: 2 h.

ESP AI: Aula i espai obert (pati).

MATERIAL: [Fitxa 5](#), papers i bolígrafs.

OBJECTIU

Prendre consciència dels estereotips de gènere que existeixen en la societat a través dels jocs i joguines. Visibilitzar els usos dels espais i la importància que tenen, així com emfatitzar la llibertat d'utilitzar-los de cada individu.

DURADA

=/- 1h

+1h

ESP AI

Aula

Exterior

MATERIAL

Bàsic

Específic

INSTRUCCIONS

L'activitat consisteix en un treball d'investigació. Es divideix el grup en dos i es va al pati on juguen les nenes i nens més petits. Cada grup observarà i buscarà les respostes a les següents qüestions:

- A què juguen les nenes? I els nens?
- Juguen a diferents espais del pati? Es distribueixen per igual en el pati?
- Amb els mateixos companys de grup, ocupeu diferents espais les noies que els nois?

Seguidament, es comparteixen les respostes obtingudes amb la resta del grup i es comenten. Finalment, es reparteix la Fitxa de treball número 5 (adjuntada a l'apartat de materials), i es debat sobre els gràfics que apareixen en ella relacionats amb la distribució dels espais escolars.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

Per acabar l'activitat, es proposa fer una enquesta als infants que han estat observats prèviament mentre jugaven al pati. Les preguntes podrien ser les següents:

- Quins jocs us agraden més?
- Quins jocs teniu? Quins us agradaria tenir?

La informació es recopila segregada per sexes. Aleshores, amb la informació obtinguda, es redacten les conclusions a què s'ha arribat, donant resposta a si existeixen diferències entre les joguines de nenes i les de nens, a què, amb qui i on juguen nens i nenes i si els agradaria poder jugar a qualsevol joc.

FONT

<http://www.fundacionmujeres.es/maletincoeducacion/pdf/CUAD1horiz.pdf>

ITINERARIS QUOTIDIANS DE CURES

 DURADA: 40 min.

 ESPAI: Aula.

 MATERIAL: Pissarra, paper, bolígraf i gomets de colors.

 OBJECTIU

Visibilitzar els treballs de cures i entendre la seva importància pel sosteniment de la vida.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Per iniciar la dinàmica, entre tot l'alumnat es procurarà definir què són les cures. Després, en subgrups de 3 o 4 persones, s'identificarà i anotarà en paperets totes les tasques de cura que es fan diàriament a la seva llar i que són necessàries pel sosteniment de la vida.

Cada grup surt a la pissarra a llegir el contingut dels paperets, els enganxa a la pissarra i categoritza amb gomet verd les tasques que realitza ell/a mateix/a i amb gomet vermell les tasques que fan altres persones amb qui conviu.

Després, es divideix el grup classe en 4 grups grans i s'assigna a cadascun d'ells els següents àmbits de cures: esfera del jo, esfera casa-família, esfera relacions-oci, esfera escola. Cada grup debat i anota en papers la resposta a les següents preguntes en relació a la seva esfera: Quan ens sentim cuidades? Com cuidem els altres? De la mateixa manera que en l'activitat anterior, cada grup presenta els resultats a la resta de la classe.

PROPOSTA DE TANCAMENT

Una vegada presentats i compartits els resultats de cada esfera, es proposa observar les diferències i similituds entre l'alumnat en relació a les diferents percepcions de la cura. Tothom es sent cuidat de la mateixa manera? A tothom li agrada que el cuidin de la mateixa manera? Totes les formes de cuidar són igual de vàlides i legítimes?

QUIN VALOR?

 DURADA: 40 min.

 ESPai: Aula.

 MATERIAL: Targetes amb activitats (vegeu les instruccions) i pissarra.

 OBJECTIU

Visibilitzar els treballs de cures i entendre la seva importància pel sosteniment de la vida, sent conscients que es tracta d'activitats amb menor valoració social i econòmica.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Les targetes, prèviament preparades per l'agent educatiu, recolliran tant activitats de cures com activitats productives: vendre cotxes, treballar en un banc, presentar un programa de TV, treballar en un hospital, fer el dinar, netejar els carrers, vendre fruites i verdures, arreglar bicicletes, cuidar a persones malaltes, ajudar a algú a fer els deures, reciclar la brossa, netejar la cuina, tenir cura de persones grans, cuidar d'infants, escoltar a amistats o familiars, ajudar a resoldre un problema, treballar en una oficina, ser bomber o bombera, treballar en la construcció de cases... Es divideix el grup en 2 subgrups i s'assigna a cadascun d'ells un conjunt de targetes (és important que les activitats de les targetes siguin exactament les mateixes per a cada grup). El primer grup les endreçarà segons aquelles que siguin més productives econòmicament, mentre que el segon les ordenarà seguint la consigna d'activitats més necessàries per al sosteniment de la vida.

Una vegada classificades, l'agent educatiu col·locarà cada classificació a la pissarra de manera paral·lela, perquè es puguin identificar fàcilment les diferències, i farà les següents preguntes: Quines diferències noteu entre una classificació i l'altra? Per què el grup 1 heu situat aquesta activitat tan amunt i el grup 2 tan a baix? Què heu tingut en compte per classificar-les? Qui fa a casa vostra les tasques de cures, necessàries per al sosteniment per la vida?

PROPOSTA DE TANCAMENT

Per tancar la dinàmica, es farà una reflexió sobre qui fa, majoritàriament, les tasques de cures i sobre com aquestes són imprescindibles per la vida.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

Quan es comparteixen les dues classificacions a la pissarra, convé que l'alumnat s'adoni que les activitats més necessàries per a la vida i les més productives són pràcticament contraposades; i que les activitats de cura més necessàries per a la vida són realitzades majoritàriament per dones.

CUIDAR ÉS UNA ALTRA HISTÒRIA

DURADA: 1 h.

ESPai: Aula o espai obert.

MATERIAL: [Joc de cartes](#) (impreses o joc online), materials per a la creació.

OBJECTIU

Enfortir la consciència personal i ciutadana sobre les cures com a eix central de les nostres vides i societats, qüestionant el model capitalista patriarcal que genera desigualtats de gènere per la manca de corresponsabilitat en les cures.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

La dinàmica treballa les tasques de cura a partir d'un joc de 30 cartes i uns contes associats a cada carta, abordant el dol, la desigualtat, les dificultats de conciliació i la corresponsabilitat en les tasques de cures. Presentarem l'activitat i definirem les cures a partir d'una sèrie de preguntes, exposades a la guia didàctica. Després, l'alumnat escollirà (sense mirar) una carta de la baralla per treballar amb ella, que s'ensenyarà a la resta del grup i es descriurà entre totes. Explicarem el conte al què fa referència la carta, convidarem al grup a tancar els ulls i proposarem una imatge a partir del conte, situant al grup en l'escena i fent una sèrie de preguntes (p. e. com és el lloc on estàs? Què vols fer? Com et sents?...). Seguidament, el grup comentarà les escenes que han vist i preguntarem si el personatge investigat cuida, descuida o necessita ser cuidat. A partir de la resposta, convidarem al grup a moure's per l'espai com aquest personatge i finalment projectarem de manera plàstica allò que hem sentit durant l'activitat.

PROPOSTA DE TANCAMENT

Es poden fer diverses sessions amb diferents cartes, per tal d'incloure altres visions sobre les cures. Mantenint la forma d'inici i tancament, es varia el protagonista o antagonista o bé, l'expressió plàstica o l'objecte màgic.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

Les cartes de la 1 a la 25 poden utilitzar-se en totes les edats, però a infantil i primària és convenient retirar les cartes de la 26 a la 30, perquè es tracta de temàtiques pròpies de secundària. Per enfocar el sentit de les cartes i el seu ús, la guia didàctica (enllaçada a la web) proposa una sèrie de preguntes per convidar a la reflexió.

FONT

<https://www.intered.org/es/recursos/cuidar-es-otra-historia>

CRÉIXER AMB CURA: EL JOC DE LA JENGA

DURADA: 1 h. (aprox.). Tot i això, l'agent educatiu pot dilatar l'activitat fins a 3 h., si així ho desitja.

ESPAI: Aula o espai obert.

MATERIAL: Les fustetes que constitueixen [El joc de la Jenga](#).

OBJECTIU

El joc de la Jenga és un joc que vol ser una eina útil per la comprensió de l'actual model de desenvolupament, fonamentat en el creixement constant, així com mostrar la seva inviabilitat i els danys que ocasiona a les persones i a la natura. També aspira a ser d'utilitat per vincular aquests conceptes a altres conceptes curriculars de les diferents assignatures.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

El joc consta de 54 blocs de fusta, que s'han d'haver adquirit prèviament. L'activitat comença amb el muntatge de la torre original, que es formarà apilant els blocs en horitzontal de manera que cada pis de la torre tingui 3 blocs junts. Si al primer pis (la base) es col·loquen els blocs en direcció vertical, el següent anirà en direcció horitzontal, i així successivament. Al final quedaran 18 pisos. Al muntar-la, s'explicarà que la torre representa la mateixa idea que un iceberg, és a dir, que les fitxes situades a la base de la torre representen hores dedicades a tasques de cures i les fitxes situades a la part superior, les hores dedicades als treballs productius del mercat laboral.

Per torn, els infants agafaran una de les [targetes](#) que es proposen al material adjuntat (prèviament impreses) i la llegirà en veu alta. A cadascuna d'elles, es parla d'una tasca de cura, remarcant la seva importància. El contingut mostra com, a mesura que passen els anys, la tasca que es descriu es comprèn com a menys important (externalitzant-la al mercat o dedicant-hi menys hores).

Seguidament, extrauran una fitxa de la base de la piràmide i la situaran a la part superior per representar simbòlicament el canvi esdevingut. El joc segueix fins que la torre cau.

Aquest joc pretén que les persones puguin:

- Reconèixer els treballs de cures i comprendre la seva importància en el sosteniment de la vida.
- Qüestionar el "mite de creixement" i identificar les conseqüències del model de desenvolupament dominant.
- Identificar estereotips i rols de gènere que intervinguin en la divisió sexual del treball.
- Detectar l'androcentrisme que recau en la invisibilitat de les cures.
- Reconèixer el paper de la naturalesa com a base sobre la qual s'assenta la vida i la crisi ambiental actual.

PROPOSTA DE TANCAMENT

Després de jugar es pot prendre un temps per reflexionar sobre l'experiència, extrapolar-la a la vida real i pensar què podem fer per transformar el nostre model de desenvolupament a un model més sostenible.

FONT

[Crecer con cuidados. El juego de la jenga | InteRed](#)

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

Abans de començar a jugar, es recomana presentar alguns conceptes que puguin ajudar a contextualitzar el joc. Alguns d'aquests conceptes són: el treball productiu, el treball de cures, el mercat, l'ocupació, el creixement... És especialment rellevant presentar la idea d'iceberg, que representa la (in)visibilitat i valoració que cada tipus d'activitat rep a la nostra societat. Si es juga una segona vegada al joc, es pot posar èmfasi en qui són les persones encarregades de dur a terme aquestes activitats. Així, es poden introduir els conceptes de sexe, gènere, rols de gènere, divisió sexual del treball o doble jornada.

PLANIFICANT LES MEVES TASQUES DE LA LLAR

 DURADA: 35 min.

 ESPAI: Aula.

 MATERIAL: Paper i bolígrafs.

 OBJECTIU

Visibilitzar la quantitat de tasques domèstiques invisibilitzades que es realitzen a les llars, per tal que els infants s'adonin de l'organització i el treball necessari per al sosteniment de la casa i de la vida.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Per parelles, una persona escollirà una acció que realitza a la seva vida diària, mentre que l'altra li farà preguntes per descobrir totes les tasques que s'invisibilitzen darrere aquesta. Per exemple, si l'acció és aixecar-se i dutxar-se, es pot preguntar qui manté el lavabo net, qui ha rentat les tovalloles perquè estiguin netes i en perfecte estat per utilitzar-les, qui es preocupa perquè hi hagi aigua calenta, etc.

Una vegada fet l'exercici, s'haurà de pensar quina és la seva contribució personal al treball de cures i les responsabilitats familiars, contestant a la següent enquesta:

- Hi ha tasques que no realitzes mai o gairebé mai? Per què?

- Em falta temps.

- No m'ho exigeixen a casa.

- No ho veig adequat al meu sexe.

- Altres motius. Quins?

- Creus que podries participar més en les tasques domèstiques de casa teva? Explica de manera concreta en què consistiria la teva contribució per repartir aquestes responsabilitats. Enumera-les i explica quins avantatges tenen.

- Comunica a la teva família el teu desig de contribuir més amb els treballs i responsabilitats domèstiques, ensenya'ls el teu pla setmanal i consensua'l amb les persones adultes de casa teva.

- Després es pot penjar amb un imant a la nevera de casa i en algun lloc de la classe.

- Setmanalment, es pot anar revisant i posant en comú com ha anat, quines dificultats has trobat i com et sents tant tu com la resta de familiars.

- Quins avantatges té el repartiment de les tasques de cura?

FONT

https://www.juntadeandalucia.es/iam/catalogo/doc/iam/2010/29893_profesorado.pdf

A L'ESCOLA FEM CURA

DURADA: 1 h.

ESPAI: Aula o espai obert.

MATERIAL: Papers i bolígrafs (opcional).

OBJECTIU

Treballar les cures com a part essencial de la salut comunitària, entenent quines són les necessitats de cura al llarg de la vida i què són les feines de cura quotidianes. Així mateix, visibilitzar i donar valor a les dones com a principals cuidadores, tot qüestionant aquest fet com una desigualtat social i de gènere, i visibilitzar que hi falten els homes en aquest àmbit amb l'exemple de les professions feminitzades relacionades amb les cures. Finalment, identificar com ens cuidem i com cuidem dels nostres entorns.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

L'activitat es tracta de fer un debat grupal. La persona que dinamitza l'activitat farà reflexionar al grup a partir de les següents possibles preguntes (a la pàg. 6 de [l'enllaç](#) adjunt es troben les respostes):

- Què son les cures?
- Què vol dir cuidar?
- Qui cuida generalment? Per què pensem que passa això? Pensem que és una feina que només poden fer les dones?
- Hi ha alguns treballs de cura que no es veuen ni valoren tant. Per exemple, qui neteja l'escola? Qui fa el menjar a l'hora del menjador?
- I vosaltres, cuideu?
- Què podem fer per què les persones ens sentim cuidades? Per sentir-nos bé?
- Què fem a l'escola per cuidar-nos entre els nens i nenes? (en un sentit ampli de benestar físic-emocional-mental-social)
- Com ens cuidem nosaltres mateixos/es? Feu coses que us relaxen? Feu coses que us diverteixen? Feu coses que us fan sentir felicitat? Dormiu les hores que necessiteu per estar descansat/da?
- Com cuideu als companyes i companyes? Les escolteu quan us parlen? Els doneu suport quan senten tristesa? Les ajudeu quan ho necessiten? Les abracem?
- Com cuideu els espais de l'escola? Netegeu l'escola? Deixeu els espais recollits i endreçats? Parleu fluixet als espais comuns per no molestar a la resta de persones?
- És l'escola un espai de cures? Si teniu un problema, hi ha espais a l'escola per compartir com us sentiu? I si teniu un conflicte amb algun/a company/a de classe? Us trobeu els espais nets i endreçats?

PROPOSTA DE TANCAMENT

Una possible activitat de tancament pot ser plasmar la reflexió en un procés creatiu, com l'elaboració d'un diari. Deixem a la vostra elecció la forma d'expressar-ho: fotografia, arts plàstiques, redacció, poesia, etc. Com més bonic i creatiu, millor!

FONT

<http://placomunitari.poblesec.org/wp-content/uploads/2021/03/Posem-les-cures-al-centre-de-la-vida.-Guia-didactica-per-a-les-escoles.202112.pdf>

EL PERILL DE LA HISTÒRIA ÚNICA

 DURADA: 1-2 h.

 ESPAI: Aula.

 MATERIAL: [Vídeo "Chimamanda Adichie El peligro de la historia única"](#) (18 min. i 46 s.), pissarra, projector i ordinador.

OBJECTIU

Contribuir a generar anàlisi crítica sobre la construcció de coneixement i els relats hegemònics, els estereotips i prejudicis i la cerca de referents, així com les seves conseqüències en la construcció de la nostra identitat i de l'imaginari col·lectiu que com a societat legitimem. Proposem fer-ho a través del relat "*El perill d'una única història*", transmetent la idea de respectar i valorar la diversitat com a font d'enriquiment, el que implica fomentar la sensibilitat i curiositat cap als mal anomenats "altres" i les seves cultures, i també per obrir possibilitats per comprendre el món a partir de les seves històries.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Per introduir l'activitat, es realitza una dinàmica en la qual es convida a fer una ronda de presentació a través d'un objecte personal. Aquest objecte el poden portar de casa, si prèviament se'ls hi fa memòria, o escollir un objecte que portin a sobre o tinguin a mà (una polsera, un collaret, una samarreta que tingui un significat especial per a qui la porta...). Convidem a l'alumnat que, a través de l'objecte escollit, expliqui una part de la seva pròpia història. Es tanca la dinàmica posant en evidència la diversitat d'històries que, com aquestes, ens parlen de persones i espais diferents i ens permeten conèixer aspectes desconeguts de persones conegudes, configurant part de la nostra identitat. Després, es visualitzarà el vídeo (enllaçat als materials) i es plantegen les següents preguntes:

- Quines emocions i sensacions us provoca el vídeo? Per què?
- Quines reflexions podeu extreure a partir del vídeo?

Seguidament, amb grups d'entre 4-6 persones es comparteixen les respostes. Una persona del grup recollirà una síntesi per, posteriorment, portar-ho a plenària com a portaveu, posant en comú les emocions i les sensacions expressades i les reflexions exposades. Es tanca la reflexió deixant a l'aire la pregunta: quan veiem una dona migrada, ens preguntem per la seva història particular, o donem per fet que la seva història respon a estereotips i prejudicis?

PROPOSTA DE TANCAMENT

Per tancar la dinàmica, es fa un joc de contacte amb l'objectiu de constatar que les persones ens relacionem i ens influenciem, per tal de reconèixer les diferències, però també les similituds, com diu la protagonista de la nostra història. Per parelles, convidem a ajuntar les esquenes per seguir el ritme d'una música alegre i significativa, com per exemple les que estan a la pàg. 65 de la pàgina web enllaçada.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

Per introduir la història de la protagonista del vídeo, s'explica que es tracta d'una dona escriptora que ens parla del perill de la història única i com això influeix en la configuració de la nostra identitat i genera estereotips. A més, a la pàg. 64 de l'enllaç adjunt es mostren aspectes clau per introduir el debat.

FONT

<https://alotroladodelcuidado.intered.org/educacion/wp-content/uploads/2021/10/alaltrabandadelescuers-unitat-didactica.pdf>

LES DONES DEL MEU PASSAT

 DURADA: 1 h.

 ESPai: Aula.

 MATERIAL: Paper, bolígrafs i material per decorar (opcional).

 OBJECTIU

Reflexionar sobre les contribucions de les dones del passat, destacant la importància del treball de cures.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

L'activitat consisteix en confeccionar un arbre genealògic "en femení". S'hauria de posar una data perquè els i les alumnes poguessin portar-lo, havent parlat prèviament amb les seves respectives famílies. Una vegada acordat i fet, es pregunta a tot el grup si hi ha hagut alguna avantpassada que hagi o hagués destacat en algun aspecte (artesanal, esportiu, polític, artístic...). En el cas que no trobin cap o si hi hagués molt poques, es poden fer les següents preguntes:

- Aquestes dones de la família no han treballat? On? Què van fer?
- És el mateix estar a l'atur que no treballar? Quina és la diferència?
- Diries que les mestresses de casa treballen?
- Per què el treball domèstic no és remunerat?

Per acabar, es pot fer un debat amb la classe incorporant conceptes com la divisió sexual del treball, la corresponsabilitat i la igualtat.

PROPOSTA DE TANCAMENT

Si l'alumnat ha trobat alguna avantpassada que hagi destacat en algun aspecte, es proposa que faci una biografia de la seva vida i l'exposi a la resta de la classe.

FONT

<https://www.inmujeres.gob.es/areasTematicas/AreaEducacion/MaterialesDidacticos/docs/GuiaCorresponsabilidad.pdf>

RELACIONS DE PODER

 DURADA: 30 min.

 ESPai: Aula o espai obert.

 MATERIAL: Pissarra.

 OBJECTIU

Identificar, vivenciar i analitzar el concepte de poder, posant-lo en relació amb el concepte de gènere.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

En la primera part d'aquesta activitat, es demana que tothom s'aixequi i es reuneixi en un espai comú, sense taules ni cadires. Es fan alguns exercicis, com poden ser estiraments o moviments de parts concretes del cos per activar-lo i mobilitzar-lo. A continuació, es demana que tanquin els ulls i s'imaginin la paraula poder durant un o dos minuts. Seguidament, es proposa que amb els ulls oberts representin amb el cos el que per a elles i ells significa aquesta paraula. S'asseuen en rotllana a terra o tornen a les cadires per analitzar el que hagi succeït, donant resposta a la pregunta següent: Com definiríeu el poder en tres paraules?

Es recull la pluja d'idees a la pissarra, agrupant-les per semblances. Finalment, a partir de les valoracions del treball corporal i de les paraules recollides, s'acaba de tancar la dinàmica fent un recull final:

- A què associem el poder?
- Quina vinculació li donem pel que fa a la feminitat?
- Quina vinculació li donem pel que fa a la masculinitat?
- Quina imatge del poder predomina?
- Quines altres formes de poder hi pot haver?

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

És important la bona observació de les posicions corporals i de la facilitació de l'anàlisi.

FONT

https://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/docs/vm_materialdidactic_violencia_masclista.pdf

PROTAGONISTES PER UN DIA

 DURADA: 35 min.

 ESPAI: Aula.

 MATERIAL: Mobiliari per “roda de premsa”, [extracte de la sèrie “Cuéntame”](#) (pàg. 24), paper i bolígrafs.

OBJECTIU

A través de la sèrie de televisió “Cuéntame”, es reflexionarà sobre els rols de gènere i la doble jornada que assumeixen algunes dones. La idea és que amb l'activitat quedi constància de la desigualtat que pateix la Merche en relació amb les feines de cures i les responsabilitats familiars.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

L'agent educatiu seleccionarà un grup d'alumnes que hauran de representar l'escena extreta de la sèrie “Cuéntame” (pàg. 26 de l'enllaç adjunt). L'escena permet apreciar com durant la postguerra comença a sorgir un model de “dona moderna”, qui es troba amb la contradicció d'assumir una feina remunerada mentre s'ha de fer càrrec, ella sola, de les tasques de cures. Mentre el grup seleccionat prepara l'escena, s'elabora amb la resta de la classe el guió per la roda de premsa que es farà després de la representació de l'escena. Alguns exemples per les preguntes són:

- Antonio, per què t'has enfadat quan la Merche s'ha emportat el cotxe per anar a treballar?
- Herminia o Merche, ens podeu explicar per què teniu l'obligació de deixar tot el treball domèstic finalitzat abans de marxar-vos a la feina?
- Herminia, per què has de fer-te càrrec de les suposades responsabilitats domèstiques de la Merche?

En la roda de premsa, han d'aparèixer els següents temes: les diferències entre la Merche i el model de dona ideal, el comportament de l'Antonio quan s'adona que la Merche s'ha anat a treballar, les obligacions de l'Antonio i la Merche abans d'anar a treballar i els rols de l'Herminia i la neboda.

PROPOSTA DE TANCAMENT

Per finalitzar, es posarà en comú amb l'alumnat per reflexionar sobre les següents qüestions:

- La reproducció dels comportaments vists a la sèrie a l'escola o en el grup d'iguals.
- Les diferències entre els rols de les noies i els rols dels nois, com per exemple, en l'organització d'una festa, s'ocupen els nois d'unes coses i les noies d'unes altres? Es comparteixen les tasques?

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

És convenient remarcar que els models representats a la ficció no són els únics existents i que tampoc són estàtics, ja que hi ha homes que s'han ajustat als canvis socials que ha produït la incorporació de la dona al mercat laboral formal.

FONT

https://www.juntadeandalucia.es/iam/catalogo/doc/iam/2010/29893_profesorado.pdf

LLUITA CONTRA LA DOBLE JORNADA

 DURADA: 30 min. (o 1 hora si s'opta per realitzar l'activitat de tancament).

 ESPai: Aula o espai obert.

 MATERIAL: Corda, botons, trossos de tela, agulla de cosir, qualsevol llibre de poesia, paper i bolígrafs.

OBJECTIU

Prendre consciència del que es denomina doble jornada, és a dir, la condició a què es veuen sotmeses una majoria de les dones, que a més d'assumir el treball de cures, exerceixen un treball remunerat en horari laboral.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

L'activitat consisteix en una gimcana que es realitzarà en grups de 4 a 5 persones. La persona que dinamitzi l'activitat dirigirà un dels grups que serà l'encarregat del disseny, l'organització, l'arbitratge i la classificació de les proves (que es podrien dur a terme a les pistes, pati o espai obert). El circuit que els grups hauran de fer representarà un dia de la vida de les persones (generalment dones) que pateixen una doble jornada. La simultaneïtat de tasques representa la doble jornada.

- **Prova 1, Comptar i saltar:** un membre del grup haurà de saltar a la corda a la vegada que resol operacions matemàtiques que el grup organitzador anirà plantejant.
- **Prova 2, Endevinalles i cosir botons:** tres membres de cada grup hauran de resoldre les endevinalles plantejades per la resta de grup a la vegada que van cosint botons sobre una tela o roba.
- **Prova 3, Recitar poesia:** aquesta prova la farà un o una participant de cada grup simultàniament. Prèviament, la resta d'alumnat s'haurà tret les sabates i haurà fet una pila. La prova consisteix en buscar les persones propietàries de les sabates alhora que reciten la poesia.

Cadascuna d'aquestes proves serà avaluada pel grup tribunal que vetllarà pel seu compliment. Al final, el grup que hagi obtingut una puntuació més elevada en la suma de les tres proves serà l'equip guanyador. Finalment, es manifestarà que patir doble jornada provoca a les dones nivells alts d'estrès i llargues jornades de treball, que repercuteix negativament a la seva salut.

PROPOSTA DE TANCAMENT

Com a segona part de l'activitat, l'alumnat tractarà de resoldre situacions i treballs de la vida quotidiana que habitualment recauen sobre les dones i que provoca que pateixin una càrrega major, amb la finalitat que l'alumnat s'impliqui i busqui solucions per democratitzar els treballs de cures. Les instruccions detallades d'aquest exercici es troben a les orientacions metodològiques de la pàg. 50 de l'enllaç adjunt.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

Abans d'iniciar l'activitat, la persona dinamitzadora hauria d'oferir una explicació bàsica de quines mesures es poden dur a terme per conciliar la vida personal, familiar i laboral, i així aconseguir una democratització dels treballs domèstics.

FONT

https://www.juntadeandalucia.es/iam/catalogo/doc/iam/2010/29893_profesorado.pdf

Equilibrem les cures!

Kit virtual de recursos pedagògics per afavorir
la corresponsabilitat en les tasques de cura

ACTIVITATS I DINÀMIQUES

PER A INFANTS
DE 12 A 14 ANYS

SURT

EIXOS TEMÀTICS DE LES ACTIVITATS

Les diverses activitats i dinàmiques que es presenten a continuació han estat dividides en els següents eixos temàtics, amb la finalitat de fer més àgil i concreta la recerca de continguts a treballar amb els infants

LA CORRESPONSABILITAT: SI TOTHOM AJUDA, TOT ÉS MÉS FÀCIL

La corresponsabilitat és el repartiment equilibrat de les tasques domèstiques i de les responsabilitats familiars, incorporant a tots els membres de la família en la seva execució, així com a altres agents socials i comunitaris. Parlem del repartiment de l'organització i execució de les cures i de les necessitats d'educació i afecte de persones dependents de la llar, per tal de distribuir de manera justa els temps de vida entre totes les persones. No es tracta de repartir, sinó de compartir les tasques.

ELS ESTEREOTIPS DE GÈNERE I LA DIVISIÓ SEXUAL DEL TREBALL: EXISTEIXEN LES FEINES D'HOMES I LES FEINES DE DONES?

Els estereotips de gènere són un conjunt d'idees preconcebudes, apreses durant el procés de socialització, que classifiquen les característiques personals en femenines i masculines en funció del gènere percebut (per exemple, les dones són dependents, sensibles, dèbils, comprensives, cuidadores... mentre que els homes són independents, racionals, forts, impulsius, productius...). A causa dels estereotips i rols tradicionals de gènere, el treball es distribueix de manera diferent: el treball productiu i remunerat i l'espai públic s'assigna a l'home, mentre que el treball reproductiu i l'espai privat/domèstic s'assigna a la dona, fet que es coneix com la divisió sexual del treball.

POSEM LES CURES AL CENTRE DE LA VIDA: QUI CUIDA A QUI ENS CUIDA?

Les cures són aquelles activitats que permeten el sosteniment de la vida i el benestar físic i emocional de les persones (per exemple, criar, educar, fer la compra, sanar, escoltar...), les quals són assumides majoritàriament per les dones. Tot i que són activitats essencials que permeten que el món funcioni, la nostra societat no els hi dona la importància i reconeixement que tenen per gaudir d'una vida digna i saludable. Per això, des del feminisme i l'economia feminista defensem la necessitat de posar les cures al centre de la nostra vida, per tal de visibilitzar les accions quotidianes de cures com a eix central de l'economia.

RACISME I ANDROCENTRISME: CADENES DE CURES EN UN MÓN GLOBALITZAT

L'androcentrisme és aquella visió del món que situa l'home al centre de totes les coses, de manera que allò masculí és més important, neutre i universal. Però aquesta mirada del món parteix d'una concepció d'home blanc, occidental, heterosexual, de classe mitjana-alta, amb plenes capacitats físiques i cognitives, de mitjana edat... En conseqüència, totes les "altres" mirades (dones i altres identitats de gènere, persones de minories ètniques, persones racialitzades, de classe baixa, amb diversitat funcional, del Sud global...) són invisibilitzades i les seves aportacions acaben sent ocultades. En aquest sentit, sovint les cures, necessàries per sostenir aquest sistema androcèntric, s'externalitzen i són assumides per altres persones, generalment dones racialitzades i migrades del Sud global, amb unes condicions laborals precàries que reproduïxen la invisibilització i infravaloració de la seva feina.

LA CONCILIACIÓ I LA DOBLE JORNADA LABORAL: LA MEVA MARE MAI SEU AL SOFÀ

Les cures són una responsabilitat compartida que acaba sent majoritàriament assumida per les dones. Ara bé, aquest treball reproductiu a l'àmbit privat generalment s'acompanya del treball productiu i remunerat a l'àmbit públic, cosa que comporta una doble càrrega de treball. Aquesta doble jornada laboral repercuteix en l'àmbit professional, personal i familiar, sent necessari adoptar mesures conciliatòries per organitzar el temps de treball productiu en relació amb el temps per la vida familiar o domèstica i personal (per exemple, la contractació a temps parcial o temporal o els permisos de maternitat/paternitat).

CANVIEM DE ROLS?

DURADA: 1 h.

ESPai: Espai obert.

MATERIAL: Videoclip animat "Igual que tú" (1 minut i 22 s.) i reproductor de vídeo.

OBJECTIU

Ser conscients de les tasques diàries de cures que es realitzen a les llars, amb la finalitat de fomentar la corresponsabilitat.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Es divideix l'alumnat en grup mixtes de 5 o 6 persones, de manera que cada grup formarà una llar. Cada grup decideix qui compona la llar (mare/s, pare/s, fills/es, avis/àvies, tiets i tietes, treballadores domèstiques...), sent necessari que hi hagi com a mínim una persona adulta, un personatge infantil i homes i dones.

Els grups hauran d'escriure i representar una escena quotidiana de cures pròpia d'una llar (d'uns 5 minuts), i que en l'escena els rols i diàlegs estiguin basats en la "vida real". Per exemple, recrear un menjar familiar, l'ús i neteja del lavabo, el trajecte d'una samarreta des que s'embruta fins que torna neta i a estar a l'armari...

Després que cada grup hagi representat l'escena, s'iniciarà un debat dinamitzat amb les següents preguntes: Com ens hem sentit amb l'intercanvi de rols? Hem pogut posar-nos al lloc de dones migrants que treballen en les tasques de cures? Què hem de canviar per avançar en la corresponsabilitat en les tasques de cures? Com podem canviar un sistema que no posa la sostenibilitat de la vida al centre?

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

En el repartiment de rols, no necessàriament hi ha d'haver tots els rols enumerats, sinó que pot haver-hi una sola mare (família monoparental), un únic fill/a o diversos... L'important és que cada alumne interpreti un personatge que no coincideixi amb la seva pròpia realitat.

COM REPARTIM LES TASQUES DOMÈSTIQUES?

DURADA: 1 h.

ESPAI: Aula.

MATERIAL: Fitxa de [Graella de tasques domèstiques](#).

OBJECTIU

Reflexionar sobre el desequilibri en el repartiment de les tasques domèstiques, visibilitzar les tasques de cura com a necessàries i valuoses i reflexionar sobre com transformar el repartiment d'aquestes tasques.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Els infants hauran de pensar en les diverses persones de la seva família amb qui conviuen. Individualment, llegiran les tasques de cura que es realitzen, de forma general, a les llars. Finalment, assenyalaran amb una X quin membre de la seva família les realitza normalment, i contestaran les preguntes plantejades a la Fitxa 2.2 de les conclusions. Aquesta dinàmica permet prendre consciència sobre la divisió sexual del treball en l'àmbit familiar i en el repartiment de les tasques domèstiques a partir de l'anàlisi de la llar.

PROPOSTA DE TANCAMENT

Després d'omplir individualment la graella i respondre les preguntes, es poden posar en comú els resultats amb el grup classe.

FONT

https://www.gencat.cat/empresaiocupacio/nimesnimenys/content/nimesnimenys/pdf/exp2/Ex2_2_fitxa_tasques_dom.pdf

I TU, HO SAPS FER?

DURADA: 35 min.

ESPai: Aula.

MATERIAL: Projector, ordinador i [vídeo "Reparto de responsabilidades domésticas"](#) (34 segons).

OBJECTIU

Que l'alumnat sigui conscient del desigual repartiment de les tasques domèstiques i les conseqüències que aquest pot provocar (dobles jornades laborals i càrrega mental per a les dones, homes amb major trajectòria professional que provoquen segregació vertical, etc.).

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Es començarà l'activitat amb la visualització de l'anunci seleccionat (adjuntat a continuació). Seguidament, es crearà un debat amb la classe per observar quina és la seva opinió. Es proposen les següents preguntes per a dinamitzar el debat:

- Què us ha semblat el vídeo?
- Us ha fet reflexionar?
- Els homes participen suficient en les tasques domèstiques? Per què creieu que passa?
- Els homes tenen les mateixes capacitats que les dones amb les feines domèstiques? Per què aquestes feines no es comparteixen amb igualtat? És un problema de falta de sensibilització o de desinterès?
- Les dones permeten que els homes realitzin les tasques domèstiques?
- Heu pensat en les diferències de treballs i responsabilitats familiars dins i fora de la llar?
- Quin temps s'utilitza en cada una d'aquestes feines?
- Creieu que actualment la igualtat d'oportunitats entre dones i homes és una realitat?

PROPOSTA DE TANCAMENT

Quan el debat finalitzi, es proposa que tot l'alumnat de la classe ordeni i netegi l'espai on es troben, mostrant que tots i totes tenen la capacitat d'assumir tasques de cura i neteja.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

Cal fer èmfasi en l'existència d'estereotips de gènere que reforcen i perpetuen la reproducció d'aquestes tasques per part de dones i homes.

FONT

https://www.juntadeandalucia.es/iam/catalogo/doc/iam/2010/29893_profesorado.pdf

COM UTILITZEM EL NOSTRE TEMPS?

DURADA: 1 h.

ESPai: Aula.

MATERIAL: Pissarra, guixos de colors, paper, bolígrafs. Opcional: Graella (adjuntada a la pàg. 54 de [l'enllaç](#)).

OBJECTIU

Mostrar com les dones són presents tant a l'àmbit productiu (espai públic) com en el reproductiu (espai privat), veient-se obligades, en molts casos, a realitzar una doble jornada laboral o una "doble presència". Així, es pretén evidenciar com l'assumpció d'ambdues responsabilitats fa que les dones comptin amb menys temps personal o d'oci que els homes.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Un alumne o grup d'alumnes representarà una tasca domèstica, a la vegada que la resta haurà de pensar i compartir el temps que creuen es triga, diàriament, en fer-la, i la persona que, usualment, la realitza.

Quan s'hagin representat unes 10 accions, la persona que dinamitza l'activitat dibuixarà dos rellotges d'esfera a la pissarra: un rellotge referent al temps dels homes i l'altre, al de les dones. L'alumnat que hagi representat l'acció haurà d'ombrejar la franja horària de temps consensuada, dedicada a cada tasca domèstica. Prèviament, a més, s'hauran hagut d'ombrejar les hores diàries que corresponen a la feina remunerada (les quals oscil·len les 8 hores diàries), i unes 7 hores de son. Així, seguidament, es debatrà plantejant les següents qüestions:

- Quin temps dediquen les dones i homes respectivament a les responsabilitats i treballs de la llar?
- Quant de temps lliure ha quedat al rellotge de les dones? I al dels homes?

Al finalitzar el debat, es farà un altre exercici que mostrarà a l'alumnat com s'utilitza el temps per part de les dones i els homes, i les diferències que hi ha entorn a l'assumpció de responsabilitats i treball domèstic. Es plantejarà que realitzin una lectura del següent text:

Sobre el tiempo que dedican los hombres y mujeres a la realización de los trabajos domésticos, existe un estudio sobre los Usos del tiempo, estereotipos, valores y actitudes (Instituto de la Mujer. Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. 2006) en el que se manifiesta que las mujeres dedican una media de 5 horas y 59 minutos al trabajo doméstico, mientras que los hombres emplean en este grupo de actividades 2 horas y 20 minutos, es decir, menos de la mitad del tiempo dedicado por las mujeres, habiendo una diferencia de 3 horas y 39 minutos entre el tiempo dedicado por unos y otras.

Tot seguit, es mostrarà la graella (adjuntada a l'enllaç de la pàg. 54) i finalment, es formularan les últimes preguntes:

- A què dediquen els homes més temps? A què creus que és degut?
- A què dediquen menys temps? Sabries explicar perquè?
- Perquè creus que hi ha aquest repartiment de les tasques domèstiques i les responsabilitats familiars?

FONT

https://www.juntadeandalucia.es/iam/catalogo/doc/iam/2010/29893_profesorado.pdf

ELS REFRANYS I ELS REPARTIMENTS DE LES TASQUES

DURADA: 1 h.

ESPAI: Aula.

MATERIAL: Paper i bolígraf. Opcional:
paper d'embalar per la realització d'un
mural.

OBJECTIU

Prendre consciència del paper dels refranys en
l'atribució de rols de gènere, socials i laboral;
Desconstruir la tradició del repartiment de les
tasques a partir de la creació de nous refranys
que transmetin la conveniència i la correspon-
sabilitat.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

S'explicarà què són els refranys: *sentències tradicionals breus que ensenyen o aconsellen com actuar en el dia a dia*. Així, es mostrarà com aquests transmeten idees recollides de la saviesa popular, basada en les experiències i costums generalitzades per la societat. Tot seguit, en petits grups, es comentaran els següents refranys:

- *Madre muerta casa deshecha*
- *La rosa en el rosal, la uva en el lagar, y la mujer con escoba y delantal*
- *A la mujer muy casera su marido bien la quiera*
- *La buena esposa, limpia, sana y hacendosa*
- *La mujer y la sartén en la cocina están bien*
- *Hombre cocinilla, medio hombre, medio mariquilla*
- *La mujer debe gobernar la casa y el marido la caja*
- *Si una vez te pones a barrer ya no barre tu mujer*
- *Las mujeres hilan y no estudien*
- *Si tienes hijas comerás buñuelos*
- *La hija y la heredad para la ancianidad*
- *Madre, ¿Qué cosa es casar? Hija: hilar, parir y llorar*
- *Aquella es buena mujer, la que barre su casa al amanecer*
- *El amor de la mujer, en la ropa del marido se echa de ver*
- *Calzones rotos no deshora a quien los lleva, sino a su hija, a su mujer o a su nuera*
- *El dinero y la mujer en la vejez son menester*
- *El hombre en la plaza y la mujer en la casa*
- *A la mujer la rueca y al hombre la espada*

Passada l'estona de debat intern, cada grup comentarà amb la resta de la classe les conclusions o pensaments que s'han creat a partir dels refranys, aprofundint en el debat. Per a finalitzar, es proposa crear nous refranys que defensin la responsabilitat en la llar com, per exemple: *"Si yo plancho y tu lavas, el próximo día hago yo la colada"*. Finalment, amb els nous refranys es podrà crear un mural per a penjar a la paret.

FONT

<https://www.inmujeres.gob.es/areasTematicas/AreaEducacion/MaterialesDidacticos/docs/GuiaCorresponsabilidad.pdf>

L'ÚS DEL TEMPS

 DURADA: 1 h.

 ESPAI: Aula.

 MATERIAL: [Ruleta de l'ús del temps](#) (pàg. 2).

 OBJECTIU

Reflexionar sobre el repartiment de les tasques de cura dins la pròpia llar, sent conscients de com aquest repartiment no és igualitari, mostrant com les dones solen assumir la major part de les tasques domèstiques.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

L'activitat consisteix en pintar la ruleta, la qual està dividida en 24 porcions, una per cada hora del dia. Cal pintar les porcions assignant un color a cadascuna d'aquestes categories: neteja (netejar i recollir la casa, cura de la roba, etc.), reparacions domèstiques, compra i preparació de menjar, atenció escolar, cura a persones dependents (fills/es petits/es, ancians/es), relacions socials, oci i temps lliure, formació, treball remunerat i cures personals (menjar, dormir i higiene). Es pintaran les porcions segons les hores diàries que es dediquin a cadascuna d'aquestes tasques. Per exemple, si de mitjana es dediquen tres hores al dia a la neteja, es pintaran 3 porcions de la ruleta.

Després d'haver completat la ruleta amb les tasques que l'alumne/a realitza habitualment, es repetirà el mateix procés en relació a les persones adultes amb qui convisqui. Una vegada fetes les diferents ruletes, es debatrà amb la resta de l'alumnat sobre la distribució dels temps i es donarà resposta a les següents preguntes: Et dona temps cada dia a fer tot allò que vols? Quines altres activitats t'agradaria incorporar a la teva vida diària? I de les activitats que ja desenvolupes habitualment, per quina d'elles t'agradaria tenir més temps?

PROPOSTA DE TANCAMENT

Pots invertir les ruletes de les persones que conviu amb tu (per exemple, intercanvia les ruletes del teu pare i de la teva mare, si és el cas). Resulten estranys aquests usos del temps?

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

Segurament la majoria de les ruletes mostraran que les dones s'ocupen de la realització de la major part de les tasques de cures. Convé fer notar a l'alumnat que aquestes activitats no es desenvolupen dins d'una jornada determinada (com la jornada laboral, que dura 8 hores) sinó que ocupen tot el dia, des de que una persona s'aixeca fins que se'n va a dormir. En conseqüència, a aquesta persona li resultarà molt complicat fer altres activitats fora de l'àmbit familiar i domèstic, com el descans o l'oci.

FONT

<http://www.fundacionmujeres.es/maletincoeducacion/pdf/CUAD4horiz.pdf>

<http://www.fundacionmujeres.es/maletincoeducacion/pdf/FICHA13.pdf>

LLETRES DE CANÇONS

 DURADA: 35 min.

 ESPAI: Aula.

 MATERIAL: Cançons prèviament descarregades: “[Los días de la semana](#)” (cançó original) i “[Los días de la semana](#)” (nova versió), reproductor de música o ordinador amb altaveus.

 OBJECTIU

Visibilitzar el repartiment desigual de les responsabilitats de cures i dels usos del temps d'oci i descans.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Mitjançant l'anàlisi de la cançó “*Los días de la semana*” de *Los Payasos de la tele*, es treballarà el repartiment de tasques (usos del temps) i el treball de cures. En primer lloc, s'escoltarà com la nena de la cançó organitza les tasques de cures: dilluns netejar, dimarts estendre, dimecres cosir, dijous planxar, divendres escombrar, dissabte cuinar i diumenge resar.

En subgrups es comentarà la lletra de la cançó, analitzant els estereotips de gènere que hi apareixen. Després es reproduirà la nova versió de la cançó, on se substitueix “*la niña*” per “*el marido*”. En els mateixos subgrups, es discutirà sobre els canvis en la cançó i per què era necessari fer-los.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

L'agent educatiu ha de conduir a reflexionar sobre el fet que el desigual repartiment de les tasques de cura té conseqüències per les dones, entre elles, el menor temps personal pel descans o l'oci

FONT

<http://www.fundacionmujeres.es/maletincoeducacion/pdf/CUAD4horiz.pdf>

COMPARTINT EN FAMÍLIA

DURADA: 50 min.

ESPai: Aula.

MATERIAL: Paper i material per dibuixar.

OBJECTIU

Reflexionar sobre la pròpia vida familiar i analitzar com s'organitzen els treballs i responsabilitats a la llar.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Cada grup de 4 o 5 persones imaginarà que és una unitat familiar i haurà d'assignar-se rols: estudiant, pares, mares, avis i àvies, amistats que conviuen en un pis compartit... Després d'inventar-se una situació familiar i els rols, cada grup haurà d'explicar a la resta de la classe com compartiran i repartiran les responsabilitats familiars i els treballs de la llar. Cada vegada que un grup narri a la resta de la classe quin tipus de família són i com s'han repartit el treball, donaran la seva opinió sobre si els ha semblat un repartiment just i democràtic.

Seguidament, l'alumnat realitzarà un còmic que representi a membres de la seva família realitzant treballs domèstics que facin habitualment. Després se'ls demanarà que facin un mural amb aquests dibuixos i que el penguin a la classe, de manera que cadascú pugui apreciar les similituds i diferències de la seva vida familiar amb la de la resta de la classe.

PROPOSTA DE TANCAMENT

Per finalitzar, es proposarà un debat amb tot el grup que introdueixi les següents preguntes: Què tenen en comú totes les vinyetes? Per què algunes persones tenen determinades funcions i altres en tenen d'altres? Creus que hi ha funcions que fan millor les mares, els pares o les filles i fills?

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

En la primera part de la dinàmica, no és necessari representar sempre llars tradicionals, sinó que poden ser un grup d'amigues i amics que comparteixen pis, una família monoparental, dues mares amb fills i filles... Com més diverses siguin les llars més enriquidor serà el joc.

FONT

https://www.juntadeandalucia.es/iam/catalogo/doc/iam/2010/29893_profesorado.pdf

PUBLICITAT: CRÉIXER ENTRE PANTALLES

DURADA: 1 h.

ESPAI: Aula.

MATERIAL: Vídeos d'anuncis publicitaris, Fitxa 1 (opcional), còdecs (opcional), ordinador i altaveus.

OBJECTIU

S'analitzaran les diverses formes de representació construïdes per la publicitat, on presenten un model de feminitat que inclou la competència sobre la gestió de l'escenari domèstic i, implícitament, l'exclusiva responsabilitat sobre aquest. Es constatarà que la presència de personatges masculins als anuncis relacionats en l'àmbit domèstic serveix per demostrar la seva ineficàcia, incapacitat i ineptitud, desposseint-los així de la corresponsabilitat que els pertoca. Es faran visibles els rols i estereotips de gènere.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Es visualitzaran i s'analitzaran tres anuncis: de neteja (Fairy), de cures (Nenuco) i de cuina (Orlando) (tots els vídeos vinculats a l'apartat de materials). Per ajudar a analitzar-los es pot utilitzar la Fitxa 1, adjuntada també a l'apartat de materials. Seguidament, es crearà un debat a partir de les següents preguntes:

- A l'anunci de Fairy, quina informació es transmet de pare a fill?
- Quina intenció creieu que tenen les persones que han dissenyat l'anunci quan mostren a homes netejant?
- A l'anunci d'Orlando, quina és la característica principal dels productes que s'anuncien? Quina és la reacció de la família?
- A l'anunci de Nenuco, s'al·ludeix a la incapacitat del personatge masculí per cuidar al bebè. En la narració, qui és l'encarregat de transmetre el missatge i insistir sobre la seva incapacitat?
- Segons l'anunci de Nenuco, qui ha de responsabilitzar-se del benestar del bebè i la família?

PROPOSTA DE TANCAMENT

Es poden visualitzar anuncis on realment s'ajudi a construir un marc de convivència just i igualitari.

FONT

<http://www.fundacionmujeres.es/maletincoeducacion/pdf/CUAD4horiz.pdf>

LA DONA IDEAL

 DURADA: 40 min.

 ESPAI: Aula.

 MATERIAL: Ordinador, bolígrafs, paper i un fragment del vídeo “Cuéntame cómo pasó: La mujer ideal (episodio 5)”. En cas de no disposar de material per al visionat, s’ha incorporat el fragment (en format lectura) del vídeo.

 OBJECTIU

Insistir en la injustícia social que és produeix al no compartir les responsabilitats familiars per part de cada membre de la família, amb l’objectiu de sensibilitzar i prendre’n consciència.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

L’activitat comença amb la lectura (la qual es troba a la pàg. 20 del document adjunt) o el visionat de l’extracte del capítol de la sèrie “Cuéntame” (el qual es troba a la pàg. 19 del document adjunt). Quan s’hagi visualitzat, s’inicia un debat amb el grup amb una sèrie de preguntes, tals com: Com era la dona ideal dels anys 70 segons la sèrie? La dona cuidadora, pròpia del rol tradicional de dona mestressa de casa, què rep a canvi? Seguretat econòmica? Amor incondicional? etc.

PROPOSTA DE TANCAMENT

Es pot ampliar la dinàmica realitzant l’activitat complementària que es proposa a la pàg. 21, per tal que l’alumnat observi les diferències entre la dona ideal dels anys 70 i la dona actual. És interessant matisar que el fet que les dones s’hagin incorporat al mercat remunerat de treball, no ha provocat que es deslliuressin de les tasques domèstiques, provocant, en molts casos, les anomenades “dobles jornades de treball”.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

En aquesta activitat és imprescindible el foment d’un esperit crític. Per això, és molt important que la persona que dinamitza l’activitat faci de guia del debat i orienti a l’alumnat cap als objectius proposats. Així, s’ha de focalitzar en que els infants descobreixin quines són les característiques del rol de la dona tradicional al seu país, així com els avantatges i inconvenients d’aquest model pel desenvolupament personal i professional de les dones. S’ha de remarcar també que **no existeix un model definit sobre com ser una dona o un home;** així, es proposa que l’alumnat pugui investigar quin és el model de “dona ideal” als diferents països.

FONT

https://www.juntadeandalucia.es/iam/catalogo/doc/iam/2010/29893_profesorado.pdf

QUI FA QUÈ?

DURADA: 30 min.

ESPAI: Aula.

MATERIAL: Notes adhesives i bolígrafs.

OBJECTIU

Visibilitzar els canvis de rols entre dones i homes en l'exercici de les tasques domèstiques i, al mateix temps, posar de manifest els prejudicis sexistes. També es reflexionarà sobre l'organització del treball domèstic a les cases pròpies de l'alumnat. Es prendrà consciència de la gran quantitat de treballs invisibilitats que es realitzen a les llars, així com en la quantitat de temps que es necessita per executar-los.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

S'enganxarà al front d'un alumne o alumna aleatòriament una nota adhesiva (prèviament creada) sobre una tasca de treball domèstic (a la pàg. 47 de l'enllaç adjunt es mostren exemples). La persona seleccionada no ha de veure l'escrit de la nota, però la resta de l'alumnat, sí. Seguidament el grup ha de començar a donar pistes verbals per tal que la persona amb la nota enganxada endevini la tasca que porta al front. Es repetirà el procés amb diferents alumnes i les diverses notes. Quan es finalitzi, es proposa que l'alumnat complimenti la taula adjuntada a la pàg. 47 del document, en relació a la persona que realitza tals activitats i el temps que n'ocupen. Quan cada alumne tingui la taula completada, es proposa una reflexió al voltant de les següents preguntes:

- Us adoneu de la quantitat de treball que es fa dins d'una llar i sobre quines persones recau majoritàriament aquestes funcions?
- Quant de temps dedica cada membre de la família a les tasques domèstiques? Quant de temps dediqueu vosaltres? Creieu que es suficient?
- Com penseu que es pot solucionar aquesta situació? Com podeu contribuir a millorar el repartiment de les tasques de la llar?
- Els homes, com podeu contribuir a millorar la situació?

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

La persona que dinamitza l'activitat ha de procurar que tant els treballs de la llar més feminitzats (escombrar i fregar el terra...) com els més masculinitzats (arreglar desperfectes de la casa, pintura, jardí), s'assignin indistintament tant a nois com a noies.

FONT

https://www.juntadeandalucia.es/iam/catalogo/doc/iam/2010/29893_profesorado.pdf

UN MÓN SENSE GÈNERE

 DURADA: 2-5 h.

 ESPai: Aula.

 MATERIAL: Folis DinA3 blancs, colors per pintar i decorar el mural, cartolines de colors, cola, papers blancs, bolígrafs, [vídeo del Capítol 1: "Sexe/Gènere"](#) (3 min. i 49 s.), projector i altaveus.

OBJECTIU

Entendre la diferència entre sexe (dimensió biològica) i gènere (dimensió social), fomentant la creativitat de l'alumnat i la capacitat de desmuntar els estereotips de gènere. La finalitat és compartir l'experiència realitzada individualment amb el grup, extreure'n reflexions i posar en valor les experiències o vivències no normatives en relació al gènere.

DURADA

=/- 1h

+1h

ESPai

Aula

Exterior

MATERIAL

Bàsic

Específic

INSTRUCCIONS

Presentem aquí una activitat creativa on cada alumne/a (o grup) podrà imaginar-se una societat diferent a la nostra. En aquest món no hi haurà colors de nois i colors de noies, ni emocions en funció del sexe de naixement, ni maneres de fer, ni gustos, ni jocs. Cada grup o cada persona a títol individual s'haurà d'inventar un món sense normes de gènere. Com seria aquest món? Què canviaria respecte al que tenim ara? Què milloraria? Per fer-ho, primer es posa el vídeo del capítol 1 que està enllaçat a l'apartat de materials i s'aprofita per explicar la diferència entre sexe i gènere. Després, cada persona/grup haurà de fer un exercici de creativitat que consistirà en redactar una història/conte inventat amb aquesta premissa: un dia s'aixequen en un món on no existeix el gènere i, per tant, no hi ha coses que els nois i les noies no puguin fer (o no estigui ben vist que facin). Totes les històries començaran de la següent manera: *Aquell dia em/ens vam despertar i tot havia canviat...* Es fixarà una data per presentar els treballs, on els grups o persones individualment hauran d'explicar, llegir o mostrar la seva creació feta per compartir-la amb el grup. Una vegada presentats tots els treballs s'obrirà un torn de paraules per reflexionar sobre la tasca realitzada. Les següents preguntes obertes poden ajudar a dinamitzar el debat: Què us ha semblat l'activitat? Què n'heu après? Què heu pogut canviar del món en el que vivim? Què podem fer perquè això es transformi en realitat?

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

Per una banda, es recomana fer l'activitat a partir de dues sessions d'una hora (com a mínim) i deixar passar temps entre la primera i la segona. El primer dia es presentarà la proposta i el segon dia es posarà en comú el que cada estudiant ha fet a casa. D'altra banda, abans d'explicar l'activitat, la persona que dinamitzi haurà d'explicar, amb exemples i a partir del vídeo, la diferència entre sexe i gènere, assegurant-se que aquesta ha quedat clara per a tothom. Com a reflexió transversal, és important assenyalar les potencialitats que tenim cada persona a l'hora de trencar amb aquestes normes/estereotips de gènere i respectar aquelles persones que volen viure una vida sense seguir aquests estereotips.

FONT

<http://www.dibgen.com/index-ca.html>

L'ARBRE DE LA MEMÒRIA

 DURADA: Més de 2 h.

 ESPai: Aula (amb col·laboració de l'àmbit familiar).

 MATERIAL: Necessari: Folis DinA3 blancs i material d'escriptura / dibuix (colors, retoladors, bolígrafs, llapis, etc.), ordinador i altaveus per a projectar el vídeo "[Desdibuixant el gènere: capítol 2. Biologia o cultura?](#)" (4 min. 52 s.). Opcional: cartolines de colors, cola, cordill, pinces per penjar el material a les parets...

OBJECTIU

L'objectiu principal de l'activitat és comprendre la diferència entre sexe i gènere, desmitificant la idea que les desigualtats de gènere són per motius biològics o genètics i, al mateix temps, fomentar la curiositat de l'alumnat per descobrir com és i com era la seva família, sempre en clau de gènere.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

L'activitat es centra en la realització d'un arbre de la memòria (un arbre genealògic) de cada infant, en un full DinA3. Per tal d'elaborar-lo, hauran de demanar suport a les seves famílies, arribant a construir l'arbre fins a l'alçada dels avis i àvies o besavis i besàvies. És important que el o la docent remarqui que és necessari deixar un marge d'espai important al costat de cada personatge.

Una vegada cada infant hagi dissenyat el seu arbre genealògic, es demanarà que realitzin una segona investigació, en relació als estudis, professions, estat civil, feina... de cadascun dels integrants de l'arbre. La informació que s'obtingui es sintetitzarà al costat del nom de cada membre de la família. A continuació, es detallen algunes de les preguntes que es poden realitzar:

- Què van estudiar?
- Quina era la seva professió?
- Quanta estona dedicava a fer les feines de casa?
- Quines aficions tenen o tenien?
- Quin estat civil tenen o tenien?
- Tenia carnet de conduir?

Les respostes es posaran en comú amb el grup, per tal d'observar similituds i diferències, entre els homes i les dones de les diferents generacions.

A posteriori, es projectaran els vídeos (adjuntats al final del document), per tal d'acompanyar aquesta reflexió entorn al component social del gènere. El tancament de l'activitat, que s'exposa a continuació, és fonamental.

PROPOSTA DE TANCAMENT

S'ha d'animar a l'alumnat a fer una reflexió que ajudi a entendre l'experiència. S'ha d'analitzar, d'una manera molt clara, com canvia el gènere d'una generació a l'altra, fet que ajudarà a desnaturalitzar-lo i a entendre'l com quelcom que s'aprèn durant la socialització de gènere. Pot ser interessant veure quines altres qüestions interseccionen amb les diferències de gènere (classes social, origen cultural, etc.) i portar-les a debat.

La present activitat es pot comprendre com a un projecte integral, dividit en diverses sessions, si l'agent educatiu ho desitja.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

És interessant no plantejar a l'alumnat que el que estem buscant és una diferència de gènere, sinó més aviat que aquesta emergeixi de les respostes i poder fer-ne l'anàlisi posterior.

En el moment de compartir el treball realitzat amb la resta del grup, cal tenir en compte que els infants estan compartint qüestions personals i sensibles la resta de classe. Cada estudiant té diferents circumstàncies personals i familiars i, per tant, és necessari generar un bon clima abans de realitzar l'activitat en si mateixa. És important que s'evitin els comentaris i judicis dels companys i companyes, així com una breu introducció, a mode de reflexió, de la diversitat de famílies que hi ha actualment i com aquestes enriqueixen la societat.

FONT

<http://www.dibgen.com/index-ca.html>

EL GRAN DEBAT

DURADA: 1-3 h.

ESPai: Aula.

MATERIAL: [Vídeo capítol 4: "Gènere i exclusió"](#) (5 min. i 38 s.), full de mites (vegeu les frases exactes a les instruccions), cartells "HI ESTIC D'ACORD, NO HI ESTIC D'ACORD", projector i altaveus.

OBJECTIU

Aprendre a viure la diversitat com un valor positiu i enriquidor, així com aclarir i aprofundir sobre els conceptes d'identitat de gènere, gènere i sexe i orientacions sexuals i afectives. A més, ampliar l'imaginari sobre formes d'autodefinició personal, sensibilitzar sobre els mites i falses creences sobre el col·lectiu LGTBI existents a la nostra societat i fomentar l'esperit crític davant la discriminació.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Sense visionar el vídeo (de moment), s'explica que es farà una dinàmica per veure quines opinions hi ha a la classe sobre diversitat sexual i de gènere. Es distribueix tot el grup al centre de la classe, posant al cantó esquerre un cartell que digui 'HI ESTIC D'ACORD' i al costat dret el cartell 'NO HI ESTIC D'ACORD'. Es comencen a llegir les següents frases:

- Ser heterosexual és més normal perquè permet reproduir l'espècie humana.
- Als gais i les lesbianes se'ls nota que ho són només veure'ls parlar o moure's.
- Sé reconèixer les persones transsexuals quan les veig.
- Si veig un noi fent ballet o vestit de rosa no puc evitar pensar que és gai.
- Les persones LGTBI ho passen pitjor a la vida.
- En aquesta classe és fàcil sortir de l'armari.

L'alumnat ha de pensar si està d'acord o no amb cada frase i fer una passa cap a on correspongui. En aquest moment de la dinàmica no s'entra al debat. Després de cada pregunta no es torna al centre, sinó que cada alumne/a ha de partir del lloc on el/la van col·locant les seves respostes. Al final de les frases hi haurà un grup que tendeix a la dreta i un altre a l'esquerra. Es divideix la classe segons aquestes dues tendències i aleshores es reparteixen les frases que s'han llegit als dos grups. Cada grup ha d'argumentar, uns a favor i els altres en contra, de cada frase. Han de trobar com a mínim tres arguments per a cada frase i posar-se d'acord dins el grup.

Quan parlem de situar-se a favor o en contra cal que quedi molt clar que pensar una cosa o l'altra no et fa més o menys homòfob, sinó que són mirades amb més o menys informació. Així, cal anar amb cura de no jutjar les intervencions o caure en que hi ha «un grup bo i l'altre dolent». Cada grup té uns 3 minuts per argumentar cada frase i quan s'acaba l'argumentació s'obre el debat, que la persona dinamitzadora s'ha d'encarregar de portar.

Després es visualitzarà el vídeo 4 (annexat als materials de la fitxa) i es torna a parlar de què ha provocat el vídeo, si ha fet canviar postures, etc. La persona que dinamitza fa un tancament en funció del que hagi sortit al debat, desmantant els mites i recollint totes les veus. Finalment, cada grup ha de pensar 5 coses pràctiques que es poden fer per combatre la discriminació cap a les persones LGTBI a l'institut. La persona dinamitzadora recull les propostes i es fa un document que queda a la classe.

EL GRAN DEBAT

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

El tema de la diversitat sexual i de gènere és delicat i emocionalment sensible i està fortament lligat a la discriminació, de manera que cal tenir cura de com en parlem i quin ambient generem. No s'ha de donar per suposat que no hi ha persones LGTBI dins de l'aula i el debat ha de ser fluid, amb la capacitat d'expressar els pensaments de forma respectuosa. Cal no tallar les expressions de les resistències que es tenen amb el tema, ja que per canviar creences primer han de verbalitzar-les. L'última frase/mite parla de la pròpia classe, així que cal que la persona dinamitzadora estigui alerta de que no es reproduïxin dinàmiques discriminatòries i que ningú digui noms de persones (tan si hi són com si no hi són): cal deixar clar que només poden parlar en primera persona. A més, s'ha de valorar per igual la tasca del grup a favor i en contra.

FONT

<http://www.dibgen.com/index-ca.html>

EL GÈNERE ENCAPSULAT

 DURADA: 1 h.

 ESPai: Aula.

 MATERIAL: Retalls d'anuncis de revistes (on les imatges transmetin com se suposa que homes i dones "han de ser i com s'han de comportar"), paper gran (d'embalar, p.ex.), dos cartells titulats NOIES/DONES i NOIS/HOMES, el [Full de Treball 1.2](#). (pàg. 35) i bolígrafs.

OBJECTIU

Explorar i qüestionar els rols i estereotips de gènere construïts i reproduïts socialment, inclosos pels mitjans de comunicació. Explorar les creences en relació amb el gènere, reconèixer l'impacte negatiu de la normativitat rígida de gènere i com limita les eleccions d'homes com i dones. Per últim, comprendre la relació entre socialització de gènere, desigualtat de gènere i jerarquies de poder i com el compliment de la normativitat de gènere contribueix a la violència masclista.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

En primer lloc, es formaran grups petits, preferiblement mixtos, de manera que una meitat dels grups treballi amb imatges de dones i l'altra meitat amb imatges d'homes. Es reparteix a cada grup els retalls de les revistes i una còpia del Full de Treball 1.2 (annexada als materials). Una vegada que l'alumnat hagi tingut temps de discutir l'activitat (aproximadament 20 minuts), es preguntarà què han respost i es classificaran les respostes als dos cartells NOIES/DONES i NOIS/HOMES. Seguidament, es dibuixarà al voltant de les paraules una caixa (una per les dones i un altre pels homes). Tot seguit, s'explicarà què són les caixes de gènere i que en elles apareixen els comportaments que s'espera que tinguin les persones segons el seu gènere. Aleshores, es generarà un debat amb les següents preguntes:

- Segons la teva experiència, com se suposa que les noies han de ser i comportar-se? Què els fa ser atractives o populars?
- Com se suposa que els nens han de ser i comportar-se? Què els fa ser atractius o populars?
- On aprenem la normativitat de gènere? Quan comencem a aprendre-la? Qui ens l'ensenya?
- Algun d'aquests dos gèneres sembla tenir més poder o una posició més forta en la nostra societat?
- És fàcil romandre dins les caixes? Què passaria si s'actués de manera diferent al que estableixen les caixes? Com serien tractades per les seves famílies, companyes, companys, la societat?
- Què els hi passa a les persones quan les seves actituds s'ajusten al que apareix a les caixes?
- Què ens manté a les caixes? Existeix algun sistema de recompenses o càstigs? Com afecta aquest sistema a les decisions que prenem?

Durant el debat, si l'agent educatiu observa que s'identifiquen qualitats addicionals a aquelles que hi ha a les caixes de gènere, es poden afegir als cartells. Així mateix, les opinions sobre les recompenses i càstigs s'anotaran en el paper gran d'embalar, o bé a la pissarra.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

La finalitat de l'activitat és adonar-se que tots i totes en sentim pressionats/des per ajustar-nos a un ideal de dona i home, però que la complexitat de cada individu fa que sigui difícil, si no impossible, encaixar en les "caixes de gènere". Durant l'activitat cal tenir en compte que la desigualtat de gènere pot ser un tema sensible que pot generar rebuig. És important ajudar a explorar si aquestes qualitats són dictades per la societat en lloc de basar-se en la biologia. Pot ser d'ajuda per la persona que dinamitzi l'activitat investigar estadístiques específiques sobre la bretxa salarial o el nombre de dones amb càrrecs de poder (en comparació als homes).

FONT

https://medinstgenderstudies.org/wp-content/uploads/ManualY4Y_SP2.pdf

ESTEREOTIPS DE GÈNERE

 DURADA: 40 min.

 ESPai: Aula.

 MATERIAL: Paper, llapis, colors, pissarra i retoladors.

OBJECTIU

Introduir els conceptes d'estereotip i rols de gènere per tal de reconèixer els estereotips que socialment s'adjudiquen a homes i dones i també integrar la dimensió social del gènere en la comprensió de la construcció de la identitat com a homes i dones.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Es presenta el concepte d'estereotip de gènere des del punt de vista teòric. A continuació, es demana a l'alumnat que dibuixin dos retrats: un que representi els estereotips de gènere femenins i un altre que representi els estereotips de gènere masculí. En altres paraules, cal que els dibuixos encarnin els estereotips predominants avui a aquesta societat per a les dones i els homes. Tot seguit, es presenten i s'expliquen els dibuixos i es plantegen les preguntes següents:

- Quines característiques tenen les dones?
- Què caracteritza allò femení, la feminitat?
- Quines característiques tenen els homes?
- Què caracteritza allò masculí, la masculinitat?

Es recull a la pissarra i a partir de la informació que s'obté es completen els conceptes d'estereotip i de rol presentats abans, alhora que s'evidencia les diferències que hi ha a causa de la categorització de gènere i les conseqüències que impliquen. És important veure com la interseccionalitat afecta també la creació d'estereotips al mateix temps que el gènere.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

Es poden fer variacions que facilitin el recull d'idees, com pot ser fer un recorregut històric pels rols entre diferents generacions de la pròpia família: progenitors, avis, àvies...

FONT

https://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/docs/vm_materialdidactic_violencia_masclista.pdf

NO M'EXPLIQUIS CONTES!

 DURADA: 40 min.

 ESPAI: Aula.

 MATERIAL: Contes tradicionals (per exemple, la Caputxeta vermella, la Blancaneus i la Ventafocs) i [Fitxa 17](#).

 OBJECTIU

Reflexionar sobre els models de masculinitat i feminitat predominants en el repartiment de tasques domèstiques a través dels contes tradicionals.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Per reflexionar sobre com els contes tradicionals reforcen la ideologia de gènere, s'escolliran alguns contes a analitzar. Com a exemples, es pot utilitzar el conte de la Caputxeta vermella, que mostra la noia fràgil que s'enfronta a un món ple de perills; la Blancaneus, que presenta el matrimoni o la parella com el projecte vital que la salva de la vida en solitud; o la Ventafocs, on la noia surt de la situació a través del compromís amb un príncep blau, que li proporciona estima i estatus social.

L'alumnat haurà de buscar en contes il·lustrats infantils exemples dels models tradicionals de masculinitat i feminitat i comprovar el seu significat simbòlic. Per exemple, el davantal simbolitza el paper femení per excel·lència: la neteja de la casa i la cura dels nens; les ulleres simbolitzen la intel·ligència i la instrucció; els diaris representen la informació, la modernitat i la participació a la vida pública... A la fitxa 17 (enllaçada a l'apartat de materials) trobareu eines per analitzar els significats de les il·lustracions dels contes infantils.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

Els contes, que estan molt presents en la infància, estan carregats d'un llenguatge simbòlic que ens mostra els models tradicionals de masculinitat i feminitat.

FONT

<http://www.fundacionmujeres.es/maletincoeducacion/pdf/CUAD4horiz.pdf>

<http://www.fundacionmujeres.es/maletincoeducacion/pdf/FICHA17.pdf>

CARACTERÍSTIQUES DE DONES I HOMES

 DURADA: 30 min.

 ESPAI: Aula.

 MATERIAL: [Fitxa de treball 1](#) (pàg. 10) i bolígraf.

 OBJECTIU

Diferenciar les característiques o trets de caràcter no determinats biològicament que la societat continua considerant com a més pròpies de dones i d'homes. A més, prendre consciència de com assumim aquests estereotips de gènere sense qüestionar-los.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

L'alumnat individualment haurà d'omplir la fitxa de treball (disponible a l'enllaç adjunt), assenyalant les característiques que considera que descriuen o representen millor els homes, les dones o ambdós.

La fitxa de treball inclou els següents conceptes: força física, tendresa, debilitat física, fredor, domini, autoritat, passivitat, iniciativa, submissió, delicadesa, sensibilitat, corpulència, baix/a, sentimentalisme, alt/a, detallista, afecte, comprensió, bellesa i dependència.

A continuació, raonaran amb la resta del grup les respostes i es farà notar com la majoria de les característiques recollides a la llista són apreses, és a dir, transmeses socialment pel fet de ser un home o una dona, i que no depenen de la base biològica que determina la pertinença a un sexe o un altre.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

L'agent educatiu ha d'introduir a l'activitat la idea que la diferència biològica també té un punt social. És a dir, el sexe, entès com un conjunt de característiques biològiques que permeten definir els éssers humans com a homes i dones, és una construcció social subjecte al canvi en funció del lloc, el temps i la cultura. Així, es pot aprofitar per introduir conceptes com el sexe, el gènere i la identitat de gènere.

FONT

https://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/docs/vm_materials_estimar_no_fa_mal.pdf

VIATGE PERSONAL EN CLAU DE GÈNERE

 DURADA: 1 h.

 ESPai: Aula.

 MATERIAL: Fotocòpies del [qüestionari](#) (material 1.2.1, pàg. 25), aparell per posar música i CD, o bé ordinador amb altaveus i música.

 OBJECTIU

Prendre consciència de la pròpia socialització de gènere durant les diferents etapes de la vida i identificar les diferències i similituds entre els diferents processos d'aprenentatge del gènere.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Per introduir l'activitat, s'explica que el gènere travessa la nostra experiència des de ben petites i petits, i que amb aquesta activitat es pretén revisar com l'hem après i de quina manera ens ha influenciat i ens influencia. Advertim que aquest és un exercici molt personal i profund i que cadascú pot compartir el que li vingui de gust i arribar fins on vulgui. Es reparteix el qüestionari (adjunt a l'apartat de materials) i es demana a cada participant que el respongui de manera individual. Poden ajudar-se escrivint les idees importants o si ho prefereixen, simplement, pensar en cadascuna de les preguntes plantejades, amb la companyia d'una música tranquil·la. Seguidament, es faran grups de tres o quatre persones i es posaran en comú totes les preguntes, sent important que puguin parlar totes i tots. Les persones dinamitzadores no participen en aquesta part, però sí que aniran marcant el temps. Després, s'obre un torn de paraula a partir de les següents preguntes:

- Heu trobat diferències? I similituds? A què es devien?
- Com us heu sentit?

Es tanca l'activitat recordant la importància de revisar com hem après el gènere i com això ens afecta personalment i a l'hora d'educar, ja que mentre eduquem estem constantment transmeten valors, tant de manera conscient com inconscient.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

És important tenir en compte que aquesta activitat pot portar a les i als participants a connectar amb experiències pròpies — i aquest n'és l'objectiu — i que això a vegades pot resultar dolorós o si més no, intens. És important respectar els ritmes de cada persona i generar un ambient de molt respecte i confiança en que no es permetin comentaris o bromes que el dificultin. Quan treballin per grups, podem recordar que disposen de tot l'espai i que es poden moure per trobar un lloc on se sentin còmodes.

En moltes ocasions s'acostuma a parlar de manera racional sobre aquests temes, o bé es mostren resistències i distància respecte a com el gènere ens afecta i ens condiona. Sense jutjar i entenent que ningú no és culpable d'haver après determinades idees normalitzades en una societat com la nostra, sí que es pot incentivar els i les participants a parlar des de l'emoció, assumir la responsabilitat que representa reconèixer qui som i d'on venim i a no tenir por de revisar-nos.

FONT

https://candela.cat/wp-content/uploads/2016/10/vm_pam_a_pam_coeduquem.pdf

SOBRE DISTRIBUCIÓ D'ESP AIS A L'ESCOLA

 DURADA: 2 h.

 ESP AI: Aula i espai obert (pati).

 MATERIAL: [Fitxa 5](#), papers i bolígrafs.

 OBJECTIU

Prendre consciència dels estereotips de gènere que existeixen en la societat a través dels jocs i joguines. Visibilitzar els usos dels espais i la importància que tenen, així com emfatitzar la llibertat d'utilitzar-los de cada individu.

DURADA

=/- 1h

+1h

ESP AI

Aula

Exterior

MATERIAL

Bàsic

Específic

INSTRUCCIONS

L'activitat consisteix en un treball d'investigació. Es divideix el grup en dos i es va al pati on juguen les nenes i nens més petits. Cada grup observarà i buscarà les respostes a les següents qüestions:

- A què juguen les nenes? I els nens?
- Juguen a diferents espais del pati? Es distribueixen per igual en el pati?
- Amb els mateixos companys de grup, ocupeu diferents espais les noies que els nois?

Seguidament, es comparteixen les respostes obtingudes amb la resta del grup i es comenten. Finalment, es reparteix la Fitxa de treball número 5 (adjuntada a l'apartat de materials), i es debat sobre els gràfics que apareixen en ella relacionats amb la distribució dels espais escolars.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

Per acabar l'activitat, es proposa fer una enquesta als infants que han estat observats prèviament mentre jugaven al pati. Les preguntes podrien ser les següents:

- Quins jocs us agraden més?
- Quins jocs teniu? Quins us agradaria tenir?

La informació es recopila segregada per sexes. Aleshores, amb la informació obtinguda, es redacten les conclusions a què s'ha arribat, donant resposta a si existeixen diferències entre les joguines de nenes i les de nens, a què, amb qui i on juguen nens i nenes i si els agradaria poder jugar a qualsevol joc.

FONT

<http://www.fundacionmujeres.es/maletincoeducacion/pdf/CUAD1horiz.pdf>

QUIN VALOR?

 DURADA: 40 min.

 ESPai: Aula.

 MATERIAL: Targetes amb activitats (vegeu les instruccions) i pissarra.

 OBJECTIU

Visibilitzar els treballs de cures i entendre la seva importància pel sosteniment de la vida, sent conscients que es tracta d'activitats amb menor valoració social i econòmica.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Les targetes, prèviament preparades per l'agent educatiu, recolliran tant activitats de cures com activitats productives: vendre cotxes, treballar en un banc, presentar un programa de TV, treballar en un hospital, fer el dinar, netejar els carrers, vendre fruites i verdures, arreglar bicicletes, cuidar a persones malaltes, ajudar a algú a fer els deures, reciclar la brossa, netejar la cuina, tenir cura de persones grans, cuidar d'infants, escoltar a amistats o familiars, ajudar a resoldre un problema, treballar en una oficina, ser bomber o bombera, treballar en la construcció de cases... Es divideix el grup en 2 subgrups i s'assigna a cadascun d'ells un conjunt de targetes (és important que les activitats de les targetes siguin exactament les mateixes per a cada grup). El primer grup les endreçarà segons aquelles que siguin més productives econòmicament, mentre que el segon les ordenarà seguint la consigna d'activitats més necessàries per al sosteniment de la vida.

Una vegada classificades, l'agent educatiu col·locarà cada classificació a la pissarra de manera paral·lela, perquè es puguin identificar fàcilment les diferències, i farà les següents preguntes: Quines diferències noteu entre una classificació i l'altra? Per què el grup 1 heu situat aquesta activitat tan amunt i el grup 2 tan a baix? Què heu tingut en compte per classificar-les? Qui fa a casa vostra les tasques de cures, necessàries per al sosteniment per la vida?

PROPOSTA DE TANCAMENT

Per tancar la dinàmica, es farà una reflexió sobre qui fa, majoritàriament, les tasques de cures i sobre com aquestes són imprescindibles per la vida.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

Quan es comparteixen les dues classificacions a la pissarra, convé que l'alumnat s'adoni que les activitats més necessàries per a la vida i les més productives són pràcticament contraposades; i que les activitats de cura més necessàries per a la vida són realitzades majoritàriament per dones.

CUIDAR ÉS UNA ALTRA HISTÒRIA

DURADA: 1 h.

ESPai: Aula o espai obert.

MATERIAL: [Joc de cartes](#) (impreses o joc online), materials per a la creació.

OBJECTIU

Enfortir la consciència personal i ciutadana sobre les cures com a eix central de les nostres vides i societats, qüestionant el model capitalista patriarcal que genera desigualtats de gènere per la manca de corresponsabilitat en les cures.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

La dinàmica treballa les tasques de cura a partir d'un joc de 30 cartes i uns contes associats a cada carta, abordant el dol, la desigualtat, les dificultats de conciliació i la corresponsabilitat en les tasques de cures. Presentarem l'activitat i definirem les cures a partir d'una sèrie de preguntes, exposades a la guia didàctica. Després, l'alumnat escollirà (sense mirar) una carta de la baralla per treballar amb ella, que s'ensenyarà a la resta del grup i es descriurà entre totes. Explicarem el conte al què fa referència la carta, convidarem al grup a tancar els ulls i proposarem una imatge a partir del conte, situant al grup en l'escena i fent una sèrie de preguntes (p. e. com és el lloc on estàs? Què vols fer? Com et sents?...). Seguidament, el grup comentarà les escenes que han vist i preguntarem si el personatge investigat cuida, descuida o necessita ser cuidat. A partir de la resposta, convidarem al grup a moure's per l'espai com aquest personatge i finalment projectarem de manera plàstica allò que hem sentit durant l'activitat.

PROPOSTA DE TANCAMENT

Es poden fer diverses sessions amb diferents cartes, per tal d'incloure altres visions sobre les cures. Mantenint la forma d'inici i tancament, es varia el protagonista o antagonista o bé, l'expressió plàstica o l'objecte màgic.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

Les cartes de la 1 a la 25 poden utilitzar-se en totes les edats, però a infantil i primària és convenient retirar les cartes de la 26 a la 30, perquè es tracta de temàtiques pròpies de secundària. Per enfocar el sentit de les cartes i el seu ús, la guia didàctica (enllaçada a la web) proposa una sèrie de preguntes per convidar a la reflexió.

FONT

<https://www.intered.org/es/recursos/cuidar-es-otra-historia>

DONES REFERENTS

DURADA: 1 h.

ESPai: Aula.

MATERIAL: Fulls, bolígrafs, llibres de text i/o internet.

OBJECTIU

Reflexionar sobre les relacions de poder i la invisibilitat al llarg de la història, les contribucions de les dones en diverses disciplines (ciència, economia, art, literatura...) i la invisibilitat i falta de reconeixement de les feines d'atenció a les persones (cuinar, netejar, atendre les persones malaltes, acompanyar en els estudis...), que sostenen la vida i que normalment duen a terme les dones.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Es demana a l'alumnat que digui quatre noms de persones que hagin destacat en el passat o destaquin en l'actualitat per disciplina (ciència, política, esport, art, música, literatura, etc.). Posteriorment, se'ls demanarà que analitzin les respostes per a cada disciplina en relació al gènere i el lloc de naixement. Es comenten els resultats i si no s'han anomenat dones o se n'han anomenat menys, es donaran deu minuts a l'alumnat perquè pensi en personatges femenins. Si es necessari, per fer-ho podran consultar els llibres de text, anar a la biblioteca o buscar a Internet. Es demanarà que facin una breu exposició sobre aquestes dones, tant les que s'han mencionat a l'inici del joc com més endavant. Per últim, preguntarem a l'alumnat pels treballs d'atenció a les persones: Qui les fan habitualment? En podríem prescindir? Si són imprescindibles, per què s'invisibilitzen? Tot això per posar en valor aquestes feines que sostenen la vida i que normalment fan les dones.

PROPOSTA DE TANCAMENT

La durada d'aquesta activitat es pot ampliar si es demana a l'alumnat que busqui més informació sobre dones referents o que faci una anàlisi crítica de les dones que apareixen als seus llibres de text o en altres llibres de consulta.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

És important aturar-se a reflexionar sobre el concepte de poder i que es prengui consciència sobre la importància d'esforçar-se per trencar amb les relacions jeràrquiques entre els homes i les dones, i aconseguir així que es produeixi un reequilibri del poder.

FONT

<https://intered.org/es/recursos/dones-que-parlen-de-dones>

CRÉIXER AMB CURA: EL JOC DE LA JENGA

DURADA: 1 h. (aprox.). Tot i això, l'agent educatiu pot dilatar l'activitat fins a 3 h., si així ho desitja.

ESPAI: Aula o espai obert.

MATERIAL: Les fustetes que constitueixen [El joc de la Jenga](#).

OBJECTIU

El joc de la Jenga és un joc que vol ser una eina útil per la comprensió de l'actual model de desenvolupament, fonamentat en el creixement constant, així com mostrar la seva inviabilitat i els danys que ocasiona a les persones i a la natura. També aspira a ser d'utilitat per vincular aquests conceptes a altres conceptes curriculars de les diferents assignatures.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

El joc consta de 54 blocs de fusta, que s'han d'haver adquirit prèviament. L'activitat comença amb el muntatge de la torre original, que es formarà apilant els blocs en horitzontal de manera que cada pis de la torre tingui 3 blocs junts. Si al primer pis (la base) es col·loquen els blocs en direcció vertical, el següent anirà en direcció horitzontal, i així successivament. Al final quedaran 18 pisos. Al muntar-la, s'explicarà que la torre representa la mateixa idea que un iceberg, és a dir, que les fitxes situades a la base de la torre representen hores dedicades a tasques de cures i les fitxes situades a la part superior, les hores dedicades als treballs productius del mercat laboral.

Per torn, els infants agafaran una de les [targetes](#) que es proposen al material adjuntat (prèviament impreses) i la llegirà en veu alta. A cadascuna d'elles, es parla d'una tasca de cura, remarcant la seva importància. El contingut mostra com, a mesura que passen els anys, la tasca que es descriu es comprèn com a menys important (externalitzant-la al mercat o dedicant-hi menys hores).

Seguidament, extrauran una fitxa de la base de la piràmide i la situaran a la part superior per representar simbòlicament el canvi esdevingut. El joc segueix fins que la torre cau.

Aquest joc pretén que les persones puguin:

- Reconèixer els treballs de cures i comprendre la seva importància en el sosteniment de la vida.
- Qüestionar el "mite de creixement" i identificar les conseqüències del model de desenvolupament dominant.
- Identificar estereotips i rols de gènere que intervinguin en la divisió sexual del treball.
- Detectar l'androcentrisme que recau en la invisibilitat de les cures.
- Reconèixer el paper de la naturalesa com a base sobre la qual s'assenta la vida i la crisi ambiental actual.

PROPOSTA DE TANCAMENT

Després de jugar es pot prendre un temps per reflexionar sobre l'experiència, extrapolar-la a la vida real i pensar què podem fer per transformar el nostre model de desenvolupament a un model més sostenible.

FONT

[Crecer con cuidados. El juego de la jenga | InteRed](#)

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

Abans de començar a jugar, es recomana presentar alguns conceptes que puguin ajudar a contextualitzar el joc. Alguns d'aquests conceptes són: el treball productiu, el treball de cures, el mercat, l'ocupació, el creixement... És especialment rellevant presentar la idea d'iceberg, que representa la (in)visibilitat i valoració que cada tipus d'activitat rep a la nostra societat. Si es juga una segona vegada al joc, es pot posar èmfasi en qui són les persones encarregades de dur a terme aquestes activitats. Així, es poden introduir els conceptes de sexe, gènere, rols de gènere, divisió sexual del treball o doble jornada.

LES TASQUES DE CURA I LA SEVA DISTRIBUCIÓ

 DURADA: 1 h.

 ESPAI: Aula.

 MATERIAL: Blocs de notes adhesives o fulls i retoladors.

 OBJECTIU

Incentivar al grup a reflexionar sobre les tasques de cura així com reconèixer la seva importància.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Per a dur a terme l'activitat caldrà dividir a l'alumnat en grups de 4 a 6 persones. Cada grup haurà de rebre un bloc de notes adhesives (o de fulls) i un retolador, on hauran d'escriure de forma col·lectiva de cinc a deu activitats en relació a les tasques de cures que es fan a l'institut i/o espai socioeducatiu. La persona dinamitzadora haurà d'identificar si hi ha elements que sovint no s'entenen com a tasques de cura que poden no haver estat inclosos, a tall d'exemple: "Netejar els espais comuns", "Cuinar a la cantina/cafeteria", "Netejar-se les mans abans d'anar a classe", "Preocupar-se pel benestar emocional de les companyes i companys", "Fer tasques de manteniment de l'espai", "Regar les plantes"... Si aquest tipus d'activitats no han estat incloses a la llista, la persona que dinamitza les llegirà per tal que puguin ser preses en compte i plantejarà si aquestes s'identifiquen també com a tasques de cura o no.

Seguidament, es discutirà col·lectivament quines de les tasques que s'han llistat són més rellevants, enganxant-les a la paret o a la pissarra de forma visible ordenades de més a menys importants. Tot seguit, es posarà el nom de la persona o les persones que, fins al moment, s'han encarregat d'aquestes tasques. La persona que dinamitza ha d'identificar si hi ha desigualtats entre homes i dones i reflexionar a què poden ser degudes. També cal tenir present si algunes d'aquestes tasques estan externalitzades, i en aquest cas, qui és qui dispensa aquesta cura.

FONT

https://carenet.in3.uoc.edu/wp-content/uploads/2020/02/KIT_LLIBRET_desembre1.pdf

FEINES DE CURA

DURADA: 1 h.

ESPAI: Aula o espai obert.

MATERIAL: Papers i bolígrafs (opcional).

OBJECTIU

Treballar les cures com a part essencial de la salut comunitària, entenent quines són les necessitats de cura al llarg de la vida i què són les feines de cura quotidianes. Així mateix, visibilitzar i donar valor a les dones com a principals cuidadores, tot qüestionant aquest fet com una desigualtat social i de gènere, i visibilitzar que hi falten els homes en aquest àmbit amb l'exemple de les professions feminitzades relacionades amb les cures. Finalment, identificar com ens cuidem i com cuidem dels nostres entorns..

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

L'activitat es tracta de fer un debat grupal. La persona que dinamitza l'activitat farà reflexionar al grup a partir de les següents possibles preguntes (a la pàg. 6 de l'enllaç adjunt es troben les respostes):

- Què son les cures?
- Què vol dir cuidar?
- Qui cuida generalment? Per què pensem que passa això? Pensem que és una feina que només poden fer les dones?
- Hi ha alguns treballs de cura que no es veuen ni valoren tant. Per exemple, qui neteja l'institut? Qui fa el menjar a l'hora del menjador?
- I vosaltres, cuideu?
- Què podem fer per què les persones ens sentim cuidades? Per sentir-nos bé?
- Què fem a l'institut per cuidar-nos entre els nens i nenes? (en un sentit ampli de benestar físic-emocional-mental-social)
- Com ens cuidem nosaltres mateixos/es? Feu coses que us relaxen? Feu coses que us diverteixen? Feu coses que us fan sentir felicitat? Dormiu les hores que necessiteu per estar descansats/des?
- Com cuideu als companys i companyes? Les escolteu quan us parlen? Els doneu suport quan senten tristesa? Les ajudeu quan ho necessiten? Les abracem?
- Com cuideu els espais de l'institut? Netegeu la classe o el pati? Deixeu els espais recollits i endreçats? Parleu fluixet als espais comuns per no molestar a la resta de persones?
- És l'institut un espai de cures? Si teniu un problema, hi ha espais per compartir com us sentiu? I si teniu un conflicte amb algun/a company/a de classe? Us trobeu els espais nets i endreçats?

PROPOSTA DE TANCAMENT

Una possible activitat de tancament seria plasmant la reflexió prèvia amb ajuda d'un procés creatiu, com el d'elaborar un diari. Deixem a la vostra elecció les formes d'expressar-ho: fotografia, arts plàstiques, redacció, poesia, etc. Com més bonic i creatiu, millor!

FONT

<http://placomunitari.poblesec.org/wp-content/uploads/2021/03/Posem-les-cures-al-centre-de-la-vida.-Guia-didactica-per-a-les-escoles.202112.pdf>

ENS CUIDEM I, CUIDEM?

 DURADA: 45 min.

 ESPai: Aula.

 MATERIAL: Audiovisual “[Actúa con cuidados: Pistas para un modelo de vida sostenible](#)” (18:45 min), reproductor de vídeo i connexió a internet.

OBJECTIU

Comprendre les causes i conseqüències de la cadena global de cures, al mateix temps que entendre l'existència d'un sistema socioeconòmic que no dona prioritat a la vida.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Després de visualitzar l'audiovisual “*Actúa con cuidados: Pistas para un modelo de vida sostenible*”, que servirà per abordar la reflexió sobre les tasques de cures i les cadenes globals de cures, es dialogarà (entre tot l'alumnat o en subgrups) sobre les conclusions extretes del vídeo:

- Havíem pensat abans en les tasques de cures?
- Eren visibles per nosaltres?
- Qui les fa?
- Som conscients de la cadena global de cures?

L'agent educatiu recordarà que els treballs de cures han estat històricament realitzats per dones en el marc de les relacions familiars, invisibilitzats i poc valorats.

PROPOSTA DE TANCAMENT

Es proposa que l'alumnat realitzi una petita investigació en relació a les condicions laborals de les treballadores de la llar, realitzant un mural conjunt, per tal d'exposar-lo.

FONT

https://www.juntadeandalucia.es/iam/catalogo/doc/iam/2010/29893_profesorado.pdf

L'HERÈNCIA. UN CÒMIC PER ACTUAR AMB CURES

 DURADA: 1 h. 20 min.

 ESPAI: Aula.

 MATERIAL: Còmic "La Herencia", fulls i bolígrafs.

 OBJECTIU

Visibilitzar i valorar les persones, majoritàriament dones, que sostenen i regeneren la vida i que no gaudeixen de reconeixement públic i econòmic per realitzar aquestes tasques. El còmic "La Herencia" aporta una reflexió sobre les dinàmiques del sistema capitalista heteropatriarcal per tal de transformar el sistema des de les cures i la sostenibilitat de la vida.

DURADA

=/- 1h

+1h

ESPAI

Aula

Exterior

MATERIAL

Bàsic

Específic

INSTRUCCIONS

Després de la lectura del còmic (enllaçat als materials), en grups de 4 a 6 persones, es reflexiona al voltant de les següents preguntes: Què us ha semblat el còmic? Quins continguts o temes destacaríeu com a principals? La persona dinamitzadora recull els temes o continguts que apareguin, sent recomanable organitzar les respostes en tres eixos: 1) Globalització, 2) Migració, refugi i interculturalitat i 3) Cures, deute i cadena global de cures. A cada grup se li assignarà dos dels eixos, deixant entre 5 i 10 minuts per donar resposta a les següents preguntes:

- **Globalització:** Quins personatges parlen de beneficis emocionals i afectius? Quins altres personatges parlen de producció i beneficis materials?
- **Migració, refugi i interculturalitat:** Al còmic trobem expressions com: «Ja, ja, però els teus sogres no li deixaran l'herència a la mora», «Aquesta negra ha d'haver-li menjat el cap a la meva tia perquè li deixi el pis», «Sí, sí, un encant i en un no res s'immola amb una bomba». Us han cridat l'atenció aquestes frases? Què en penseu? A què fan referència? Quines actituds podem trobar en els nostres entorns que s'identifiquen amb aquestes expressions?
- **Cures, deute i cadena global de cures:** Com definiríeu el deute de cures? I la Cadena Global de Cures?

PROPOSTA DE TANCAMENT

Per relacionar el còmic amb les vivències personals, s'empraran les següents preguntes: Quines tasques de cura realitzo? A qui dedico aquestes tasques de cures? On les faig? (Illa, comunitat, natura...) Quin és el meu deute de cures? De quines cures m'he beneficiat i em beneficio? Puc fer alguna cosa perquè aquest deute de cures disminueixi? Donem uns minuts (2-3) per a escriure les respostes en fulls, on s'inclourà una frase amb la següent estructura: Jo, (nom), tinc un deute de cures amb (persona identificada). Em comprometo a disminuir aquest deute amb (acció proposada).

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

Els/les adolescents han d'aprendre a posar el "jo" en relació amb el "nosaltres" (formant part d'un grup i de la societat) mitjançant accions. Per tant, cal procurar que reflexionin sobre ells/es mateixos/es en el món per tal de comprendre com es produeixen les relacions de cures i prendre consciència sobre com participen i contribueixen a aquestes relacions.

FONT

<https://www.intered.org/es/recursos/recursos-educativos/la-herencia-un-comic-para-actuar-con-cuidados>

LES CURES AL MÓN. CURES DES DE LA DISTÀNCIA

 DURADA: 1-2 h.

 ESPAI: Aula.

 MATERIAL: Vídeo 1 [“Paris, je t’aime - Loin du 16e”](#) (5 min. i 7 s.), Vídeo 2 [“Cuidar a l'altra banda de l'Atlàntic”](#) (2 min. i 32 s.), Vídeo 3 [“El otro lado del cuidado”](#) (1 min.), projector, accés a internet, folis, bolígrafs i fulls amb les preguntes impreses (opcional).

OBJECTIU

Introduir la reflexió sobre la complexitat i diversitat dels treballs de cures, la importància i el seu valor per a sostenir les vides i sobre com s'atenen aquestes necessitats, configurant cadenes globals de cures, una dinàmica amb repercussions sobre les condicions de vida de les dones migrades més enllà de les nostres fronteres.

DURADA

=/- 1h

+1h

ESPAI

Aula

Exterior

MATERIAL

Bàsic

Específic

INSTRUCCIONS

Abans, es demana a l'alumnat que es configuri en grups d'entre 4 i 6 persones. En primer lloc, es passarà la visualització del vídeo 1 (enllaçat als materials). En finalitzar la projecció del vídeo, s'anima a compartir en petits grups: Quines emocions i sensacions us ha despertat? Com és la vida de la protagonista? Quina feina fa? Quan creieu que cobra pel seu treball? Com creieu que se sent? Coneixeu alguna persona que es trobi en aquestes circumstàncies? Com creieu que se sent? El vídeo està rodat a França; creieu que a Catalunya es donen aquestes situacions? Podeu fer alguna cosa per millorar-les?

Després d'uns 5-10 minuts per la reflexió, s'exposa que aquestes situacions també succeeixen a Catalunya, com es mostra al vídeo 2 (enllaçat als materials), que té com a protagonista a la Maria Osorio, que va néixer a Bogotà i treballa a Tarragona. En grups, es reflexionarà sobre les següents qüestions: Quines emocions i sensacions us ha despertat? Com és la vida de la protagonista? Quina feina fa? Quan creieu que cobra pel seu treball? Com creieu que se sent? Què us ha cridat més l'atenció del que ens explica? Heu identificat alguna vulneració de drets? Teniu alguna idea de què fer per millorar situacions com la que descriu?

A continuació, expliquem que la Maria és un exemple de la Cadena Global de Cures, que és una cadena que afecta a moltes dones del món i que genera vulneració de drets. Per això, moltes dones s'organitzen per tal de tenir més força i reivindicar que es respectin aquests drets, com es mostra en el vídeo 3 (enllaçat als materials). Després es llisten les següents preguntes: Què us ha cridat més l'atenció del que ens expliquen aquestes dones? Heu identificat alguna vulneració de drets? Teniu alguna idea de què fer per millorar situacions com les que descriuen?

Aquesta activitat busca introduir la reflexió a través, principalment, de testimonis de dones que viuen a Catalunya i formen o han format part de la cadena global de cures. Afavorir la reflexió crítica sobre migracions, discriminacions, violències i vulneració de drets que es vinculen i retroalimenten.

PROPOSTA DE TANCAMENT

Aquesta sessió pot generar gran emotivitat entre els assistents, per això es recomana destinar uns minuts al tancament. En cercle i de peu, es convida a una roda verbal per compartir, amb una frase, una manera d'agrair les cures rebudes, per exemple: Jo, (nom), agraeixo (una cura) que he rebut de (persona que ha satisfet la meua necessitat de cura).

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

A la [guia didàctica](#) (pàg. 50), hi ha una proposta de dinàmica inicial per introduir el tema i reflexionar, en conjunt, sobre les necessitats de cures, les tasques de cures i les persones que se'n responsabilitzen, per visibilitzar la seva feminització.

FONT

<https://alotroladodelcuidado.intered.org/educacion/wp-content/uploads/2021/10/alaltrabandadelescures-unitat-didactica.pdf>

EL PERILL DE LA HISTÒRIA ÚNICA

 DURADA: 1-2 h.

 ESPAI: Aula.

 MATERIAL: [Vídeo "Chimamanda Adichie El peligro de la historia única"](#) (18 min. i 46 s.), pissarra, projector i ordinador.

OBJECTIU

Contribuir a generar anàlisi crítica sobre la construcció de coneixement i els relats hegemònics, els estereotips i prejudicis i la cerca de referents, així com les seves conseqüències en la construcció de la nostra identitat i de l'imaginari col·lectiu que com a societat legitimem. Proposem fer-ho a través del relat "*El perill d'una única història*", transmetent la idea de respectar i valorar la diversitat com a font d'enriquiment, el que implica fomentar la sensibilitat i curiositat cap als mal anomenats "altres" i les seves cultures, i també per obrir possibilitats per comprendre el món a partir de les seves històries.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

Per introduir l'activitat, es realitza una dinàmica en la qual es convida a fer una ronda de presentació a través d'un objecte personal. Aquest objecte el poden portar de casa, si prèviament se'ls hi fa memòria, o escollir un objecte que portin a sobre o tinguin a mà (una polsera, un collaret, una samarreta que tingui un significat especial per a qui la porta...). Convidem a l'alumnat que, a través de l'objecte escollit, expliqui una part de la seva pròpia història. Es tanca la dinàmica posant en evidència la diversitat d'històries que, com aquestes, ens parlen de persones i espais diferents i ens permeten conèixer aspectes desconeguts de persones conegudes, configurant part de la nostra identitat. Després, es visualitzarà el vídeo (enllaçat als materials) i es plantegen les següents preguntes:

- Quines emocions i sensacions us provoca el vídeo? Per què?
- Quines reflexions podeu extreure a partir del vídeo?

Seguidament, amb grups d'entre 4-6 persones es comparteixen les respostes. Una persona del grup recollirà una síntesi per, posteriorment, portar-ho a plenària com a portaveu, posant en comú les emocions i les sensacions expressades i les reflexions exposades. Es tanca la reflexió deixant a l'aire la pregunta: quan veiem una dona migrada, ens preguntem per la seva història particular, o donem per fet que la seva història respon a estereotips i prejudicis?

PROPOSTA DE TANCAMENT

Per tancar la dinàmica, es fa un joc de contacte amb l'objectiu de constatar que les persones ens relacionem i ens influenciem, per tal de reconèixer les diferències, però també les similituds, com diu la protagonista de la nostra història. Per parelles, convidem a ajuntar les esquenes per seguir el ritme d'una música alegre i significativa, com per exemple les que estan a la pàg. 65 de la pàgina web enllaçada.

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

Per introduir la història de la protagonista del vídeo, s'explica que es tracta d'una dona escriptora que ens parla del perill de la història única i com això influeix en la configuració de la nostra identitat i genera estereotips. A més, a la pàg. 64 de l'enllaç adjunt es mostren aspectes clau per introduir el debat.

FONT

<https://alotroladodelcuidado.intered.org/educacion/wp-content/uploads/2021/10/alaltrabandadelescuers-unitat-didactica.pdf>

QUI SE SALVA?

DURADA: 2 h.

ESPAI: Aula i espai obert.

MATERIAL: Dues targetes de color verd de característiques grupals ([annex 1](#)), dues targetes de color groc de característiques grupals ([annex 2](#)), joc de monedes ([annex 3](#)), targetes de característiques ([annex 4](#)), qüestionari d'observació ([annex 5](#)), qüestionari final per treballar amb els diferents grups ([annex 6](#)), i estisores.

OBJECTIU

Experimentar la injustícia de manera vivencial, comprendre el fenomen de la interseccionalitat, analitzar el patriarcat a través dels privilegis i el poder i potenciar l'empatia i l'esperit crític.

DURADA

=/- 1h

+1h

ESPAI

Aula

Exterior

MATERIAL

Bàsic

Específic

INSTRUCCIONS

Es fotocopien i retallen els annexos 1, 2, 3 i 4 per introduir el joc. La premissa del joc és la següent: *S'apropa la fi del món, la vida a la Terra no serà possible. Unes persones estan construint un coet, però no hi cabem tots i totes, així que només podran salvar-se i marxar a un altre planeta unes quantes persones de tot el grup.* Es divideixen els participants en 4 grups i es col·loca un grup a cada cantonada de la sala. A part, es demana si hi ha dues persones de la classe que volen fer d'observadors/es de l'activitat, els quals hauran d'anar prenent notes del que passa en un qüestionari ([annex 5](#)). Es comenta a l'alumnat que cada grup tindrà unes targetes de característiques i unes monedes, però que no poden mostrar-ho ni dir del què disposen a la resta de grups, sinó que només ho poden comentar dins del seu propi grup. Aleshores, la persona dinamitzadora els dona les diferents targetes de característiques: dos grups reben les targetes verdes ([annex 1](#)) i dos grups les targetes grogues ([annex 2](#)). També es dona a cada equip unes monedes ([annex 3](#)): cada grup té monedes per valor de 30 (4 monedes d'1; 3 monedes de 2; 2 monedes de 5 i 1 moneda de 10).

Cada grup haurà de triar un/a portaveu, que serà qui anirà a comprar els passatges pel coet. El professor o professora s'ubicarà al mig de la sala i serà qui vendrà les característiques necessàries per poder salvar-se de la fi del món ([annex 4](#)). Al comprar es podrà pagar amb monedes o amb el valor d'altres característiques que tingui l'equip en les seves targetes i fins i tot, combinar ambdues possibilitats. Per exemple, es podrà aconseguir una característica de 10 punts canviant "No voler parlar en públic" (4 punts) + "Anar en cadira de rodes" (4 punts) + 1 moneda de 2 punts. La persona dinamitzadora anota a la pissarra els requisits que necessita un equip per poder salvar-se de la fi del món i poder accedir a un altre planeta. Aquests són:

- Tenir el DNI.
- Color de la pell blanc.
- Jugar al futbol o algun altre esport.
- Parlar en públic.
- Tenir treball remunerat.
- Haver nascut en una família amb diners.

La persona dinamitzadora explica que els dos equips que compleixin millor aquests requisits se salvaran, és a dir, els dos equips que tinguin més puntuació de les característiques escollides sumant tant el que tenien d'inici com el que han comprat. Les persones que fan l'observació han de posar atenció a la presa de decisions que fan els grups i al funcionament general de l'activitat, es poden anar movent per la sala i cada persona observadora estarà pendent de dos grups.

Comença comprant l'equip que es trobi més proper a la porta i després els torns aniran en el sentit de les agulles del rellotge. Cada grup tindrà el seu torn per a anar a comprar una targeta característica per torn. Mentrestant, la resta d'equips han de pensar quina compra faran al següent torn i elaboraran la seva estratègia. Seguiran fent torn fins que tots els equips acabin les monedes. Quan s'acabin les monedes, la persona dinamitzadora farà el recompte de quantes característiques té cada equip i ho anotarà a la pissarra. Així es determinarà quins dos equips són els que acumulen més característiques de targetes verdes i se salvaran de la fi del món, marxant a un altre planeta.

QUI SE SALVA?

PROPOSTA DE TANCAMENT

Per acabar, es fa una posada en comú de com ha anat el joc, donant veu a la vivència d'observadors/ es i dels diferents grups. Es deixen uns 10 minuts perquè cada grup ompli els qüestionaris (annex 5 i 6). Una vegada s'han acabat d'omplir, primer seran les persones que han observat les que compartiran amb el grup les seves respostes, i després els i les participants s'hi sumen amb els seus relats. Després, la persona dinamitzadora anota a la pissarra les característiques verdes i les grogues i pregunta amb quina desigualtat la relacionen. Seguidament, s'explica que les característiques no són bones ni dolentes, ni unes millors que les altres, sinó que responen al que socialment té valor o no en té. Es llencen dues preguntes: Què podem fer quan estem en una situació de desigualtat per canviar les coses? (Possibles respostes per guiar el debat: assenyalar la discriminació, unir-se amb altres persones que viuen el mateix, organitzar alternatives...) Què podem fer quan estem al privilegi? (Possibles respostes: escoltar el que ens diuen les persones que no hi estan, posar-nos al lloc de l'altre, organitzar alternatives...).

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

Es recomana que per dur a terme aquesta activitat hi hagi dues persones dinamitzadores: una persona s'ocupa de vendre les característiques i l'altra de dinamitzar el que va passant en el joc i fixar-se en si sorgeixen tensions. A la pàg. 22 de la [guia pedagògica](#), trobareu les idees a reforçar amb el joc, per tal de ser conscients dels coneixements i valors que es pretenen transmetre amb aquesta dinàmica.

FONT

<http://www.dibgen.com/index-ca.html>

LES DONES DEL MEU PASSAT

 DURADA: 1 h.

 ESPAI: Aula.

 MATERIAL: Paper, bolígrafs i material per decorar (opcional).

 OBJECTIU

Reflexionar sobre les contribucions de les dones del passat, destacant la importància del treball de cures.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

L'activitat consisteix en confeccionar un arbre genealògic "en femení". S'hauria de posar una data perquè els i les alumnes poguessin portar-lo, havent parlat prèviament amb les seves respectives famílies. Una vegada acordat i fet, es pregunta a tot el grup si hi ha hagut alguna avantpassada que hagi o hagués destacat en algun aspecte (artesanal, esportiu, polític, artístic...). En el cas que no trobin cap o si hi hagués molt poques, es poden fer les següents preguntes:

- Aquestes dones de la família no han treballat? On? Què van fer?
- És el mateix estar a l'atur que no treballar? Quina és la diferència?
- Diries que les mestresses de casa treballen?
- Per què el treball domèstic no és remunerat?

Per acabar, es pot fer un debat amb la classe incorporant conceptes com la divisió sexual del treball, la corresponsabilitat i la igualtat.

PROPOSTA DE TANCAMENT

Si l'alumnat ha trobat alguna avantpassada que hagi destacat en algun aspecte, es proposa que faci una biografia de la seva vida i l'exposi a la resta de la classe.

FONT

<https://www.inmujeres.gob.es/areasTematicas/AreaEducacion/MaterialesDidacticos/docs/GuiaCorresponsabilidad.pdf>

L'ORIGEN DE LES DESIGUALTATS

 DURADA: 1 h.

 ESPai: Aula.

 MATERIAL: Globus (o papers de colors), retoladors indelebles i pissarra (opcional).

OBJECTIU

Introduir el concepte de desigualtat de gènere, de patriarcat i androcentrisme, així com promoure la reflexió i l'anàlisi en relació amb la desigualtat entre dones i homes.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

En una primera part de l'activitat, es reparteixen globus desinflatos de diferents colors i es demana al grup que els vagin inflant. Cada cop que inflin un globus han d'escriure amb lletres grans algun exemple de desigualtat entre dones i homes que coneguin, sigui del present o del passat. Aquesta part de l'activitat es pot fer en petits grups o de manera individual. A continuació, es posa en comú, de manera que cada persona o subgrup va exposant el contingut representat en cadascun dels globus que ha retolat. L'agent educatiu va recollint les principals idees a la pissarra, intentant agrupar aquelles que siguin properes o semblants, i s'aprofita per ampliar informació i aclarir conceptes que sorgeixin. Els globus es van recollint amb un cordill i es deixen penjats a l'aula.

En una segona part de l'activitat, la persona dinamitzadora explica els conceptes de patriarcat i d'androcentrisme aprofitant els exemples que han sorgit abans.

PROPOSTA DE TANCAMENT

En la segona part de l'activitat, quan s'expliquin els conceptes teòrics, es poden explotar els globus que facin referència a les desigualtats vinculades amb cadascun dels conceptes, de manera simbòlica.

FONT

https://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/docs/vm_materialdidactic_violencia_masclista.pdf

RELACIONS DE PODER

 DURADA: 30 min.

 ESPAI: Aula o espai obert.

 MATERIAL: Pissarra.

 OBJECTIU

Identificar, vivenciar i analitzar el concepte de poder, posant-lo en relació amb el concepte de gènere.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPAI

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

En la primera part d'aquesta activitat, es demana que tothom s'aixequi i es reuneixi en un espai comú, sense taules ni cadires. Es fan alguns exercicis, com poden ser estiraments o moviments de parts concretes del cos per activar-lo i mobilitzar-lo. A continuació, es demana que tanquin els ulls i s'imaginin la paraula poder durant un o dos minuts. Seguidament, es proposa que amb els ulls oberts representin amb el cos el que per a elles i ells significa aquesta paraula. S'asseuen en rotllana a terra o tornen a les cadires per analitzar el que hagi succeït, donant resposta a la pregunta següent: Com definiríeu el poder en tres paraules?

Es recull la pluja d'idees a la pissarra, agrupant-les per semblances. Finalment, a partir de les valoracions del treball corporal i de les paraules recollides, s'acaba de tancar la dinàmica fent un recull final:

- A què associem el poder?
- Quina vinculació li donem pel que fa a la feminitat?
- Quina vinculació li donem pel que fa a la masculinitat?
- Quina imatge del poder predomina?
- Quines altres formes de poder hi pot haver?

APUNTS PER A LA DINAMITZACIÓ

És important la bona observació de les posicions corporals i de la facilitació de l'anàlisi.

FONT

https://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/docs/vm_materialdidactic_violencia_masclista.pdf

QUÈ FEM QUAN UNA PERSONA DE LA FAMÍLIA ES POSA MALALTA?

 DURADA: 40 min.

 ESPai: Espai obert.

 MATERIAL: Paper, bolígrafs i guió teatral (vegeu les instruccions).

OBJECTIU

Mitjançant la representació vivencial, l'alumnat sentirà les dificultats per compatibilitzar la vida familiar, personal i laboral, especialment quan l'empresa no disposa de mesures de conciliació. A més, aquesta activitat evidencia la necessitat de ser corresponsable i de pactar les absències laborals perquè no recaiguin sempre sobre les dones.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

En aquesta activitat, l'alumnat haurà d'elaborar un breu guió teatral per representar una escena on un treballador rep una trucada des del seu domicili per avisar-lo que la seva filla petita s'ha posat malalta i l'han de portar a l'hospital. La situació a representar és la següent:

En una empresa del sector de la construcció, en Josep, un treballador de fusteria metàl·lica, rep una trucada de la seva dona, la Susana, dient-li que la filla petita s'ha posat malalta i que ha d'anar ràpidament a Urgències. Encara que tant en Josep com la Susana treballen, ella està en una reunió molt important i ambdós consideren que és més convenient que sigui el marit qui es faci responsable en aquest cas. Per sort, en Cristòbal, el cap d'en Josep, és una persona compromesa amb la igualtat d'oportunitats i li diu que se'n vagi tranquil per atendre a la seva filla. Mentrestant, l'Anna i en Joan, membres de l'equip de treball d'en Josep, comenten a l'esmorzar què acaba de passar.

Una vegada consensuat el guió, l'agent educatiu demanarà voluntaris i voluntàries per interpretar els cinc personatges (Josep, Susana, Cristòbal, Anna i Joan) i una altra persona més pel paper de narrador o narradora. La resta de la classe assistirà a la representació com a públic.

Una vegada finalitzada la representació, s'iniciarà un debat:

- Per què és en Josep qui porta la filla al metge? És just? Com creieu que s'haurien de resoldre aquests tipus d'incidències?
- Com afecten aquest tipus d'absències a l'empresari? Què guanya i què perd?
- En Cristòbal és una persona compromesa amb la igualtat d'oportunitats entre homes i dones. Com beneficia això a l'empresa i al personal? Creieu que augmenta la motivació i el rendiment del personal?
- De què creieu que parlen l'Anna i en Joan a la cafeteria? Quines opinions creieu que tenen sobre el que acaba de passar? Estan fonamentades?

FONT

https://www.juntadeandalucia.es/iam/catalogo/doc/iam/2010/29893_profesorado.pdf

LES QUATRE PROVES DE LES CURES

 DURADA: 1 h.

 ESPai: Espai obert.

 MATERIAL: Nina de joguina amb bolquers, roba i materials per canviar-la; roba per estendre (samarretes, mitjons, roba interior, tovalloles...), corda i pinces; pilotes de paper, envasos buits (pasta de dents, ampolles...) i dos cubells d'escombraries; cinc cartolines, una per grup, amb indicacions sobre com fer l'escultura (vegeu a l'enllaç un exemple).

OBJECTIU

A través d'una gimcana relacionada amb les tasques de cura, els infants reflexionaran sobre la distribució de les tasques a la seva llar per tal d'aconseguir una major implicació i corresponsabilitat.

DURADA

=/- 1h
+1h

ESPai

Aula
Exterior

MATERIAL

Bàsic
Específic

INSTRUCCIONS

S'organitzarà el grup en quatre equips, cadascun dels quals realitzarà una de les proves de la gimcana. Quan s'hagi acabat el temps, es rotaran les posicions per realitzar la següent prova. Les proves a realitzar són:

- **Supermissió:** la prova consisteix en cuidar un bebè. Se li ha de treure la roba i el bolquer i canviar-li per uns de nets.
- **La bugada:** hi ha roba desordenada en un cistell. L'equip s'ha d'organitzar per estendre la roba, recollir-la i doblegar-la.
- Encistella el reciclatge: l'objectiu és encistellar les escombraries de paper i d'envasos en les seves respectives paperes. Cada persona de l'equip podrà tirar les pilotes sis cops, amb un intent per objecte.
- Escultura cooperativa: cada equip haurà de formar una escultura sense emprar més recursos que els seus propis cossos, però només les parts del cos que poden estar en contacte amb el terra. Per exemple, formar una escultura on només puguin tocar el terra 5 peus, 3 mans, 3 genolls i 2 culs. Tothom ha d'estar dins l'escultura.

PROPOSTA DE TANCAMENT

Quan s'hagi finalitzat la gimcana, es valorarà l'activitat en grup i s'aportaran elements de reflexió perquè s'assumeixi el compromís de col·laborar més a casa. Es pot dinamitzar la reflexió amb aquestes preguntes: Alguna vegada havíeu estès la roba? Per què? Us ha semblat difícil? Qui acostuma a fer aquestes quatre tasques a casa vostra? Com es reparteixen les tasques a la vostra llar? Tothom té alguna responsabilitat assignada? Penseu que el repartiment és just o és desigual?

FONT

<https://www.pamplonaactual.com/media/pamplonaactual/files/2021/11/01/EL-RETO-DE-LOS-CUIDADOS-.pdf>

Equilibrem les cures!

Kit virtual de recursos pedagògics per afavorir
la corresponsabilitat en les tasques de cura

RECURSOS

PER A AGENTS
EDUCATIUS

SURT

CORRESPONSABILITAT

Ballarín Domingo, Pilar (2006). Guía de buenas prácticas para favorecer la igualdad entre hombres y mujeres en educación. Junta de Andalucía.

Bardón Álvarez, Fermina; Cardona Palmer, Àngels; de Poo Peña, Delfina; Gimeno Mengual, Inmaculada; González Rodríguez, Mari Luz; López García, Francisca; Sánchez Sánchez, Pura; Trasancos Bimendi, Margarita i Zafra Lizcano, Rosa (2013). *Guía de corresponsabilidad. La corresponsabilidad también se enseña*. Organización de Mujeres de Confederación Intersindical, Organización de Mujeres de STES i Instituto de la Mujer. <https://www.inmujeres.gob.es/areasTematicas/AreaEducacion/MaterialesDidacticos/docs/GuiaCorresponsabilidad.pdf>

Brullet, Cristina (2010). *Temps, cura i ciutadania. Coresponsabilitats privades i públiques*. Ajuntament de Barcelona, Regidoria d'Usos del Temps. <https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/bitstream/11703/90751/1/6587.pdf>

Cerviño Saavedra, María Jesús (2007). *Educación en la corresponsabilidad. Propuestas para la familia y la escuela*. CEAPA. <https://www.ceapa.es/wp-content/uploads/2021/03/22-EDUCAR-EN-LA-CORRESPONSABILIDAD.pdf>

de la Peña Palacios, Eva María - Fundación Mujeres (s.d.). *Maletín =a2, Fórmulas para la Igualdad. Maletín de Coeducación para el profesorado*. Mancomunidad de Municipios Valle del Guadiato. <http://www.fundacionmujeres.es/maletincoeducacion/default.htm>

Secretaria de Polítiques Familiars i Drets de Ciutadania, Departament d'Acció Social i Ciutadania, Generalitat de Catalunya (2009). *Piràmide de tasques familiars*. <https://www.eapsardenya.cat/wp-content/uploads/2018/06/piramide-tasques-domestiques.pdf>

Silva Leis, Nora (2018). *Invitaciones a repensar los cuidados desde la economía feminista, el ecofeminismo y el Buen Vivir*. Fundación InteRed <https://intered.org/es/recursos/invitaciones-repensar-los-cuidados-desde-la-economia-feminista-el-ecofeminismo-y-el-buen>

Tanarro, Raquel (2016). *La revolución de los cuidados para tí y para mi*. Fundación InteRed. <https://intered.org/es/recursos/la-revolucion-de-los-cuidados-para-ti-y-para-mi>

DIVISIÓ SEXUAL DEL TREBALL I ESTEREOTIPS DE GÈNERE

Agrupación de Desarrollo para la Igualdad en la Campiña y la Sierra Sur i I.C. Equal "Vía Verde para la Igualdad" (2007). Cuaderno de teoría. Guía práctica de coeducación para el profesorado. <https://www.educarenigualdad.org/documento/?id=2264>

Ayuntamiento de Málaga, Área de Igualdad de Oportunidades (2012). Vivir en igualdad. Guía didáctica sobre coeducación. https://www.malaga.eu/recursos/igualdad/CUADERNO_PROFESORADO.pdf

Ballarín Domingo, Pilar (2006). Guía de buenas prácticas para favorecer la igualdad entre hombres y mujeres en educación. Junta de Andalucía.

Bou, Joana; Casanovas, Lidia; Carro, Sara i Monsech, Neus Andreu (2013). La coeducació i la gestió de la diversitat a les aules. Un dossier adreçat al professorat de primària i secundària. Fil a l'agulla. https://filalagulla.org/wp-content/uploads/2021/02/guia_coeducacio_fil_a_lagulla.pdf

Carreras Port, Anna; Rivas-Moreno, Aida i González Castellví, Alba (2021). Eines d'estar per casa. Per a famílies disposades a fer impensables les violències masclistes. Coeducació Cooperativa. <http://campanyaimpensables.cat/wp-content/uploads/2021/07/GUIA-DIGITAL-PAGINESINDIVIDUALS-comprimido.pdf>

Centre d'Informació i Recursos per a les Dones i Biblioteca Central de Cornellà de Llobregat (s.d.). Guia de contes i literatura infantil no sexista. Ajuntament de Cornellà de Llobregat. https://www.cornella.cat/files/contenidos/Dona/contes_no_sexistes.pdf

Corrales Inglés, Rocío i Nicolás Acosta, Isabel (2010). La igualdad, un trabajo en equipo. Material de corresponsabilidad para el profesorado. Instituto Andaluz de la Mujer. https://www.uv.es/ruigeu/corresponsabilidad_profesorado.pdf

FETE-UGT i Instituto de la Mujer (2007). Educando en igualdad. Guía para el profesorado. https://www.educatolerancia.com/wp-content/uploads/2016/12/Educando_en_igualdad_Guia_para_el_profesorado.pdf

Jiménez Pérez, Edurne; Vilaplana Bilbao, Griselda i Cela Beltran, Xavier - Associació Candela (2015). Pam a pam, coeduquem. Quadern pedagògic per al professorat del cicle formatiu de grau superior d'educació infantil. Institut Català de les Dones, Generalitat de Catalunya. https://candela.cat/wp-content/uploads/2016/10/vm_pam_a_pam_coeduquem.pdf

Rivas Moreno, Aida; Carreras Port, Anna; González Castellví, Alba; Cela Bertran, Xavi i Sales Romero, Marta - Coeducació Cooperativa i Associació Candela (2019). Desaprenent. Una mirada feminista a l'etapa secundària. Ajuntament de Barcelona, Districte de l'Eixample. https://coeducaccio.coop/wp-content/uploads/2019/04/guia_desaprenent.pdf

Rodrigo, Desiré i Fuentes, Patricia (2019). Camins. Una mirada crítica a l'educació des d'una perspectiva intercultural i de gènere. Guia educativa per al professorat. Vic: UVic-UCC. <https://mon.uvic.cat/miradespoliedriques/files/2020/05/Guia-Camins.pdf>

Silva Leis, Nora (2018). Invitaciones a repensar los cuidados desde la economía feminista, el ecofeminismo y el Buen Vivir. Fundación InteRed <https://intered.org/es/recursos/invitaciones-repensar-los-cuidados-desde-la-economia-feminista-el-ecofeminismo-y-el-buen>

Sintes, Elena (2009). Les dones i l'ús del temps a Barcelona. Barcelona Societat, 17, 39-50. <https://ajuntament.barcelona.cat/dretssocials/sites/default/files/revista/revista17-art3-dones-i-us-temps.pdf>

CENTRALITAT DE LES CURES

Aguado, Guillermo; Patarroyo, Luz Elena; Larrañaga, Mertxe; Palacín, Iratxe; Quilaqueo, Víctor; Mujica, Rosa María; Modonato, Laura i Ventura, Deimy (2018). Pedagogía de los cuidados. Aportes para su construcción. Fundación InteRed. <https://intered.org/es/recursos/la-pedagogia-de-los-cuidados-aportes-para-su-construccion>

Alquézar, Nines (2021). A l'altra banda de les cures. Fundación InteRed. https://www.intered.org/sites/default/files/alaltrabandadelescures-unitat-didactica_cat.pdf

Brullet, Cristina (2010). Temps, cura i ciutadania. Coresponsabilitats privades i públiques. Ajuntament de Barcelona, Regidoria d'Usos del Temps. <https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/bitstream/11703/90751/1/6587.pdf>

Carreras Port, Anna; Rivas-Moreno, Aida i González Castellví, Alba (2021). Eines d'estar per casa. Per a famílies disposades a fer impensables les violències masclistes. Coeducació Cooperativa. <http://campanyaimpensables.cat/wp-content/uploads/2021/07/GUIA-DIGITAL-PAGINESINDIVIDUALS-comprimido.pdf>

Cuentas Ramírez, Sara i Cruz Carrasco, Arlene (2020). Cuidar para sostener la vida. Autodiagnóstico participativo con mujeres migradas diversas, trabajadoras del hogar y los cuidados. Fundación InteRed i Red de Migración, Género y Desarrollo. <https://intered.org/es/recursos/cuidar-para-sostener-la-vida>

Herrero, Yayo (2016). Economía feminista y economía ecológica, el diálogo necesario y urgente. Revista de Economía Crítica, 22, 144-161. https://base.socioeco.org/docs/yayoherrero_economia-feminista.pdf

Keller Garganté, Christel (2017). Hacia un agenda feminista de los cuidados. Boletín Ecos, 38, 1-8. https://www.fuhem.es/media/cdv/file/biblioteca/Boletin_ECOS/38/hacia-una-agenda-feminista-de-los-cuidados_Ch_KELLER-def.pdf

Tanarro, Raquel (2016). La revolución de los cuidados para tí y para mi. Fundación InteRed. <https://intered.org/es/recursos/la-revolucion-de-los-cuidados-para-ti-y-para-mi>

CADENES GLOBALS DE CURES, RACISME I ANDROCENTRISME

Aguado, Guillermo; Patarroyo, Luz Elena; Larrañaga, Mertxe; Palacín, Iratxe; Quilaqueo, Víctor; Mujica, Rosa María; Modonato, Laura i Ventura, Deimy (2018). Pedagogía de los cuidados. Aportes para su construcción. Fundación InteRed. <https://intered.org/es/recursos/la-pedagogia-de-los-cuidados-aportes-para-su-construccion>

Alquézar, Nines (2021). A l'altra banda de les cures. Fundación InteRed. https://www.intered.org/sites/default/files/alaltrabandadelescures-unitat-didactica_cat.pdf

Bou, Joana; Casanovas, Lidia; Carro, Sara i Monsech, Neus Andreu (2013). La coeducació i la gestió de la diversitat a les aules. Un dossier adreçat al professorat de primària i secundària. Fil a l'agulla https://filalagulla.org/wp-content/uploads/2021/02/guia_coeducacio_fil_a_lagulla.pdf

Cuentas Ramírez, Sara i Cruz Carrasco, Arlene (2020). Cuidar para sostener la vida. Autodiagnóstico participativo con mujeres migradas diversas, trabajadoras del hogar y los cuidados. Fundación InteRed i Red de Migración, Género y Desarrollo. <https://intered.org/es/recursos/cuidar-para-sostener-la-vida>

Herrero, Yayo (2016). Economía feminista y economía ecológica, el diálogo necesario y urgente. Revista de Economía Crítica, 22, 144-161. https://base.socioeco.org/docs/yayoherrero_economia-feminista.pdf

InteRed Comunitat Valenciana (2017). Guia d'aprenentatge-servici amb mirada de cures. Una aproximació des de les nostres pràctiques. https://www.intered.org/sites/default/files/guia_daprenentatge_servici_amb_mirada_de_cures.pdf

Jiménez Pérez, Edurne; Vilaplana Bilbao, Griselda i Cela Beltran, Xavier - Associació Candela (2015). Pam a pam, coeduquem. Quadern pedagògic per al professorat del cicle formatiu de grau superior d'educació infantil. Institut Català de les Dones, Generalitat de Catalunya. https://candela.cat/wp-content/uploads/2016/10/vm_pam_a_pam_coeduquem.pdf

Rivas Moreno, Aida; Carreras Port, Anna; González Castellví, Alba; Cela Bertran, Xavi i Sales Romero, Marta - Coeducació Cooperativa i Associació Candela (2019). Desaprenent. Una mirada feminista a l'etapa secundària. Ajuntament de Barcelona, Districte de l'Eixample. https://coeducaccio.coop/wp-content/uploads/2019/04/guia_desaprenent.pdf

Rodrigo, Desiré i Fuentes, Patricia (2019). Camins. Una mirada crítica a l'educació des d'una perspectiva intercultural i de gènere. Guia educativa per al professorat. Vic: UVic-UCC. <https://mon.uvic.cat/miradespoliedriques/files/2020/05/Guia-Camins.pdf>

CONCILIACIÓ I DOBLE JORNADA LABORAL

Agrupación de Desarrollo para la Igualdad en la Campiña y la Sierra Sur i I.C. Equal "Vía Verde para la Igualdad" (2007). Cuaderno de teoría. Guía práctica de coeducación para el profesorado. <https://www.educarenigualdad.org/documento/?id=2264>

Bardón Álvarez, Fermina; Cardona Palmer, Àngels; de Poo Peña, Delfina; Gimeno Mengual, Inmaculada; González Rodríguez, Mari Luz; López García, Francisca; Sánchez Sánchez, Pura; Trasancos Bimendi, Margarita i Zafra Lizcano, Rosa (2013). Guía de corresponsabilidad. La corresponsabilidad también se enseña. Instituto de la Mujer. <https://www.inmujeres.gob.es/areasTematicas/AreaEducacion/MaterialesDidacticos/docs/GuiaCorresponsabilidad.pdf>

Cerviño Saavedra, María Jesús (2007). Educar en la corresponsabilidad. Propuestas para la familia y la escuela. CEAPA. <https://www.ceapa.es/wp-content/uploads/2021/03/22-EDUCAR-EN-LA-CORRESPONSABILIDAD.pdf>

Corrales Inglés, Rocío i Nicolás Acosta, Isabel (2010). La igualdad, un trabajo en equipo. Material de corresponsabilidad para el profesorado. Instituto Andaluz de la Mujer. https://www.uv.es/ruigeu/corresponsabilidad_profesorado.pdf

Keller Garganté, Christel (2017). Hacia un agenda feminista de los cuidados. Boletín Ecos, 38, 1-8. https://www.fuhem.es/media/cdv/file/biblioteca/Boletin_ECOS/38/hacia-una-agenda-feminista-de-los-cuidados_Ch_KELLER-def.pdf

Sintes, Elena (2009). Les dones i l'ús del temps a Barcelona. Barcelona Societat, 17, 39-50. <https://ajuntament.barcelona.cat/dretssocials/sites/default/files/revista/revista17-art3-dones-i-us-temps.pdf>

SURT

JUNY 2023